

ROBINSON CRUSOE

DANIEL DEFOE

EKNIZKY.SK

ROBINSON CRUSOE

DANIEL DEFOE

eknizky.sk

Praha: Alois Hynek, 1900

Robinson Crusoe by Daniel Defoe is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License, except where otherwise noted.

Obsah

Kapitola první. <i>Nehoda na moři</i>	1
Kapitola druhá. <i>Robinson na pustém ostrově</i>	7
Kapitola třetí. <i>Jak si Robinson opatřil oheň</i>	13
Kapitola čtvrtá. <i>Robinson zedníkem a hospodářem</i>	21
Kapitola pátá. <i>Zemětřesení</i>	25
Kapitola šestá. <i>Robinson hrnčářem a krejčím</i>	29
Kapitola sedmá. <i>Nemoc</i>	33
Kapitola osmá. <i>Budování člunu</i>	35
Kapitola devátá. <i>Hrozivé stopy</i>	39
Kapitola desátá. <i>Robinson a Pátek</i>	43
Kapitola jedenáctá. <i>Učitel a učeň. První plavba</i>	47

Kapitola dvanáctá. <i>Nezdařený pokus</i>	51
Kapitola třináctá. <i>Rozličné opravy</i>	55
Kapitola čtrnáctá. <i>Bouře. Rozbitá loď</i>	57
Kapitola patnáctá. <i>Postavení Robinsonovo se lepší</i>	59
Kapitola šestnáctá. <i>Nehoda stihne Robinsona</i>	63
Kapitola sedmnáctá. <i>Setí a sklizeň. Pluh</i>	67
Kapitola osmnáctá. <i>Robinson s Pátkem zachrání oběti divochů</i>	71
Kapitola devatenáctá. <i>Shledání se Pátka s otcem</i>	75
Kapitola dvacátá. <i>Nový přrrost obyvatelstva, zákonodárství Robinsonovo</i>	79
Kapitola jedenadvacátá. <i>Odbojníci</i>	85
Kapitola dvaadvacátá. <i>Vysvobození Robinsona</i>	91
Závěrek. <i>Dějiny osady Robinsonovy</i>	99

Kapitola první.

Nehoda na moři

Ve světoznámém, velikém městě obchodním, Hamburku, žil před časem vážený a zámožný obchodník, jménem Krusoe. Měl tři syny, z nichž starší dva záhy zemřeli, a zůstal na živu toliko nejmladší, jenž nazýval se Robinson. Ten byl po smrti bratří miláčkem rodičů svých, jižto mu po vůli činili vše, co chtěl, a tím se dopustili veliké chyby. Poněvadž raději si hrál a se toulal, za to pak nerad pracoval, nebylo divu, že se naučil pramálo nebo nic.

Když byl tak dospělým, že si měl nějaké povolání zvoliti, přál si otec jeho, by se stal též obchodníkem. Ale mladý Robinson, zvyklý toulati se celý den, neměl chuti, by celý čas vyseděl v pisárně, a řekl zkrátka svému otci, že se raději odebere do světa, by poznal cizí země a národy. Nemoudrý ten mladík neuvážil arci, že kdo ve světě chce dojíti štěstí, musí něco řádného uměti. Sužoval denně rodiče, by ho pustili do světa; avšak otec domlouval mu velmi důtklivě pro to, matka pak mu pravila: „Milý synu, zůstaň doma a živ se poctivě!“

Když Robinson jednoho dne dle zvyku svého toulal se kolem přístavu, setkal se s jedním soudruhem, synem to plavce, který právě s otcem svým hodlal podniknouti cestu do Anglie. Ten vyzval Robinsona, by jel s sebou, avšak Robinson tomu odpíral, řka, že rodičové mu nedají k tomu svolení. Ale přítel jeho mu domlouval, že cesta nepotrvá dlouho a zejména, že ho hranic nebude státi, tak že si dal Robinson říci a hned také s druhem svým odebral se na loď. Ovšem při tom po zvláštním poslu vzkázal rodičům svým, že odjíždí pouze do Anglie a že se záhy vrátí, by neměli o něj starosti.

Na lodi právě konaly se přípravy k odplutí; kotev vytažena, větrník čerstvý nadmul plachty a hnal z přístavu loď, jež šesti ranami z děl rozloučila se s městem. Mladý Robinson stál se svým soudruhem na palubě, maje z toho velikou radost, že se vyplnilo vroucí jeho přání a že může cestovati.

Den byl krásný a vítr příznivý tak, že jim Hamburk záhy zmizel s očí. Byli na širém moři a neviděli daleko široko nic jiného leč samou vodu.

2 Robinson Crusoe

Pohoda tato trvala po dva dny, ale třetího dne zachmuřila se obloha, nastala tma, vítr pak hučel velmi; při tom se stále blýskalo tak hrozně, jako by celé nebe bylo v ohni, hrom pak bil ráz na ráz. Vlny jako domy vysoké počaly dorážeti na loď, která hned byla vysoko, jako na hoře nějaké, a hned na to octla se v hluboké propasti. Lidé byli nuceni, držeti se čeho mohli na palubě, by vlny je nesmetly do moře. Robinson byl napaden mořskou nemocí a sklíčen notně tím, jakož i hroznou bouří.

„Ach, moji rozmilí rodičové,“ bědoval, „neuvidím vás vícekrát. O já nemoudrý člověk.“

Náhle zachvěla se loď, blesk zachvátil a roztrástil přední stěžň; hlavní stožár pak se viklal tak hrozně, že musili ho utíti a shoditi do moře.

„Bože, budiž nám milostiv,“ naříkali plavci. „Veta jest po nás,“ volal kdosi z uvnitř, „loď má díru a vody stojí v podlodi na čtyry stopy vysoko.“

Robinson uslyšev ta slova omdlel; ostatní lidé spěchali k čerpadlům, by loď udrželi nad vodou.

Plavec jeden chopil ho, třesa jím a tázaje se ho, zdali chce zahálet, kdežto lidé ostatní pracují do úmoru.

Ačkoli byl Robinson slabý, postavil se k čerpadlu.

Kapitán poručil střílet z děl.

Všickni čerpali vodu z veškerých sil, avšak přes to přibývalo jí stále více v lodi, jež mohla utonouti každé chvíle.

Zatím na cizí lodi zaslechli rány dělové i poznali hrozící nebezpečí a vyslali na pomoc ubožákům člun, který pro veliké vlny nemohl se k lodi přiblížiti. Přes to řádní plavci vynasazili se ze všech sil, by zachránili bližní své, a skutečně náhodou dostali se poblíže zadní části lodi, tak že lidem na ní mohli hoditi provaz. Pomocí toho přitáhli někteří člun a tu seskákali všickni do něho, by se zachránili.

Robinsona, jenž sotva na nohou se udržel, vtáhli s sebou někteří soucitní plavci do člunu.

Sotva byli od lodi odrazili, utonula tato; bouře pak ulevila poněkud a to bylo štěstím pro člun, jenž byl by se nejspíše ponořil. Po namáhavém zápasu s mořem dorazil přece šťastně k lodi, ku které patřil. Nešťastníci byli na lodi přátelsky uvítáni a do Londýna dovezeni.

Ó, jakou měli z toho radost, když vkročili na pevnou zemi; Robinson pak, jsa rád, že vidí tak veliké město, zapomněl záhy na nemilé nehody i na

budoucnost. Otec jeho přítele ujal se ho a vzal ho s sebou k obědu, při čemž tázal se ho, za jakou příčinou vlastně přibyl do Londýna.

Když mu Robinson upřímně pověděl, že podnikl cestu jen pro zábavu a bez vůle a vědomí rodičů, zvolal kapitán rozhorlen: „Bez vědomí rodičů, ó bože, že jsem to nevěděl v Hamburku! Nebyl bych tě vzal s sebou, ani kdybys mi byl nabízel tůnu zlata.“

Zahanbený Robinson sklopil oči.

Řádný plavec domlouval mu, jaké se dopustil chyby a že se mu nepovede dobře, pokud se nepolepší a nepožádá rodiče své za odpuštění,

„Na první lodi, která popluje odtud do Hamburku, vrať se tam,“ dodal, „a to raději dnes nežli zítra.“

„Ale nemám peněz,“ vzlykal Robinson.

„Tu máš několik dukátů,“ řekl kapitán, „odeber se do přístavu a zaplať si převoz na lodi. Jest-li tvoje lítost upřímnou, popřeje ti bůh šťastnější cesty zpáteční, nežli byla cesta sem.“

Podal mu ještě ruku a přál mu šťastnou cestu.

Cestou do přístavu napadly Robinsonovi rozličné myšlenky.

„Nebudu-li trestán od rodičů, až přijdu domů,“ myslil si; „moji známí a soudruzi vysmějí se mi, že se tak záhy vracím a že jsem sotva viděl několik ulic londýnských.“

Zastavil se v rozpacích a nevěda, co má počítí; rozhodl se pak a šel k přístavu.

Tam se dověděl, že nechystá se nižádná loď na cestu do Hamburku. Zprávu tu zaslechl od kapitána lodi, který právě se chystal na cestu do Guiney, jemuž se jaksi mladý Robinson zalíbil, a když od něho se dověděl, že by rád cestoval, navrhl mu, by ho provázel.

Robinson ustrnul nad tím, ale když ho kapitán ujistil, že nebude ho cesta pranic státi, ba že může při tom ještě cosi vydělati, ozvala se v něm znovu stará touha po cestování, tak že ihned zapomněl na dobrou radu, jižto mu dal poctivý kapitán hamburský.

„Avšak mám jen málo peněz,“ pravil po chvíli Robinson, „což pak mohu koupiti za zboží, bych provozovati mohl obchod v místě, kam poplujete?“

„Zapůjčím vám ještě šest dukátů,“ pravil kapitán, „nakupte si za ně skleněných korálů, nožů, nůžek, tkanic a hraček, v nichž mají černochové veliké zalíbení, že vám dají stokrát více za ty věci zlata a kosti slonové.“

4 Robinson Crusoe

Robinson to nevydržel déle. Zapomněl na rodiče, přátele a domov a zvolal vesele: „Pojeďu s vámi, pane kapitáne.“

„Budiž,“ odvece ten, podáváje mu na to ruku.

Robinson pospíšil do města, kde nakoupil dle rady kapitánovy věci, jež dal na loď odnésti. Když pak za několik dní nastal příznivý vítr, vyplula loď z Londýna i dospěla záhy k Madeiře, kde se zakotvila.

Robinson vystoupiv na ostrov, kochal se nemálo překrásným pohledem, jenž se mu naskytoval. Jak daleko jen mohl dohlednouti, spatřil samé vrchy porostlé vinní révou, tak že dostal laskominy na krásné hrozny, které v hojnosti tam visely. Pochutnal si také na nich do sytosti.

Poněvadž kapitán, jehož loď byla poněkud porouchána, byl nucen na ostrově se zdržeti, by dal opravit svou loď, stalo se, že Robinsona záhy trápila dlouhá chvíle.

Vrtkavost jeho toužila po změně i přál si mítí křídla, by co nejrychleji proletěl světem.

Jednou ráno seznámil se v přístavu s portugalským kapitánem, jenž plaviti se měl do Brazílie, a poněvadž mnoho slyšel o zlatě i drahokamech té země, chtěl tam jeti, by si naplnil kapsy, domnívaje se, že drahý kov i kámen válí se jen tak v poli a na cestě.

Když Robinson uslyšel, že anglická loď nucena jest ještě prodletí nejméně čtrnácte dní, kdežto portugalská, jejíž kapitán ho zdarma chtěl vzíti s sebou, bez průtahy vydá se na cestu, nebyl s to, by odolal déle touze po dalším cestování.

Pospíšil k anglickému plavci, jemuž pověděl, že hodlá jeti do Brazílie. Kapitán tento pak dovědév se, že Robinson bez vědomí rodičů potlouká se světem, byl rád, že se ho zbaví, daroval mu půjčené peníze a dal mu na cestu ještě mnohé dobré naučení.

Vesele odebral se Robinson na loď portugalskou, jež záhy na to vyplula z přístavu madeirského. Na té cestě poznal Robinson mnohé věci nové a velice zajímavé. Plující kolem ostrova Teneriffy užíli vrchol vysoké hory, jak se rděl v záři sluneční, kdežto veškerá země i voda kolem zahaleny byly v čirou tmou. Ještě vzácnější však pohled naskytl se Robinsonovi dne příštího, kdy spatřil vznášeti se množství letavých ryb nad hladinou mořskou, jichžto ploutve zdály se stříbrnými a leskly se daleko v záři slunce ranního.

„Cestování jest přece věcí překrásnou,“ myslil si Robinson, jenž nepocítil lítosti nad tím, že byl tajně ušel z domu otcovského.

Na cestě nastoupené dařilo se jim z počátku po několik dní velmi dobře. Avšak z nenadání přepadla je od jihovýchodu prudká bouře, jež hnala loď před sebou tak rychle, že kormidelník záhy nevěděl, kde se nachází. Avšak domníval se, že se nalezají na blízkou ostrovů karaimských, ačkoli nebylo nikde viděti stopy po nějakém ostrově. Bouře ta trvala po šest dní a ráno sedmého dne zvolal lodník: „Země,“ z čehož lidé na lodi měli velikou radost.

Vyběhli všichni na palubu, by se podívali na tu zemi, ale radost jejich proměnila se v žalost prudkým nárazem lodi, jenž měl za následek, že lidé i předměty váleli se mezi sebou. Loď vrazila na úskalí, na kterém uvázla tak pevně, jako by byla přibita. Nastal křik a nářek i bědování, že kámen byl by se ustrnul. Někteří naříkali, jiní se modlili, jiní zase lomili zoufale rukama; Robinson byl více mrtev nežli živ.

Pojednou zaznělo zoufalé volání: „Loď pukla, zachraň se, kdo můžeš!“

Na tu hroznou zprávu vjel nový život do všech. Vyběhli na palubu, odvázáli člun, spustili ho na vodu, načež do něho všickni skákali.

Přeplněný člun vydal se na cestu, opustiv loď tonoucí.

Ale břeh byl příliš vzdálen, bouře pak řádila velmi krutě; vlny tvořily se jako hory i zdálo se nemožným, by přetížený člun dostal se k ostrovu.

Nicméně všickni se přičinili dle sil svých a veslovali statečně, vítr pak je hnál také ku břehu.

Pojednou uzřeli hroznou vlnu valící se za člunem, tak že leknutím pustili vesla z rukou. Nastal okamžik rozhodný, děsný. Ohromná vlna postihla člun — ten se překotil a všickni sřítili se do zející propasti.

Kapitola druhá.

Robinson na pustém ostrově

Vlna, pohltivší Robinsona, zanesla ho ku předu, kdež jej vyvrhla na skálu tak prudce, že bolest ho probudila ze mdloby. Otevřel oči a vida se na suchu, naložil na to poslední sílu, by se vydrápal zcela na břeh. Jaký se mu to naskytl pohled! Po lodi, člunu a soudruzích jeho ani stopy, mimo několik prken a latí; on jediný ušel smrti. Chvěje se radostí, poklekl a vzdával hlasitě díky bohu za svoje spasení. Vida se zachráněna z nebezpečí hrozného, pociťoval v srdci svém, jak velice byl chybil; prosil vroucně boha, by mu odpustil hříchy ty, maje pevný úmysl, polepšiti se a nikdy ničeho zlého se nedopouštěti.

Když umírnila se radost jeho nad šťastným vyváznutím z nebezpečí života, jal se uvažovati postavení své. Ohlížel se kolem, avšak neuzřel nic jiného, leč pusté křoví a stromy plané. Nespatrił žádné stopy lidské, anzi stopy orby aneb jakéhos vzdělání.

Vlasy se mu ježily hrůzou při pomýšlení, že třeba jsou tu šelmy, nebo lidé divocí, před nimiž není bezpečen ani na okamžik.

Strachem ovládnán netroufal si z toho místa se hnouti; každý sebe nepatrnější šumot poděsil ho nemálo. Trápila ho žízeň hrozná, i byl nucen, hledati pramenu nebo potoka. Na štěstí záhy spatřil čistý pramének, z kterého se napil chutě; děkoval bohu za ten dar, doufaje, že nalezne i pokrmu.

„Kdo živí pŕactvo nebeské,“ myslil si, „nenechá též mne zahynouti hladem.“

V tu chvíli nepociťoval hladu, jež strach i hrůza u něho byly zahnalý, avšak za to tím více toužil po odpočinku. Byl tak unaven, že stěží udržel se na nohou.

Ale kde měl noclehovati? Na zemi pod širým nebem? Zdali nenapadnou ho divocí lidé, nebo šelmy?

Domu, chýže, ba ani jeskyně viděti nebylo; uvažoval dlouho, jsa v nesnázích trapných, co má počíti.

Vzpomněl si, by učinil, co činí ptáci, a usadil se na stromě. Vyhledal

8 Robinson Crusoe

jeden, jenž měl tlusté větve, že mohl bezpečně na něm seděti a zády se opřít. Vylezl tedy na ten strom, usadil se na něm jak mohl, pomodlil se a pak usnul. Zdálo se mu o všem tom, co ho dne toho bylo potkalo. Také se mu zdálo, že vidí své rodiče, jak se posud trápí a souží plačice a lomíce rukama, že nelze je uchlácholiti. Pot studený vyrazil mu po celém těle i vykřikl:

„Tu jsem, tu jsem, milení rodičové!“

Při tom, chtěje vrhnouti se jim v náručí, pohnul sebou ve spaní a sletěl se stromu.

Neublížil si pádem tím, neboť neseděl vysoko a na místě tom byla hustá tráva, jež umírnila prudkost nárazu; pocítil jen nepatrné bolesti na straně, na kterou padl, a vylezl opět na strom, kde zůstal až do východu slunce.

Tu pak uvažoval, co bude jísti, neboť neměl potravy obvyklé.

Neměl chleba ani masa, ani ryb nebo mléka, a kdyby byl měl co k vaření nebo pečení, neměl ohně, ni rožně, nebo hrnců. Běhal chvíli kolem, avšak neuzřel ničeho, leč trávu nebo stromy plané; napadl ho veliký strach i bědoval hlasitě: „Zahynu hladem.“ Nouze dodala mu sil, že doběhl ku břehu, zdali by tam nenalezl něčeho k jídlu. Uzřel v písku několik skořepin ústřicích i hledal bedlivě, zdali není tu ústřic, a hle, spatřil jich několik, z čehož měl velikou radost. Když byl ukonejšil hlad, uvažoval, kde bude bydleti, by jist byl před divokými lidmi a zvířaty; nocleh první byl tak nepohodlný, že se děsil pomyslení, trávití dále noc tímže způsobem.

Přemýšleje o této bídě, pomyslně si: „Co platno, že jsem nezahynul hladem, když mne třeba noci této rozsápoú zlé šelmy.“

Když byl chvíli oddal se té starosti, vzpomněl si na boha, a hle, naděje znovu zavítala v duši jeho. Vzchopil se i šel hledati nějaké jeskyně, která by se mu hodila za obydlí. Uzřel nedaleko horu i pustil se k ní. Vystoupiv na vrchol, mohl přehlédnouti krajinu na kolik mil. Pozoroval s hrůzou, že se nalézá na pustém ostrově, i neviděl daleko široko ničeho, leč vodu, z které v dálce vyčnívalo několik malých ostrovů.

„Ó, já ubohý,“ zvolal, vztahuje ruce k nebi, „jsem opravdu opuštěn, a není naděje, bych se dostal z této poušti. Ó, moji ubozí, utrápení rodičové! Neužrím vás více, neuslyším více líbezného hlasu přítele ani člověka kterého. Avšak zasluhuji tento osud; bůh jest spravedlivý, a nesmím reptati.“

Poklekna, sliboval trpělivost a prosil boha o sílu, by snášeti mohl utrpení, jež naň čekají.

Modlitbou posílněn, jal se prohlížeti horu. Po dlouhém hledání nalezl na přední straně svahu malou jeskyni s těsným vchodem.

Kdyby byl měl dláto i kladivo a jiné nástroje, byl by mohl snadno jeskyni vyhloubiti tak, že by mu posloužila za obydlí. Ale neměl těch věcí a nevěděl, jak by jich nabyl.

Napadla mu dobrá myšlénka.

„Vyhrabu rukama několik stromů, i nasázím je před tou jeskyní tak hustě, že budou tvořiti zeď. Tak budu bezpečen, po zadu chrániti mne bude příkrá stěna skalní, se strany pak hustě nasázené stromy.“

Tento dobrý nápad těšil ho velice i chystal se bez prodlení k činu; ještě více pak ho těšilo, že na blízku prýštěl ze skály čistý pramének. Spěchal k němu, by uhasil žížeň. Na to pracně vyhrabal rukama několik stromků, jež donesl k místu, které si byl vyhlídl za obydlí.

Tam musil opět rukama hrabati jamky, by do nich mohl vsaditi stromky, a poněvadž mu práce ta zvolna ubývala, nastal večer, než byl zasadil pět nebo šest stromků. Hlad dohnal ho zase na břeh, by vyhledal nějakých ústřic. Ale na neštěstí byl právě příliv i nenalezl ničeho a musil hladov odebrati se k odpočinku na onen strom, na kterém ztrávil minulou noc a kde hodlal spáti tak dlouho, dokud by si nezřídil bezpečný byt. Aby pak zase nespádl, přivázal se šatem k větvi, jež mu sloužila za lenoch. Pomodliv se, usnul spokojeně.

Ráno časně za svítání běžel ku břehu, by vyhledal nějaké ústřice a dal se znovu do práce. Pustil se tentokráte jinou stranou a spatřil kokosový strom, na němž visely převeliké ořechy, z nichž jeden srazil. Skořepina, jižto otevřel pomocí ostrých kamenů, byla vláknatá, jakoby z konopí splepeného zdělána; vnitřní skořepina pak byla velmi tvrdá, i shledal Robinson, že bude moci použítí jí jako okřínu.

Jádro bylo velmi šťavnaté, majíc chuť jako lískový ořech, uprostřed pak byla šťáva sladká, lahodná a velice obcerstvující.

Robinson si pochutnal velice, i srazil ještě jiné dva ořechy, jež také snědl s chutí.

Pocítil proto tak veliké radosti, že mu slzy vyrazily z očí a pohlížel vděčně k nebi. Potom prohlížel opatrně vypátraný strom, jenž poskytoval mu tak výborného ovoce. Byl značně vysoký a jako palmy vůbec neměl větví, nýbrž jen korunu z velikých mečovitých listů, pod nimiž viselo ovoce.

10 Robinson Crusoe

Ačkoli se byl nasytil, běžel přece ku břehu, by nahlédl, jsou-li tam ústřice. Nalezl jich několik, jež vzal s sebou k obědu, a pak vesele pokračoval ve své včerejší práci. Na břehu byl nalezl velikou škebli, jížto použil jako rýče, a tak se práce dařila lépe.

Záhy potom vypátral rostlinu, jejíž stonek byl velice vláknatý, jako u nás len anebo konopě. Jindy by si nebyl té věci povšiml, ale nyní nebylo mu nic lhostejným. Prohlížel všechno, přemýšlel o všem, zdali by z toho nemohl míti jakýs užitek. Domnívaje se, že bude lze rostlinu zpracovati jako len, vytrhal jich množství, svázal v otěpky a vložil do vody. Za nedlouho pozoroval, že kora zevnější jest dosti promočena, vyňal tedy otěpky z vody a rozestřel na zemi v místě, kam svítlo slunce. Když vyschly, pokusil se, zdali bude možno je jako len tlustou holí roztřepati. A hle, podařilo se to výborně. Ze lnu, kterého tím docílil, skroutil bez prodlení krátké tenké provázky. Nebyly ovšem pevné velice, avšak mohl jimi škebli přivázati k holi a tím nabyl přístroje, který se velice podobal rýči.

I pokračoval nyní pilně v práci své a sázel stromek za stromkem, až byl prostor před obydlím jeho náležitě zahrazen. Poněvadž jednoduchou řadu tenkých stromků nepovažoval za hradbu dosti bezpečnou, podnikl pracné vysázení druhé řady kolem první.

Na to propletl obě řady větvemi zelenými a konečně mu napadlo, by prostoru mezi oběma vyplnil drnem a hlínou. Tak utvořil zeď, jež mohla odolati síle značné. Každého dne ráno i večer zaléval stromky z blízkého pramene, užívaje při tom skořepin kokosových za nádoby. S radostí postřehl záhy, že stromky se ujaly, pučí a se zelenají, že byla radost, pohlédnouti na ně.

Když byl hotov plot ten, jal se Robinson soukati provazy silné, z nichž upletl si žebřík.

Z opatrnosti neudělal otvoru v plotě, maje v úmyslu vcházeti a vycházeti pomocí žebříku provazového.

Skála nad jeho obydlím byla vysoká asi jako dvoupatrový dům. Nahoře stál strom, k němuž přivázal provazový žebřík a spustil jej dolů. Pokusil se pak, zdali po něm vyleze, a pokus ten se zdařil jak náleží. Když byl hotov s touto prací, přemýšlel, jak by si opatřil rozličné nástroje, kterých později bude míti potřebí.

Viděl leckde kamenů dosti a s velikou radostí postřehl jeden, který se podobal sekeře; byl z předu ostrý a měl také díru.

Robinson vstrčil za topůrko do toho otvoru tlustou hůl a provázky ji přivázal tak pevně, jako by hřebíky byla přibita. Pokusil se hned, zdali by nemohl tímto nástrojem useknouti malý stromek, i měl velikou radost, když se pokus ten zdařil. Hledaje dále, našel ještě jiné dva kameny, které mu mohly býti užitečnými. Jeden podobal se paličce, jakou mají truhláři a kameníci; druhý měl podobu klínu. Robinson vzal oba s sebou a kráčel vesele k obydlí svému, by prostor ve skále zvětšil. Práce dařila se výborně; za několik dní měl prostor dosti veliký, by v něm spáti a bydlet mohl.

Již dříve byl natrhal a nasušil trávy, již tak proměnil v seno. Když pak to bylo dosti suché, nanesl ho do své jeskyně, by si z něho upravil pohodlné lože. Ó, jakou pocítil radost, když ponejprv se natáhl na lože to. Děkoval bohu, mysle při tom: „Kdyby moji krajané v Evropě věděli, jaké to jest, když musí člověk tolik nocí bídně proseděti na tvrdé větvi! Považovali by se za šťastné, že mohou každého dne se natáhnouti na měkké a bezpečné lože, a neopomenuli by zajisté, za toto veliké dobrodiní bohu každodenně děkovati.“

Den na to byla neděle. Tu věnoval Robinson odpočinku a přemýšlení. Klečel dlouho, modle se k bohu, jehož prosil za odpuštění za hříchy své a za požehnání, jakož také útěchu pro své ubohé rodiče. Potom se slzami v očích děkoval bohu za pomoc zázračnou, jižto mu prokázal, a sliboval, že se polepší a bude hodným člověkem.

Aby nezapomněl, v jakém pořadu následují dnové za sebou, přemýšlel Robinson o tom, jak by si zařídil jakýsi kalendář. Nemaje papíru ani náčiní psacího, vyhledal si čtyry vedle sebe stojící stromy s hladkou korou. Do největšího vryl každý večer čárku ostrým kamenem a když učinil takto sedm čárek, uplynul týden, i vryl do vedlejšího stromu čárku, jež znamenala týden. Čtyry takové čárky znamenaly měsíc a to naznačeno čárkou v třetím stromě. Když pak na tomto stromě bylo čárek dvanáct, poznal, že uplynul rok, a naznačil to čárkou na stromě čtvrtém.

Ale měsíce nejsou stejné, některý má třicet, jiný jedenatřicet dnů. Robinson to počítal na ruce. Zavřel ruku levou a Źukal prstem pravice na vyčnívající kotníky, pak do jamek vedlejších, jmenuje při tom měsíce, jak jdou za sebou. Měsíc připadající na kotník má třicet jeden dnů, které pak do jamky padnou, pouze třicet, vyjma únor, jenž má toliko dvacet osm a vždy v roce čtvrtém dvacet devět dní. Začal lednem, prvním to měsícem v roce, jenž má jedenatřicet dní, a tak pokračoval.

12 Robinson Crusoe

Způsobem tím postaral se Robinson, by věděl, jaký jest kdy den, a znal běh času, zejména pak aby věděl, kdy jest neděle, by ji oslavil po způsobu křesťanském.

Zatím byl ztrávil větší díl ovoce se stromu kokosového, jež byl vypátral; ústřic pak nalezal tak po skrovnu, že jimi se uživiti nemohl. I pocítil znovu starosti ohledně výživy. Poněvadž se bál šelem i lidí divokých, netroufal si, pustit se daleko od svého obydlí.

Nyní doháněla ho nouze, by se ohlédl ve větší vzdálenosti po nějaké potravě. Umínil si tedy, že podnikne příštího dne malý výlet. Aby se chránil před palčivými paprsky slunce, pokusil se večer před tím zhotoviti si jakés takés stínítko. Z prutů vrbových spletl jakousi stříšku a prostrčil uprostřed hůl, kterou provázky přivázal, a pak natrhal listí kokosového, jež rybími kostmi připevnil na upletené stříšce. Moře totiž občas vyvrhlo mrtvé ryby na břeh, Robinson pak sebral nejsilnější kosti jejich, by jich použil jako spínadel. Zhotovil vskutku stínidlo tak husté, že jím nepronikl paprsek sluneční.

Kdykoli se mu podařila nějaká práce, měl z toho velikou radost i říkával s opravdovou libostí: „Jak jsem doma byl hloupým, že jsem prozahálel krásné mládí své! Ó, kdybych nyní byl v Evropě a měl krásné nástroje, kterých tam lze tak snadno nabyti. Což bych urobil vše a jakou bych měl z toho radost, že mohu sám si zhotoviti většinou věci, jichž mám potřebí.“

Poněvadž nebylo příliš pozdě, napadlo mu, že by mohl snad udělati také jakýsi pytel, do kterého by zítra uložil potravu, jakož i všecky užitečné a potřebné věci, které snad na cestě své nalezne.

Měl značnou zásobu nití a provázků; z těch hodlal uplésti síť, které by užil za tašku, i jal se to prováděti následovně: Navázal na dva stromy asi půl metru od sebe vzdálené nití, jednu pod druhou, tak hustě, jak to jen bylo možné. To mělo býti, co tkadlci nazývají osnovou. Pak navázal s hora dolů zase jeden provázek vedle druhého a těmi nadělal uzlů v příčných provazech, právě jako se dělá při pletení sítí. Tyto dolů visící provázky tvořily útek. Tak zhotovil síť, podobnou rybářské; pak odvázal provázky, jež spojil dole i po stranách a ponechal otvor jen shora.

Tak udělal si řádnou brašnu loveckou, jižto mohl pak na šňůře, kterou shora provlékl skrze kličky, zavěsiti si na hrdlo. Z toho měl takovou radost, že nemohl dlouho usnouti.

Kapitola třetí.

Jak si Robinson opatřil oheň

Časně ráno, před východem slunce již vzhopil se Robinson z lože a chystal se na cestu. Zavěsil si tašku, ovázal si provaz kolem těla, místo kordu zastrčil zaň sekeru svou, vzal stínidlo přes rameno a vesele si vykračoval z domu.

Nejprve navštívil strom kokosový, by vložil několik ořechů do vaku svého, sebral k tomu několik ústřic na břehu, načež napil se řádně z praménku svého a vydal se na cestu. Byloť půvabné jitro. Slunce v plné kráse vycházelo, jako by se z moře vynořovalo, pozlacujíc vrcholky stromů. Tisícové malých a velkých ptáků, barev překrásných, prozpěvovali ranní píseň, těšíce se z nového dne. Vzduch byl svěží, občerstvující, byliny a květiny vydávaly vůni příjemnou.

Srdce Robinsonovo plesalo radostí i pohlížel vděčně k všemohoucímu tvůrci a s klidem i důvěrou vstříc budoucnosti. Obávaje se nebezpečí neznámého, vyhýbal se z opatrnosti lesům, ubíraje se planou krajinou, kde naskytoval se mu rozhled volný. Ale právě tato část ostrova byla pustá, neúrodná, tak že urazil notný kus cesty, aniž byl by něčeho našel, co bylo by mu prospělo. Konečně napadla mu rostlina, jižto podrobil přísnější zkoušce a prohlídce. Byla to zelina, mající různobarevné květy a zelenavá jablíčka, veliká asi jako třešně. Kousl do jednoho zhurta, avšak poznal, že nelze je jísti. Rozhorlen, vytrhl celý trs, by jej zahodil, i spatřil na kořenech jeho rozličné malé i velké bambuliny. Tušil, že to jest asi vlastní ovoce rostliny té, a jal se je důkladně prohlížeti.

Avšak ochutnání nemělo výsledku; bobule byly tvrdé a nechutné. Robinson chtěl zahoditi vše, ale vzpomněl si ještě v čas, že věc nějaká může býti užitečnou, třeba že toho hned nepozorujeme.

Schoval několik bobulí do torby a bral se dále. Každý šumot ho poplašil; šelestění stromů nahnalo mu strachu, že chopil sekeru svou, by se chránil proti nepříteli. Avšak poznal vždy s radostí, že se bál bez příčiny.

Když dospěl k potoku, umínil si tu obědvati. Usedl pod košatý strom a dal se s chutí do jídla — tu náhle spatřil stádo zvířat, jež poněkud se podobala

naším jelenům, jen že měla delší krky a hlavy podobné koňským hlavám; byly to lamy, jichž vlastní jest jižní Amerika, zejména Peru, pročez nazývali je též ovce peruanskými, ačkoliv ovčím nejsou podobny, leda že mají také pěknou, hebkou vlnu. Američtí praobyvatelé, dříve než vnikli Evropané do jejich krajin, ochočili tato zvířata, jichž užívali jako oslů k nošení břemen. Z vlny jejich pak robili látky na oděv. Když Robinson spatřil ta zvířata, vznikla v něm mocná touha, jedno z nich zabít, pročez maje v ruce svou sekeru, postavil se za tlustý strom, kolem něhož zvířata se brala.

Zvířátka, jež dosud nikdo nebyl poplašil, beze strachu ubírala se k vodě kolem stromu, za nímž Robinson číhal, a když jedno mládě přiblížilo se k němu tak, že je mohl zasáhnouti, udeřil je sekerou do hlavy tak prudce, že mrtvé kleslo k zemi, kdežto ostatní tím poplašená zvířata se dala na útěk. Robinson, maje nyní zvíře zabitě, přemýšlel, jakým způsobem by si upravil jeho maso k snědku. Vždyť neměl ničeho k tomu potřebného, neměl hrnce — a co bylo nejhorší, neměl ohně. Nicméně vzal zvíře na rameno i nastoupil cestu k domovu. Na cestě ještě našel něco, z čehož měl velikou radost. Užel totiž mnoho stromů citronových, pod nimiž leželo mnoho spadlého ovoce zralého. Robinson nasbíral si ovoce toho i zapamatoval si místo, na kterém se ty stromy nalézaly.

Když přišel domů, jal se nejprve stahovati kůži zabitému zvířeti. Za nůž použil ostrého kamene, jímž také práci tu vykonal. Kůži pak roztáhl a pověsil k sušení, věda, že mu bude později prospěšnou.

Obuv jeho byla rozedrána i hodlal si zhotoviti podešve z té kůže, jež by si uvázal na nohy, by nemusil choditi bos. Měl také strach před zimou i byl rád, že bude míti kožich, který ho zachrání před zimou.

Tato starost byla zbytečnou, poněvadž v oné krajině není zimy, místo které tu po šest neděl prší.

Když byl kůži stáhl a kýtu zadní uřízl, utvořil si z malého stromku rožeň a vyhledal dvě vidlicovité větve, jež měly za podpory sloužit rožni. Na to pokusil se, by si opatřil oheň, způsobem, jak to činí divoši.

Usekl dva kusy dřeva se stromu suchého i dal se hned do práce. Třel o sebe dřeva, až mu pot tekł s čela, avšak nedocílil ohně. Když totiž dřeva se zahřála v té míře, že se z nich kouřilo, byl tak unaven, že v práci ustáti musil, by si odpočinul. Zatím dřeva vychladla a práce jeho byla marnou.

Poznal a cítil nyní, jaká to jest bída, když jest člověk samotěn, a jak velikých výhod poskytuje nám společnost. Kdyby byl měl pomocníka, jenž

byl by ho vystřídal při té práci, byl by dřevo zapálil; sám pak nebyl s to, by toho docílil.

Zarmoucen zahodil obě dřeva, usadil se na lože a smutně opřel si hlavu o ruku pohlížeje tesklivě na nedokonanou pečení, na které si chtěl pochutnati.

Sel k pramenu, by si v skořepině kokosové přinesl vody, do které přimíchal šťávu několika citronů a tak si opatřil příjemný, občerstvující a chutný nápoj. Avšak měl laskominy na pečení; aspoň nějaké sousto byl by rád požil.

Vzpomněl si, že Tataři maso, které požití hodlají, vloží pod sedlo, čímž ono změkne.

„Toho změknutí lze snad též jiným způsobem docílit,“ pomyslel si Robinson, jsa odhodlán to zkusiti.

Měl totiž dva větší hladké a ploché kameny, mezi něž vložil kousek masa bez kostí, i jal se svým kladívkem tlouci na kámen hořejší. Když tak byl pokračoval asi deset minut, pozoroval, že kámen se zahřává. I tloukl ještě mocněji na kámen, a než uplynula půl hodina, bylo maso tak měkké, že ho mohl požití. Ovšem nechutnalo tak, jako kdyby bylo opravdu pečeno, nicméně Robinsonovi, který dávno již masa nepožil, bylo pravou lahůdkou. Aby chuť jeho zvýšil, nakapal na ně šťávy citronové, i zdálo se mu, že posud nikdy si tak nepochutnal na jídle.

Po tomto obědě uvažoval, která nyní nejnütnější práce mu nastává. Maje strach před zimou, umínil si po několik dní zabíjeti nebo chytati lamy, by si opatřil co nejvíce kůží. Zvířata zdála se krotkými, pročež myslil, že toho snadno dokáže. Děkuje bohu a jsa veselý myslil, odebral se na odpočinek, aby spánkem osvěžil a občerstvil unavené tělo.

Když procitl, ulekl se nemálo, neboť přšlo tak, že se jen lilo, i nebylo ani pomýšlení, by vyšel z obydlí. Umínil si počkati, až déšť přestane, avšak déšť stával se čím dále, tím prudčím. Mezi tím se blýskalo často a silně, že jeskyně jeho byla ozářena, jako by hořela, načež následoval rachot hromu, jaký posud nebyl slyšel.

Země duněla i chvěla se při tom hrozném praskání, jež odráželo se o vrchy, tak že lomoz neměl konce. Nastávalo poledne a krutá bouře trvala dosud. Robinson nepocítil hladu, jež byl u něho strach zahnal. Trápily ho myšlénky hrozné.

„Nastal čas,“ myslil si, „kdy mám pykati hříchů svých; buh se odvrátí ode mne; zahynu, nespátřím více rodičů svých.“

Kdežto utrápen v úzkostech prodléval, ochabovala bouře, rachocením bylo mírnější a deště ubývalo; Robinson pak kojil se novou nadějí. Domníval se, že může vyjít, a chopil právě tašku a sekeru, když náhle země se pod ním zachvěla i zaslechl nad sebou takovou ránu, že omráčen klesl na zem.

Blesk totiž vjel do stromu, který stál nad jeho jeskyní, a roztržil jej s rachotem nesmírným. Robinson ležel dlouho na zemi omráčen ve mdlobě a jen zvolna se zotavoval. Vztyčiv se postřehl před svým obydlím svršek stromu, jež byl blesk roztržil a dolů smetl. Nové to neštěstí! Kam měl zavěsiti provazový žebřík, jestliže, jak se domníval, byl celý strom zničen? Bázlivě se chvěje vyšel z jeskyně, ale zaradoval se velice, když pohledna vzhůru, spatřil hořící kmen onoho stromu. Vyhověnot bylo největší jeho potřebě a prozřetelnost božská pečovala o něj právě v tom čase, kdy se domníval, že ho opustila.

Cítě radost i vděčnost vztáhl ruce vzhůru k nebi, děkuje se slzami v očích dobrotivému a o všechny tvory pečujícimu otci nás všech.

Mělť Robinson nyní oheň a tím sprostěn byl veliké starosti. Pro dnes odložen hon, poněvadž Robinson ihned použití chtěl výhody, které nabyt ohněm, a pečení si upraviti. Spodní část hořícího stromu, za který zavěšen byl provazový žebřík, byla posud neporušena, pročež mohl směle vylézt nahoru a vzít oharek, s kterým pospíšil dolů, do svého dvorku.

Tam rozdělal oheň notný, postavil naň pečení a pak vylezl opět nahoru, by uhasil hořící kmen.

Aby pečeně byla slaná, běžel k moři, nabral do své nádoby kokosové slané vody mořské, jížto pak pečení poléval.

Topil či příkládal pilně, by udržel oheň, a při tom otáčel pilně rožněm, maje velikou radost z ohně toho, jež považoval za zvláštní dar boží, a když uvažoval, jaké mu z toho výhody kynou, obracel často oči své vděčně vzhůru k nebi.

Konečně soudil, že pečeně je hotova. Radost Robinsonova, když první kus pečeně té uřízl, a první sousto do úst vpravil, vylíčiti dovede jen, kdo také po delší čas nepožil pokrmů náležitě upravených a vzdal se naprosto vši naděje, že kdysi opět jich požije.

Robinsonovi nastala nyní starost o udržení ohně, jenž mu byl tak

vzácným. Ačkoli přešlo notně, zůstalo přec místo pod kamenem daleko ku předu čnějícím suché, jako by se nalézalo pod chránící střechou. Robinson uznal to místo za vhodné ohniště i pozoroval, že se tu dá zřídit kuchyně s krbem a komínem, a byl odhodlán ihned přikročiti k dílu tomu. Po silném tom dešti byla země rozmočena, tak že mohl snadno dělati cihly, jež ořezával svým kamenným nožem, aby hladkými byly.

Za krátkou dobu zrobil jich značné množství a postavil je na místo, kde na ně svítilo slunce.

Umíniv si pokračovati v práci té, odebral se domů, by pojedl zbytku pečeně, a by v tento radostný den si zvláště pochutnal, vzal s sebou jeden z kokosových ořechů, kterých mu již jen pramálo zbývalo.

Pochutnal si výborně.

„Ach,“ vzdychl si smutně, „jak byl bych šťasten, kdybych měl jen jediného přítele, člověka nějakého, byť to byl nejbídnější žebrák, za společníka, člověka, jehož bych miloval, a který by choval náklonnost ke mně; aspoň kdybych měl nějaké krotké zvíře — psa, kočku, jimž bych činil dobře, bych si získal jejich lásku. Ale tak žítí musím o samotě, nemaje kolem sebe živého tvora.“

Slza kanula mu z oka i vzpomněl si s lítostí, jak často svářival se s bratry a soudruhy.

„Ach,“ pomyslíl si, „neuměl jsem tehdáž vážit si přítele. Kdybych nyní octl se v poměrech bývalých, jak vlídným, jak ochotným bych byl vůči každému. Jak rád bych snášel urážky malé a donutil vlídností a laskavostí lidi všechny, by mne rádi měli. Ó, bože, proč neuměl jsem vážit si štěstí, jež přátelství poskytuje, leč když ztraceno jest pro mne na vždy.“

Ohledna se při tom náhodou po vchodu do jeskyně své, zpozoroval pavouka, jenž v jednom koutě měl roztaženou síť. Myšlénka, že spí s bytostí živou pod jednou střechou, byla proň tak potěšitelnou, že nedbal toho, jaké to zvíře jest. Umínil si, že bude tomu pavouku každodenně chytati mouchy, by mu dokázal, že bydlí v místě bezpečném, a by ho ochočil a sobě naklonil.

Poněvadž bylo ještě světlo a příjemný chládek po bouřce, chopil Robinson rýč svůj a jal se pracovati o rozšíření kuchyně své.

Při tom narazil na tvrdý předmět, že byl by si málem zlomil rýč. Domníval se, že to kámen nějaký, pročež nemálo se podivil, když hrudu vytáhl ze země a shledal, že to jest ryzí zlato.

Neměl z nálezů toho prazádné radosti, nýbrž odkopnul hrudu s

opovržením, řka: „Lež tu, mizerný kove, po kterém lidé tak touží. Co mně prospěješ? Kdybych místo tebe byl raději našel kus železa, z něhož bych si urobil sekeru nebo nůž. Jak rád bych tě dal za hrst železných hřebíků, nebo za nějaký nástroj užitečný.“

Nevšímal si více toho pokladu — byltě to pravý poklad, a Robinson byl pojednou bohatým mužem, ale nemohl užítí bohatství svého.

Nastala noc; slunce již bylo zapadlo do moře; tak se zdá lidem bydlícím na ostrově.

Na východním obzoru objevil se líbezný měsíc, jenž svítil vlídně do jeskyně Robinsonovy, že nemohl ani tak brzo usnouti.

Poněvadž za dne bylo veliké horko, musil Robinson užítí doby ranní a večerní, chtěl-li nějakou práci vykonati.

Vstal tedy časně ráno, přiložil na oheň dříví a požil půl ořechu kokosového, jenž mu zbyl ode dne včerejšího.

Chtěl si upéci zase pečení, ale shledal, že maso bylo zkažené, a proto sešlo z toho úmyslu. Když pak si zavěšoval tašku, chtěje se odebrati k místu, kde robil cihly, shledal v ní ony bobule, které byl našel na cestě a vzal s sebou. Byly to zemáky, což arci Robinson nevěděl. Napadlo mu vložiti je do ohně, by se dověděl, co z nich bude, načež odešel z domu.

Pracoval tak pilně, že dopoledne narobil z hlíny tolik cihel, kolik asi bylo jich potřebí na zeď pro kuchyň; pak odebral se ku břehu hledati ústřice, avšak našel jich pramálo, za to s radostí zpozoroval velikou želvu, která mohla vážiti sto liber.

Vzal ji na rameno a dovlékl pracně domů, kde si bez průtahu kus z ní uřízl, by měl pečení. Vstrčil kus masa na rožň, čekal, až se upeče. Když otáčel rožň, napadlo mu, že krásná želva, kterou se mohl živiti čtrnáct dní, bude zítra již zkažena; neznalť prostředků, jak by maso déle zachoval. Napadlo mu, by je napustil mořskou vodou, či solí zároveň.

„Tak to půjde,“ zvolal vesele Robinson i točil rychle rožněm, tak že pečeně byla záhy hotova.

„Ach,“ vzdychl si, když byl vstrčil sousto pečeně do úst, „kdybych měl k tomu kousek chleba. Jaký jsem to byl hlupák za svého mládí, že jsem neuznal, jaké dobrodiní jest kousek chleba. Chtíval jsem k němu máslo nebo sýr. Ó, já zpodílec, kýž měl bych tu jen kousek nejčernějšího chleba!“

Napadlo mu, co asi stalo se s bobulemi, jež byl ráno vložil do ohně. „Podívejme se,“ pravil a vyňal jednu. Jaká to nová radost! Tvrdá bobule

změkla, a když ji rozpůlil, pocítil vůni tak příjemnou, že se nerozmyslel ni okamžik, do ní kousnouti.

A hle, rostlina chutnala výborně; Robinson uznal, že zastane místo chleba; měl tedy zase výtečný oběd. Protože slunce páliho velice, ulehl na lože své, by v čase, kdy nemohl pracovati, rozvažoval o věcech užitečných.

Poněvadž cihly musily na slunci se vysušiti a ztvrdnouti, než mohl z nich utvořiti zeď, umínil si, jíti zatím na lov a zabiti nějaké lamy.

„Ale co počnu s masem? — Což abych zařídil si kuchyni tak, bych v ní také mohl něco udití? — Výborně!“ zvolav, vzchopil se i spěchal k místu, kde měla býti kuchyně, by provedl svůj úmysl.

Uznal, že to půjde. Bylo potřebí, ve zdích postranních nechati otvory, těmi prostrčiti silnou hůl, na tu zavěsiti maso, a hle, udírna byla hotova. Až se mu hlava radostí nad tím zamotala.

Byl by si přál, by cihly byly již dosti tvrdými, by počal dílo své bez prodlení. Nicméně musil býti trpělivým a zatím pomýšleti na jinou práci, a napadla mu zase výborná myšlénka, ba divil se, že mu to nenapadlo dříve. Měl úmysl, chovati nějaká zvířata doma, jako společníky, i pro užitek.

Protože lamy se zdály velice krotkými, doufal, že pomocí osidla se mu podaří několik živých lapiti. S velikou horlivostí pustil se do práce, zhotoviti silný provaz, z něhož by snadně kličku mohl urobiť. Protože místo, kde lamy přicházely k vodě, bylo poněkud vzdáleno, i nevěděl, zdali zvířata večer také jdou k vodě, odložil lov na příští den, a zatím konal přípravy na cestu. Běžel k poli, kde rostly zemáky, a přinesl si plnou tašku bobulí; část jednu vložil do žhavého popelu, by je upekl, ostatní vysypal do kouta, by je uschoval pro dny příští. Na to uřízl notný kus želvy pro tento večer a den zítřejší, zbytek pak polil mořskou vodou.

Potom vykopal do země jámu, která měla mu sloužiti za sklep. Tam vložil nasolenou želvu a přikryl ji ratolestí.

Aby se poněkud obveselil, umínil si odpoledne podniknouti procházku podél břehu, kde vanul čerstvý větřík východní, jenž poněkud občerstvoval horký vzduch. Kochal se pohledem na širé moře, na němž tvořily se jen malounké vlnky. Toužebně zíral, v tu stranu, kde se nalézala milená otcina jeho; slza horká kanula mu po líci, když si vzpomněl na své milené rodiče. „Což asi dělají ubozí rodičové?“ zvolal i lomil rukama, plače. „Jestliže přečkali trpký bol, který jsem já bídník jim způsobil, jak smutně asi jim ubíhají dnové! Jak asi bědují, nemajíce žádného dítko více, že poslední jejich

milovaný syn stal se zrádcem na nich, opustiv je navždy. O drahý, nejmilejší otče, o moje věrná matko, odpusťte svému nezdárnému synu, že vás tak zarmoutil. A ty, můj otče nebeský, nyní můj jediný ochránče (poklekl), ty můj tvůrče, vylej zdroj všeho blaha na mé rodiče milené, mnou tak velice uražené, v náhradu za jich utrpení. Milerád snesu a vytrpím vše, co tvoje moudrost a dobrota sešle na mne k mému polepšení, jenom když moji ubozí, nevinní rodičové budou šťastnými.“

Kleče dlouho, pohlížel zarmouceně, se slzami v očích k nebi vzhůru. Konečně vstal a svým kamenným nožem vyryl v nejbližší strom jména milovaných rodičů.

Nad těmi vyryl slova: „Bůh vás žehnej a opatruj,“ pod ně pak: „Odpuštění nezdárnému synovi.“

Na to líbal vyrytá jména vroucně i zavlažil je slzami svými.

Když se Robinson procházel po břehu, napadlo mu, by se vykoupal. Svlékl se, a nemálo se podivil, když spatřil svou jedinou košili. Poněvadž ji v této horké krajině neustále nosil na těle, nebylo téměř ani lze poznati, že někdy bývala bílá. Nežli se vykoupal, vypral si tu košili a zavěsil ji na strom, načež vskočil do vody.

Za mládí svého naučil se plovati; bylo mu tedy rozkoší plovati k okřídlí, vybíhajícímu daleko do moře.

Nápad ten provázen byl skvělým úspěchem pro Robinsona; shledal totiž, že okřídlí v čas přílivu mořského se zatopí, a že pak, když nastane odliv, zbude tam množství želv, ústřic a škeblí. Nemohl sice vzíti s sebou žádné z těch zvířat, jichž také neměl potřebí, maje dostatečnou zásobu pro kuchyň, ale měl velikou radost, že nabyl této vědomosti.

V této straně moře, kde se koupal, shledal také množství ryb, jichž se tu jen hemžilo, tak že téměř je mohl rukama chytati.

Kdyby byl měl síť, byl by jich nachytl tisíce. Poněvadž dosud veškeré práce a podniky se mu dařily, doufal, že se mu podaří také zrobiti síť. Potěšen nabytými vědomostmi, vylezl z vody, ve které byl téměř hodinu ztrávil. Vzduch teplý dávno byl usušil jeho košili, i těšilo ho velmi, že oblekne zase jednou čisté prádlo. Tu radost kalilo mu pomyšlení, jak dlouho vydrží jediná jeho košile, než se rozpadne. Nicméně upokojil se záhy, koje se nadějí, že se mu podaří, opatřiti si nový oděv. Ustrojil se, a zpívaje nábožnou píseň, ubíral se domů.

Kapitola čtvrtá.

Robinson zedníkem a hospodářem

Druhého dne vstal Robinson záhy z rána i chystal se na lov. Do brašny vložil pečené zemáky, notný kus želvy, již zabalil v listy kokosové; potom zastrčil za pás sekeru, otočil provaz kolem těla, chopil stínítko a vydal se na cestu. Poněvadž bylo příliš časně, umínil si, učiniti okliku, by poznal některé jiné části ostrova svého. Mezi množstvím ptáků, jižto se hemžili po stromech, uzerl mnohé papoušky barev překrásných. Jak rád byl by měl jednoho, by ho zkrotil, ochočil a měl společníka.

Ale staří byli velmi chytří a nedali se chytit, hnízda pak s mladými nepostřehl nikde. Musil tedy odložití vyplnění toho přání na jinou dobu.

Za to pak našel na této cestě něco, čeho měl více potřebí nežli papouška. Když totiž vystoupil na kopec nedaleko moře i rozhlížel se odtud po slujích okolních, uzerl tam něco, což vzbuzovalo jeho zvědavost. Slezl dolů, a k největší radosti své poznal, že to sůl. Nahrazoval si sůl posud vodou mořskou, avšak ta měla trpkou, nepříjemnou příchuť. Opravdová sůl byla proň vzácným nálezem. Naplnil si jí obě kapsy svého kabátu a vesel ubíral se k místu, kde doufal naléztí a lapnouti lamu nějakou. Když tam přibyl, nebylo tam ještě žádného zvířete toho, pročež usedl pod strom, by se posilnil a občerstvil pečení a zemáky. Ó, jak mu oboje nyní chutnalo tím lépe, že mohl je posoliti!

Když pojedl, uzerl z daleka blížící se lamy. Rychle se připravil, a drže v ruce osidlo, čekal, až některé zvíře se k němu přiblíží. Po několika marných pokusech podařilo se mu lapnouti starou lamu, matku to dvou mláďat. Spatřil s potěšením, že mláďata následují matku, a že se ho pranic nebojí. Hladil mláďata, jež důvěrně mu lízala ruku.

Robinson měl velikou radost, že se vyplnilo vroucí jeho přání. Táhl lapené zvíře, jež se zdráhalo, mocí za sebou, obě mláďata pak následovala. Nejkratší cesta byla mu nyní nejmilejší, a po té dostal se šťastně domů.

Poněvadž nemohl zvířata dopravití do svého dvorku, umínil si,

22 Robinson Crusoe

prozatím vedle zbudovati chlév a tam chovati lamu s mláďaty tak dlouho, pokud by neučinil náležitého opatření.

Zvíře urputné přivázal zatím ke stromu i jal se hned budovati stáj. Sekerou svou posekal několik mladých stromků, jež zasadil hustě vedle sebe tak, že tvořily zeď. Lama stará zatím unavena ulehla, mláďata pak tulila se k ní, ssajíce mléko mateřské.

To byl utěšený pohled pro Robinsona. Desetkrát se zastavil, by si prohlížel milá zvířátka, i byl blažen, že má nyní kolem sebe živé tvory. Nepovažoval se již za tak osamělého, jako dříve, i pracoval vesele na chlévě, až byl hotov.

Zavedl tam lamu s mláďaty a zatarasil vchod větvemi.

Slovy nelze vylíčiti, jakou radost při tom Robinson pociťoval. Nejen, že měl společníky, očekával též výhody z té okolnosti. Z vlny těch zvířat mohl si časem třeba urobiť oděv nějaký; mléko jejich mohl požívat, po případě vyráběti z něho máslo a sýr.

Jak by se to vše dalo provésti, nevěděl posud, avšak nabyt již tolik zkušenosti, že nemá zoufat nad svou schopností, jen když je chuť ku práci a pilnost. Jedno ještě mu chybělo k úplnému štěstí. Přál si, by žil se svými zvířaty uprostřed jedněch zdí, by je měl stále kolem sebe, ona pak mu tím spíše přivykla. Neunavné jeho pilnosti podařilo se dílo to za několik neděl, a Robinson měl radost, že má kolem sebe též společníky.

Kdykoli přišel domů, skákala mu zvířata vsříc, čenichala, zdali jim nepřináší něčeho, a lízala mu vděčně ruku, když jim podal čerstvou trávu, nebo větvíčky.

Později odstavil mláďata, i dožil starou ráno i večer. Za nádoby na mléko použil skořepin kokosových, za větší pak skořepin želvy. Mléko pak požíval buď sladké, nebo je nechal zkysati, a tím získal příjemné pokrmy a zároveň změnu. Poněvadž kokosový strom poskytoval Robinsonovi tak mnohých výhod, vsadil několik ořechů, a s radostí pozoroval, že záhy vyrážejí.

Lamy v krátkém čase zkrotly jako psíkové a chodili za ním; on pak jim nakládal menší břemena.

Zatím stvrldy cihly tak, že bylo možno upotřebiti jich k stavbě. Vyhledal zemi jílovitou, jež mu nahradila vápno, i pustil se do stavby.

Při tom urobil si též některé potřebné nástroje, jako jest lžíce zednická i j. Potom naložil na lamy cihly v koších, a dopravil je tak k místu.

Dávno již toužil po tom, by uměl plésti koše, což se mu podařilo teprve po mnohých pokusech. Ty pak po dvou svázal a naložil na zvířata.

Pak se dal do práce zednické, jež se mu dařila výtečně. Zbudoval jednu stranu kuchyně, i položil základ k druhé, když se přihodilo něco netušeného, což přerušilo jeho úmysly.

Kapitola pátá.

Zemětřesení

Bylo to v noci, Robinson odpočíval na lůžku; přítulné lamy ležely u jeho nohou. Měsíc svítil jasně, ticho úplné bylo všude. Unaven prací denní usnul Robinson, a zdálo se mu o rodičích, když pojednou země se zachvěla neobyčejným způsobem, a rachocení podzemní ozvalo se tak hrozné, jako by několik bouřek zároveň řádilo. Robinson procitl vyděšen, nevěda, co se děje a co má činiti. Nárazy prudké následovaly rychle za sebou, lomoz podzemní trval stále, burácela vichřice hrozná, kácejíc stromy, moře pobouřené hučelo hrozně.

Celá příroda zdála se pobouřena, jako by se blížil soudný den a konec světa.

Na smrt poděšen, vyběhl Robinson z jeskyně, lamy za ním. Sotva byli venku, sřítily se skalní balvany, strmící nad jeskyní. Robinson prchaje, měl úmysl, vystoupiti na blízký vrch, kde by se nebál, že zabit bude padajícími balvany. Avšak s hrůzou poznal, že se vrch otevřel, a z jícnu tím povstalého vyrazil oheň a dým, zároveň kameny, popel a hmota ohnivá, jež slově láva. S těží zachránil se útekem, láva žhavá se valila proudem, a skalní balvany lítaly kolem. Pádil ku břehu, kde spatřil nový zjev děsný. S mračen hrozných spustil se liják tak prudký, že záhy celá krajina se proměnila v jezero. Pracně jen vylezl Robinson na strom; ubohé lamy pak strhla voda s sebou. Ach, jak rozrýval jejich bědující hlas jeho srdce, jak by je byl rád s nebezpečím vlastního života zachránil, kdyby je povodeň nebyla daleko zanesla.

Zemětřesení trvalo ještě několik minut, pak nastalo ticho. Vítr ustál, jícen ohnivý nechrlil více zhoubné látky, podzemní dusot zanikl, obloha se vyjasnila, voda pak za malou chvíli odtekla.

Když Robinson slezl se stromu, na kterém se byl ukryl, byl tak zkormoucen tím novým neštěstím, které ho potkalo, že nevpomněl ani na to, by děkoval tomu, jenž odvrátil od něho patrné nebezpečí smrti. Nalézal se opravdu zase v tak bídném postavení jako dříve.

Jeskyně jeho, dosavadní jediný bezpečný útulek, byla nepochybně

zasypaná; milé jeho lamy odplaveny, dosavadní práce zmařena, plány pro budoucnost zničeny. Oheň sice nevystupoval již z hory, ale hustý dým, a nedalo se souditi, zdali výbuch se neobnoví.

Kdyby se to stalo, nebyl Robinson ani den ani hodinu jist, a žil by v smrtelném strachu.

Trapné myšlenky tyto ho děsily tak, že nevzpomněl na boha, nejlepšeho to utěšitele, a jen měl na mysli budoucí bídu.

Nastal nový den, Robinson sklíčen starostí, neusnul více, zabýváje se toliko jedinou myšlenkou: „Co se nyní se mnou stane?“

Jako zmámený potácel se k svému obydlí. Jakou pocítil tu radost, když jeho milé lamy zdravý a veselý mu přiběhly vstříc. Nevěřil ani zraku svému, a přec tomu bylo tak. Přiběhly, lízaly mu ruce, skákáním a mečením dávaly na jevo radost. Robinson při tom pohledu vymanil se z otupělosti, a patřil na ně i pohledl vzhůru k nebi, a slza radosti i vděčnosti, jakož i lítosti nad dřívější zmalátnělostí vytryskla mu z oka.

Nejspíše zanesla voda zvířata na některý vrch, kde se zachytila; poněvadž povodeň přestala tak rychle, jak byla nastala, mohla zvířata záhy se vrátiti domů.

Robinson shledal, že jeho obydlí nebylo tak velice poroucháno, jak byl tušil. Strop jeho jeskyně spadl sice, ale nebylo nesnadno odstraniti trosky, a Robinson shledal při bedlivějším prozkoumání, že strop ten jen málo držel, a že mohl snadno spadnouti a zabiti ho. Zemětřesení a lomoz, který je provázal a přiměl ho k útěku, byly též jaksi varujícími anděly, by spasil se před hroznou smrtí.

Tímto poznáním byl Robinson mocně dojat, i poklekl, by děkoval bohu za svou spásu a slíbil polepšení. Na to pak ihned přikročil k odklizení trosk.

Hlína byla hnedle odstraněna, ale zbýval skalní balvan, jenž byl na dva kusy praskl, i zdálo se, že nestačí k tomu síla jednoho člověka, odstraniti jej. Robinson pokusil se, by odstranil nejmenší kámen, ale nebyl s to, by vykonal úmysl ten. Síly jeho k tomu nestačily.

Z počátku nevěděl si rady; po delším přemýšlení napadlo mu něco, jak by si pomohl. Vzpomněl si, že vídal doma, jak dělníci užívali páky, když chtěli hnouti břemenem těžkým, i pokusil se též o to, a hle, pokus ten se zdařil. Za půl hodiny byly oba těžké kameny z jeskyně odstraněny. Při tom doznal Robinson, že jeho obydlí stalo se prostrannějším a bezpečnějším, což

ho nemálo těšilo. Stěny i strop nyní záležely z jediné skály, ve které nebylo nejmenší skuliny.

Pavouka, jež byl tak bedlivě ošetřoval, nenalezl více; nejspíše zahynul při té nehodě, avšak lamy nahradily mu ztrátu toho prvního společníka v té samotě.

Robinson odebral se k sopce, z které posud vystupoval hustý, černý dým. Divil se množství lávy kolem rozlité, jež posud se neochladila, tak že nemohl blíže přistoupiti k jícnu, a mohl jen z dálky jej pozorovati.

Poděsilo ho pozorování, že proud lávy se valil k místu, kde rostly zemáky; aby viděl, jak veliká škoda byla mu tím způsobena, běžel k místu onomu, ale shledal s radostí, že rostlinám se nic nestalo. Aby pak nějakou nehodou nebyl zbaven tak užitečné rostliny, umínil si, pěstovati ji na rozličných místech, a také bez prodlení nasázel tu a tam zemáků.

Nyní počal zase budovati kuchyni; nehoda právě minulá přispěla mu při tom ku pomoci. Ze sopky vychrleno mezi jinými také mnoho kamene vápencového. Robinson jich naházel něco do jámy, nalil na ně vodu a zamíchal tím. Získal tak vápno potřebné k stavbě. Ta se mu dařila výborně.

Sopka přestala zatím kouřiti, a Robinson se odvážil vystoupiti na její vrchol, i shledal, že boky hory a jícen pokryty jsou lávou, a poněvadž nikde více nevynikal oheň, domníval se, že podzemní oheň uhasí, a že pro budoucnost nemusí se báti opětného výbuchu.

Robinson pomýšlel stále na zimu, již očekával s bázní, a pečoval proto, by měl postačitelnou zásobu potravin. Nachytl proto osm lam tímže způsobem, jako první. Zabil je všechny až na jednu a maso většinou zavěsil v kuchyni, by se udilo. Nabyl tak značné zásoby masa, avšak obával se nicméně, že to nestačí, kdyby zima dlouho trvala. Přál si tedy chytit ještě několik zvířat, avšak to nebylo tak snadné, poněvadž poznala úklady jeho, i stala se ostražitými. Musil tedy pomýšleti na jiný způsob, kterým by se jich zmocnil.

Pozoroval, že lamy, jakmile ho spatřily u potoka, pádily přes kopec, na druhé straně houštím porostlý; za tím houštím byla příkrá stěna skalní asi metr vysoká. Viděl, že lamy vždy skákaly přes to houští do hloubky, a na tom měl dost. Umínil si, v místě tom vykopati hlubokou jámu, ve které by se lamy chytily.

Po několikadenní pilné práci bylo dílo to hotovo.

Jámu tu zakryl roštím, a hned druhého dne pozoroval s radostí, že dvě veliká zvířata skočila do ní a se chytila.

Domníval se, že nyní má dosti masa, a nebyl by věděl, kde je má schovati, kdyby zemětřesení nebylo mu opatřilo sklep. Vedle jeho jeskyně totiž propadlo se kus skály asi na tři metry, a tím vznikla jakási druhá jeskyně.

Měl byt, kuchyni a sklep vedle sebe, jako by je byl s úmyslem zřídil.

Aby opatřen byl na zimu řádně, musil nadělati sena pro lamy, opatřiti si zásobu dříví a vykopati zemáky a ve sklepe je uložit.

Když to vykonal, očekával spokojeně zimu.

Avšak zima nepřicházela, ačkoli již minul říjen; za to nastal déšť trvalý. Robinson nevěděl, co má souditi o tom; po čtrnácte dní nemohl vyjít z obydlí, a byl jako uvězněn.

Kapitola šestá.

Robinson hrncířem a krejřím

Ó jak dlouhou chvíli měl nyní Robinson. Kdyby mu byl někdo opatřil knihu, papír, inkoust a pero, byl by rád za každou tuto maličkost dal den svého života.

„Ó,“ vzdychal si často, „jaký jsem já byl za mládí svého zpozdilec, že jsem považoval čtení a psaní za věci obtížné, zahálku pak za něco příjemného.“

Kniha sebe chatrnější byla by mi pokladem; list papíru a psací náčiní mělo by pro mne cenu větší nežli království.“

Z dlouhé chvíle pomýšlel na rozličné práce, jež posud nebyl zkusil.

Přemýšlel dávno o tom, zdali by nemohl zhotoviti hrnec nebo svítilnu, dvě to velmi potřebné věci. Nedbaje deště, běžel pro hlínu a dal se hned do práce.

Nešlo to arci tak snadno; mnoho pokusů se nezdařilo, ale poněvadž neměl nic lepšího na práci, tišila jej tato věc, a kdykoli se mu výrobek nezdařil, zničil jej a počal znovu.

Prací tou ztrávil několik dní, až zrobil dosti zdařile hrnec i lampu, jež postavil v kuchyni nedaleko ohně, by zvolna vysychaly. Potom srobil ještě několik hrnců, pánvic a pekáčů různě velkých, a čím déle se prací tou zabýval, tím větší zručnosti dosáhl.

Děšť trval stále, i byl Robinson nucen podniknouti ještě jiné práce, by ho netrápila dlouhá chvíle. Nejprve jal se robiti síť rybářskou. Měl značnou zásobu provázků, které se mu nyní hodily výborně.

Měl času dosti a byl také trpělivým, i shotovil konečně věc, která se podobala obyčejné síti.

Napadlo mu pak zkusiti výrobu luku a šípů; uvažoval, jaké výhody by mu ty věci poskytl.

Mohl střileti lamy a ptáky, a co bylo nejdůležitější, mohl se brániti v obydli svém, kdyby ho divoši přepadli. Toužil mocně, by luk již byl hotov, i nedbal deště a běžel pro potřebné dříví.

Ačkoli neměl nože žádného, přec byl devátého dne luk hotov, i chyběly ještě tetiva se šípy.

Utkal šňuru pevnou, jak jen mohl. Potom jal se hotoviti šípy; kdyby byl měl jen kousek železa, by ostrý hrot nasadil na šípy, byl by za to dal nevím co. Ale bylo to marné přání. Po delším uvažování napadlo mu, že kdysi slyšel, jak divoši užívají kostí rybích a kamenů ostrých za hroty k šípům, i hodlal toho příkladu následovati; také píku chtěl sdělati.

Běžel na břeh i našel tam kosti, a též kameny ostré, jak si přál; pak usekl tyč dlouhou na píku i vrátil se skrz na skrz promoklý domů.

Za několik dní byly hotovy šípy a píka, na kterou nasadil ostrý kámen. Na jednom konci šípů přivázal ostré kosti a na druhém pera.

Potom zkusil luk, a jakkoli byl nedokonalý pro nedostatek železných nástrojů, postačil přec k zabití ptáků, nebo malých zvířat, ba nepochyboval ani, že z blízka nebezpečně poranil by nahého divocha.

S píkou byl ještě více spokojen.

Zdálo se mu, že hrnce a lampy vyschly dosti, a že jich může použití. Hodil kus tuku z lam zabitých do hrnce, by ho vyškvařil a použil k svícení místo oleje. Tu zpozoroval s nelibostí, že tuk rozpuštěný prosákl hrnkem, a že ho tam zbylo pramálo.

Soudil, že objeví se táž vada u ostatních nádob, a že nebudou k potřebě.

Mrzutá věc; těšil se, že večer si posvítí, aneb uvaří si polévku, a hle, naděje ta byla zmařena.

Ale Robinson nehodlal nechati práci nedokončenu a doufal, že konečně se mu podaří také tuto obtíž překonati.

Usedl tedy a přemýšlel.

„Čím to jest, že hrnce v Evropě, které jsou také z hlíny, jsou pevné a neprosakují? Ha, již to vím — tak jest. — Nečetl jsem kdysi, že nejen písek, nýbrž i hlína ohněm nabudou jakési vlastnosti skla? Tak asi to dělají. Dají hrnce do horké peci, by se vypálily — musím učiniti totéž!“

Jak si umínil, tak učinil. Rozdělal notný oheň a vstrčil do něho hrnek. Ale netrvalo to dlouho, hrnek praskl.

„Ó běda!“ zvolal Robinson.

Uvažoval opět: „Cožpak vězí v tom asi? Neznám něco podobného? — Postavíme-li sklenici s vodou studenou na kamna horká, nepraskne-li také? A kdy nepraskne? — Jestliže se postaví na kamna, pokud nejsou horká, nebo

podloží-li se papír. — Tak to jest. Nádoba nesmí náhle přijíti do žáru, nýbrž zahřívati se zvolna. Také nesmí hořejší část dřívě se zahřáti nežli spodní.“

Učinil pokus nový a ten se podařil lépe; hrnek nepraskl, avšak neutvořila se glasura.

Robinson přemýšleje o tom, dospěl k úsudku, že nebyl žár dostatečný, a že potřebí peci zvláštní k pálení hrců; ale ku stavbě téže bylo potřebí vyčkati příznivější počasí.

Pršelo neustále a teprve po dvou měsících vyjasnila se obloha.

Nyní nastala zima, myslil Robinson, ale zima právě minula.

Podivil se nemálo, když užířel všude nový, bujný zrůst trávy i všech ostatních rostlin.

Ačkoli Robinson žil dosti klidně, trápily ho nicméně časté vzpomínky na rodiče a touha po lidské společnosti. Stýskalo se mu často.

Byl vzdálen od rodičů, přátel a všech lidí, a proto nebyla by ho těšila největší hojnost veškerých statků.

Mimo to měl některé potreby nutné — jeho oděv rozpadával se, i nevěděl, jak si opatří nový.

Ačkoli nebylo mu potřebí šatem chrániti se proti zimě, byl nucen tělo zahaliti proti zlým komárům, zvaným „muskyto“, jichž hemžilo se na ostrově, a jichž bodnutí způsobilo bolestné rány, jako u nás bodnutí včel a vos.

Robinson měl neustále oteklé ruce i obličej; což pak mohl očekávati, až jeho oděv bude naprosto rozedrán?

Stoje často na břehu, pohlížel s okem zaroseným na nesmírné moře.

Jak bušilo jeho srdce, kojíc se marnou nadějí, když na obzoru se objevil mráček, ježž bujná obraznost jeho považovala za loď.

Když potom doznal omyl svůj, vytryskly mu slzy z očí a zarmoucen vracel se domů.

Aby v době, kdy nebyl na břehu, nepřiblížila se loď a nevzdálila zase, umínil si vztýčiti na konci okřídlí znamení, z kterého by každý, kdo by sem přišel, poznal jeho nouzi. Vztýčil v místě tom vysoký kůl, na který zavěsil vlajku.

Za vlajku použil své košile, jež byla v tak chatrném stavu, že ji déle nemohl nositi. Potom chtěl nápis zříditi, by naznačil svou nouzi, ale jak to měl počítí? Jediný prostředek byl, vyrýti písmeny kamenným nožem. Šlo pak o to, v jaké řeči psán býti má nápis, by mu rozuměli na každé lodi, která

by se přiblížila. Vzpomněl si, že latinská řeč jest mezi učenci nejrozšířenější, a že každý řádný kapitán aspoň poněkud jí rozumí. Doufal, že na každé lodi, která by plula kolem, aspoň jeden člověk porozumí latině. On sám pamatoval si posud trochu té latiny, a proto napsal na vlajku toto:

„Ferte opem misero Robinsonio“, t. j. „Přispějte ku pomoci ubohému Robinsonovi“. Střevíce jeho a punčochy rozpadly se, a komáři bodáním do nohou trápili Robinsona velice. Za počasí deštivého rozmnožil se hmyz ten úžasně; obličej, ruce i nohy Robinsona otekly nesmírně následkem píchnutí komárů, že nebyl ani člověku podoben.

Jak často přemýšlel, jak by si opatřil nový oděv, ale marně, poněvadž se mu nedostávalo nástrojů ani vědomosti, by provedl, co chtěl.

Uznal za nejlepší oděv kůže lam, ale ty byly surové, tuhé, mimo to neměl jehly ani nití.

Ale nouze nutkala; nemohl ve dne pracovati, v noci pak spáti, poněvadž trápili ho komáři. Bylo potřebí pomoci, neměl-li bídne zahynouti.

Vzal tedy kůže a vykrojil z nich pracně střevíce a pak punčochy. Poněvadž je nemohl sešít, nadělal dírek, by je provázkem přivázal na nohy. Bylo to sice obtížné, neboť pociťoval v nohou přílišné horko a tvrdá kůže odřela mu při chůzi nohy a způsobila nemalou bolest, a přece raději chtěl to snášeti, nežli bodání komárů.

Udělal si také z kůže škrabošku, vyřezav do ní dvě dírky pro oči, třetí pak pro ústa, by mohl dýchat.

Zabývaje se prací tou, ustanovil se na tom, zhotoviti z kůže kamizolu a spodky.

Podařilo se mu to, i měl nyní oděv, nejpodivnější snad na světě; zahalen byl od hlavy k patě v surové koži, místo kordu měl po boku velikou kamennou sekeru, na zádech tašku, luk a svazek šípů, v pravici píku, ještě jednou tak dlouhou, jako byl sám, v levé ruce upletené stínidlo, kokosovými listy pokryté, místo klobouku jakýsi špičatý koš potažený surovou koží — představte si, milení čtenáři, jak to vyhlížel.

Nikdo nebyl by ho v kroji tom ani za člověka považoval.

Smál se sám sobě, zhlídna se v potoku.

Potom obíral se zase hrncířstvím; pec byla záhy hotova, i chtěl pomoci prudkého ohně způsobiti glasuru na hrncích, když tu z nenadání uzřel na zemi hrnek, jenž byl jako polévaný. Přemýšlel, jak se to stalo, i vzpomněl si, že v tom hrnku byla sůl, jež tuto glasuru způsobila.

Kapitola sedmá.

Nemoc

Robinson zatopil řádně v peci; potřel některé nádoby solí, do jiných pak dal sůl, by spojil oba pokusy — když mu něco přerušilo práci tu — a sice věc, které se dávno obával — totiž churavost. Pociťoval těžkosti, bolení hlavy a slabost v celém těle.

„Dobrotivý Bože,“ pomyslnil si, „co bude ze mne, co se stane, když nebudu s to, bych vstal z lože? Když nemám u sebe nikoho, jenž by mne ošetřoval? Ó, Bože, smiluj se!“

Žalem přemožen, klesl na zem.

Když poněkud se vzpamatoval, nebyl s to ani, by přemýšlel. Upíraje oči vzhůru, chvílemi pronášel slovo: „Smilování!“

Strachem podněcován, vzchopil se a sebral veškeré síly, jež mu posud zbyly, by si připravil věci nejpotřebnější pro případ, že by nemohl vstáti. Postavil si vedle lože nádoby s vodou, připravil si několik pečených zemáků a citronů, které mu dosud zbyly, a pak vysílen klesl na lože.

Kdyby ho byl Bůh povolal k sobě smrtí náhlou, ach, jak rád byl by zemřel. Prosil za to Boha, avšak rozpomenul se záhy, že ta prosba není vhodná.

„Což není Bůh mým tvůrcem i zachovatelem?“ pomyslnil sobě, „zdali smím jemu předpisovati, co má činiti se mnou? Zdali neví on sám nejlépe, co mi prospěje, a zdali neučiní, co bude pro mne nejlepším? Učiní tak zajisté. Proto v důvěře obrať se srdce moje k němu, neopustí tebe v životě ani v smrti.“

Následující na to noc byla nejhroznější, kterou posud ztrávil. Zima s horkem napadaly ho střídavě, prudké bolesti v hlavě neustály, i nemohl ani usnouti. Tím sešlábl tak, že ráno sotva mohl se doplíziti k ohni, by přiložil. K večeru zase churavost jeho se vzmáhala. Chtěl opět dolézt ke krbu, avšak nemohl. Byl tedy přinucen oheň nechat vyhasnouti a tak se zbavit výhod velikých; avšak pomyslnil si, že dlouho již nebude živ, a proto ho nebolela příliš tato ztráta.

Noc uplynula jako předešlá.

Oheň shasl, voda v nádobách zasmradla, Robinson pak nebyl s to, by se obrátil s jedné strany na druhou. Domníval se, že blíží se poslední okamžik jeho, z čehož měl radost, i chystal se modlitbou na dlouhou cestu s tohoto světa. Prosil vroucně a pokorně Boha za odpuštění hříchů; pak mu děkoval za všecku dosud prokázanou dobrotu i za utrpení, které naň byl seslal, o němž poznává, že přispělo nemálo k jeho polepšení. Konečně prosil za útěchu a požehnání pro své rodiče; potom doporučil nesmrtelnou duši svou Bohu, načež ulehl, a s myslí klidnou očekával smrt. Zdálo se mu, že se rychle blíží. Sklíčenost jeho se zmáhala; z prsou vydral se mu chrapot, a dýchání stávalo se vždy obtížnějším. Domníval se, že nastává poslední okamžik! Cítil úzkost posud neznámou, nemohl dýchat, tělo jeho křečovitě se svíjelo, hlava mu klesla, vědomí ho opustilo.

Robinson ležel dlouho bez sebe; konečně nabyl zase vědomí a vzdychna z hluboka, otevřel oči, ohlížeje se kolem; ačkoli nepociťoval bolestí, byl přece velmi slabý; místo horečky dřívější nastalo silné pocení.

Když tak asi půl hodiny ležel, pocítil ulehčení, ale trápila ho veliká žízeň. Voda nebyla k pití; vzpomněl si na citrony; nakousl pracně jeden, by se občerstvil šťávou. Potě se stále, usnul, a procítl teprve při východu slunce.

Bylo mu mnohem lépe, nežli v den před tím. Nemoc prudká ochabla, pocíťoval toliko slabost. Po dva dny minulé nestaral se o lamy své, i byl dojat velice, když je užíval u svých nohou; hleděly naň upřeně, jakoby se tázaly, zdali mu jest lépe.

Podojiv starou matku, požil mléka, i cítil pak, že se občerstvil a posilnil.

Na to usnul zase a procítl teprve po západu slunce; měl chuť k jídlu, i požil několik zemáků s citronovou šťávou, a pak ulehl zase, by se posilnil spánkem.

Spaní pozdravilo i posilnilo ho v té míře, že mohl ráno vstáti; potácel se z jeskyně na dvůr.

Pohledna k nebi zvolal:

„Ó, Bože milostivý, díky tobě, žes mne pozdravil a mne neopustil!“

Na čerstvém vzduchu, jakož i napitím čerstvé vody posilnil se ještě více, a než uplynulo několik dní, mohl zase vykonávat práci své.

Kapitola osmá.

Budování člunu

První prací Robinsonovou bylo, nahlédnouti, co se stalo s jeho hrnci. S radostí poznal, že se vydařily znamenitě, jako by je byl dělal zkušený hrnčíř. V radosti své zapomněl, že nebude s to, by jich užil, poněvadž neměl ohně. Když si na to vzpomněl, zarmoutil se velice.

Nicméně nelitoval, že vyrobil hrnce, jež mu posloužily aspoň za nádoby, v nichž mohl mléko uschovati.

Myslil, že mu budou zemáky s máslem lépe chutnati, avšak radost jeho se proměnila v žalost, když si vzpomněl, že nemá ohně, a že nalezá se opět v bídném stavu, jako z počátku.

Co měl nyní počítí? Měl zaháleti, — toho se opravdu bál.

„Pracovitost jest matkou cnosti,“ pravil sám sobě, „jako jest zahálka původem všech neřestí.“

Uvažoval dlouho, jakou práci by měl podniknouti, až mu napadlo pokusiti se, zdali by nedovedl zhotoviti člunu. Domníval se, že není daleko Amerika, i chtěl to zkusiti, až by měl člun, zdali by nemohl tam se přeplaviti.

Vyšel si tedy jednoho dne do lesa, by vypátral strom, jež by vyhloubil a upravil v člun. Při tom zašel si do krajín, jež dosud neznal, a vypátral leckterou rostlinu, i předsevzal si, zkoušeti je, zdali by mu nějak neprospěly.

Poznal rostlinu, jižto zoveme kukuřicí, a vzal s sebou několik klasů, maje v úmyslu pěstovati ji.

Myslil si, že časem bude z toho míti nějaký prospěch.

Obdivoval se mohutným klasům, v nichž shledal i přes 200 velikých zrn. Nepochyboval, že by se z nich mohla vyráběti mouka, ale jak je měl semlítí? A jak potom upraviti z nich pokrmu, když neměl ohně?

Těž jakýsi strom, jež posud neznal, vypátral; shledal na něm mošničky, v nichž bylo na šedesát bobů. Chuť jejich nebyla příjemná; přes to vzal jednu zralou lusku i schoval ji ve své brašně.

Také našel strom, podobný kokosovému, jehož ovoce mělo výbornou

chuť. Strom byl stářím sešlý a po jedné straně dutý, pročež soudil Robinson, že by se hodil za člun, kdyby jej mohl porazit a docela vyhloubiti.

Rozmýšlel se, má-li tak užitečný strom skáceti a zkaziti, nevěda, bude-li s to, by z něho vyrobil člun.

Nemoha se rozhodnouti, odebral se domů, by tu věc zrale uvážil.

Na zpáteční cestě vypátral něco, po čem dávno toužil, hnízdo papoušků s mláďaty dospělými.

Měl z toho velikou radost, ale když přistoupil k hnízdu, uletěli mladí papouškové až na jednoho, jež Robinson šťastně chytil a donesl domů. Bez průtahu zdělal jakous takous klec, do které vstrčil mladého papouška.

Ulehna, přemítal stále o tom, zdali má obětovati onen užitečný ovocný strom.

Kdyby se mu podařilo, zhotoviti člun, o čemž nepochyboval, měl naději, že se dostane z této poušti.

To ho nejvíce ponoukalo, by obětoval strom, a ráno časně vstal, chopil sekeru a spěchal k místu, aby počal veliké dílo. Seznal záhy, že cokoli posud byl podnikl, nebylo tak nesnadným a obtížným, jako tato práce. Mnohý jiný byl by odstrašen býval překážkami, avšak Robinson ze zkušenosti věděl, že nesmí se lekati obtíží, pročež vytrval na svém úmyslu.

Pracoval od rána do poledne, avšak výsledek práce jeho byl nepatrný; doznal, že snad uplyne rok, nežli porazí ten strom a zdělá člun z něho; proto pomýšlel na to, by si veškeré práce náležitě rozdělil.

Ráno vstana, umyl se a pak oblékl, i vyšel na vrch, odkud měl rozhled volný, pomodlil se vroucně, i prosil boha za požehnání pro sebe i rodiče své.

Pak podojil lamy, jichž měl hezké stádo; trochu mléka požil, ostatní pak uložil. Na to šel k místu, kde se nalézal strom, nebo na břeh, by nahlédl, zdali tam nejsou ústřice.

Lamy obyčejně běžely za ním a pásly se po celý čas, který ztrávil sekáním.

Okolo desáté hodiny byl obyčejně vedrem nucen ustati, od práce, i šel zase na břeh, by hledal ústřice, nebo se vykoupal. Okolo jedenácté hodiny byl zase doma, podojil lamy, upravil sýr z mléka kyselého, i připravil si oběd. Míval k obědu nejvíce mléko, sýr, ústřice nějaké a kousek ořechu kokosového.

Zatoužil po masitých pokrmech, a pokoušel se opět, by klepáním učinil maso měkkým, jako dříve.

Při obědě učil papouška mluvit, potom odpočíval několik hodin. Když pak jeho papuch, jemuž dal jméno „Pol“, zažvatlal po něm slovo nějaké, měl Robinson takovou radost, jako by slyšel člověka mluvit.

Po druhé hodině šel zase po své práci, kterou se zabýval zase po dvě hodiny, načež odebral se na břeh, by hledal ústřice, nebo se vykoupal, a pak doma vykonával ještě rozmanité práce.

Sázel kukuřici nebo zemáky, štěpoval i zaléval stromky, sázel plot kolem svých polí a hleděl u rostlin, jež tvořily plot kolem jeho dvoru, větve tak upravit, by tvořily besídku.

Okolo šesté hodiny ustal od práce; oddal se cvičení nějakému, na př. střelení šípů a metání píky, by se dovedl brániti, kdyby ho divoši přepadli.

V umění tom docílil nemalé zručnosti, tak že cíl ne větší obyčejného tolaru jen málo kdy chybil.

Když nastal soumrak, podožil lamy, povečeřel a pak se oddal dumání. Usedl buď na kopci, kdežto měl nad sebou hvězdnatou oblohu, nebo vykonal za chládku malou vycházku.

Obyčejně při tom uvažoval: „Jak jsi ztrávil tento den? Zdali pak jsi se stal dokonalejším, a zdalis osvědčil důvěru v boha, jestliže se ti vedlo špatně?“

Kdykoli na takové otázky odpověď zněla příznivě, byl veselým velice. Prozpěvoval pak vděčně, jestliže pak byl sám s sebou nespokojen, bolelo ho, že marně žil jeden den. Každý takový den považoval za ztrátu; když pak jej zaznamenával ve svém kalendáři, učinil vedle něho křížek, by si vzpomněl na tu chybu i vystříhal se jí budoucně. Měť opravdové předsevzetí, státi se dokonalým člověkem.

Kapitola devátá.

Hrozivé stopy

Způsobem právě vylíčeným ztrávil Robinson na ostrově tři roky. Po ten celý čas pracoval o člunu, avšak kmen byl sotva s polovice vyhlouben, a bylo pochybno, zdali práce ta bude za tři nebo čtyry roky ukončena; přes to pokračoval v ní pilně.

Napadlo mu jednoho dne podniknouti procházku delší po ostrově, který posud neznal celý, ačkoli tu již po tři roky bydlil. Strach ho zdržoval od cest dalších; nyní odhodlal se jíti dále, myslé, že snad vypátrá něco nového.

Chtěl se přidržeti na té cestě břehu, poněvadž dosud se bál lesů, že by se tu mohl setkati s nějakou šelmou.

Připravil se na cestu, naložil na jednu lamu potravin na několik dní, ozbrojil se náležitě a nastoupil pouť. Prvního dne nenaskytlo se mu nic neobyčejného, urazil asi tři míle. Čím dále přicházel, tím více nabyl přesvědčení, že se usadil v místech ostrova nejméně úrodných. Obávaje se divých zvířat, ztrávil noc na stromě a ráno dne druhého bral se dále, i dospěl až k jižnímu břehu ostrova. Břeh ten byl písčitý; pojednou, jako by bleskem omráčen, zarazil se i zastavil Robinson, chvěje se na celém těle. Postřehl v písku stopy lidských noh.

Bázkivě ohlížel se kolem, naslouchal bedlivě na všechny strany a nevěděl dlouho, co má počíti.

Konečně se vzchopil a pádil, co mu nohy stačily, odtud, aniž byl by se jednou ohlédl. Zarazil se pojednou; hrůza ho pojala nevýslovná.

Uzřel vyhrabané kolo v zemi, kde byl oheň — kolem pak válely se lebky i kosti a hnáty, s nichž maso bylo ohryzeno.

S hrůzou obrátil se Robinson od divadla toho, spěchaje dále s největší rychlostí. Lama s tíží mu stačila, strach pomátl Robinsonovi rozum v té míře, že považoval kroky lamy za lidské, nepřátelské, a tím více utíkal, až na konec vysílen, unaven padl.

Když procitil, považoval to vše za sen; byl umdlen tak, že nemohl jako

dříve pospíchat. Strach překonal hlad a jen žízeň pociťoval, jižto uhasil z pramene, jež našel na cestě.

Doufal, že dospěje do své tvrze, ale nebylo to možno. Když nastávala noc, byl ještě na půl hodiny vzdálen od svého bytu, v místě, kde byl jakous ohradu s besídkou zařídil a kde mívával stádo své, poněvadž tu byla lepší pastva. Také tu několik nocí ztrávil, poněvadž tu bylo méně komárů, i považoval to místo za svůj letohrádek.

Ačkoli se mu zdálo nebezpečným, nocovati v besídce, byl nucen to učiniti, poněvadž pro slabost nemohl dále jíti.

Sotva ulehl, polekal se poznovu. Zaslechl jako by s nebe hlas: „Robinsone, ubohý Robinsone, kde jsi byl a jak sem přicházíš?“

Poděšen vzchopil se, chtěje prchnouti, avšak vzpamatoval se ještě a pohledl k místu, odkud hlas zazníval, i spatřil na větvi svého papucha. Nejspíše byl tomuto doma dlouhý čas i přiletěl v toto místo, kde býval častěji s pánem svým.

Robinson se upokojil; vztáhl ruku a zvolal: „Pole!“ Pták přiletěl, posadil se mu na rameno i žvatlal znovu slova, jež ho byl Robinson naučil.

Pro strach nemohl Robinson téměř po celou noc spáti. Na mysl tanul mu stále onen hrozný zjev, i nemohl se zbaviti té vzpomínky. Strach vnukl mu podivné myšlenky. Chtěl pojednou zničiti vše, co byl pracně zřídil, by divoši, kdyby snad jednou vnikli v tato místa, nezpozorovali, že tu žije člověk. Když pak ráno vstal, poznal, že se oddával marnému strachu.

„Bydlím tu již tak dlouho,“ myslil si, „a posud nepřišel sem žádný divoch. To jest důkazem, že na ostrově žádných divochů není. Nejspíše toliko někdy za čas přijdou sem někteří z jiného ostrova, by tu odbývali hnusné hody své; nejspíše přirážejí vždy k jižní straně ostrova, načež vrátí se opět, aniž by se více rozhlíželi po ostrově.“

Pojednou byl vyrušen z uvažování šumotem, který ho nemálo poděsil.

Zaslechl jakési sténání a vzdychání, jaké člověk mučený vydává, a mručení, jako by nesrozumitelná slova.

Sebral veškeru svou zmužilost, i blížil se opatrně k houští, z kterého ty zvuky vycházely, a spatřil při úpatí hory jeskyni, které sobě dosud nebyl povšimnul.

Přistoupil k těsnému vchodu a spatřil dvě ohnivé oči, čehož ulekl se nesmírně, soudě, že to sám ďábel.

Chtěl rychle couvnouti; v tom zaslechl mečení známé, i zasmál se

hlasitě, seznav, že jedna jeho lama byla do té jeskyně zabloudila, i nemohla nyní nalézt cesty zpáteční.

Jeskyně táhla se do nitra skály, ale byla nízká tak i úzká, že musil Robinson lézt po čtyřech; dále byla jeskyně prostrannější a světlejší, poněvadž skulinou sem vnikalo světlo.

Nález tento potěšil velice Robinsona, který si umínil, použití ho ve svůj prospěch. Měl v úmyslu dopravit sem jako v bezpečný úkryt zvláště ony věci, na kterých mu nejvíce záleželo.

Odebral se potom do svého bytu, přemýšleje o tom, jaké opatření by učinil dále pro svou bezpečnost.

Napadlo mu, vysázeti kolem hustý les, jenž by hrad jeho zakrýval zrakům cizím. Za tou příčinou zasadil asi 2000 větví rostliny vrbovitě, která velmi rychle roste.

Na to vykopal z jeskyně své podzemní průchod do jeskyně druhé, by se pro případ, že by byl přepaden, východem tím zachránil. To byla práce zdlouhavá i namáhavá, i musil zároveň vzdáti se prozatím pokračování v práci o zbudování člunu.

Vykopané země použil k tomu, že z ní utvořil jakýsi násep okolo své pevnosti.

V hradbě té nadělal děr, by tudy mohl vyhlížeti a v čas potřeby stríleti.

Aby pro případ obležení tvrze své nebyl trápen hladem a žízní, umínil si stále míti u sebe aspoň jednu lamu.

Potom oddal se jenom práci své loďařské.

Způsobem tímto uplynulo zase několik roků.

Bylo to jednoho krásného rána, když Robinson při zmíněné práci uzřel, že na blízku vystupuje hustý kouř.

Z počátku se ulekl, potom pocítil zvědavost i pádil co mohl na horu za svým hradem, by odtud pozoroval, co se děje. S hory té postřehl na břehu pět člunů, kolem velikého ohně pak asi třicet divochů, jižto tančili do kola, dávající na jevo radost posušky hroznými.

Ustrnul z počátku, avšak záhy se vzpamatoval, by učinil potřebné opatření k obraně, načež vylezl opět na vrch, by pozoroval chování se nepřítelé. Srdce mu bušilo hnusem i hněvem, když uzřel, že divoši vlekou dva lidi svázané z člunu k ohni.

Někteří skolili několika ranami jednoho z těch nešťastníků a jiní se vrhli naň, nejspíše, by ho rozdělili a upravili k pečení.

Druhý vězeň tu zatím stál, hledě na hrozný ten zjev. Když pak pozoroval, že si ho nikdo nevšímá, vzchopil se, by zachránil život a spasil se útekem, i pádil, co mu síly stačily, zrovna v tu stranu, kde se nalézalo Robinsonovo obydlí.

Dva divochové jej stíhali. Robinson bedlivě pozoroval tento zjev a měl radost, vida, že uprchlík blíží se k jeho bytu. Bez rozmýšlení se odhodlal učiniti pokus, by zachránil tohoto uprchlíka, i chopil svou píku a spěchal z obydlí k místu, kde setkal se s prchajícím.

„Stůj!“ zahřměl na stihatele, vykročiv náhle z houští. Prchající ulekl se nemálo, spatřiv Robinsona zcela v koze zahaleného, i nevěděl, má-li před ním kleknouti, nebo dále utíkati.

Robinson kynul mu rukou, dávaje znamení, že ho chce chrániti, a postoupil vstříc stihateli, jež bodnul píkou svou tak rázně, že týž klesl na zem.

Druhý, ještě asi na sto kroků vzdálený, chopil šíp a střelil na Robinsona. Ale šíp odrazil se o jeho tvrdou kamizolu, aniž byl by mu ublížil. Robinson nepopřál divochovi času, by mohl opět vyslati jiný šíp, nýbrž přiskočil k němu a skolil ho bodnutím píky.

Potom ohlédl se po zachráněnci, jenž posud dlel na témže místě, nevěda patrně, co se to děje, zdali jemu ku prospěchu, nebo ku škodě.

Vítěz kynul mu, by se přiblížil.

Otálel a jen loudavě se blížil, projevuje patrně úctu i bázeň a prosbu. Když pak Robinson sňal škrabošku, by mu ukázal obličej lidský, přistoupil bez ostýchání, položil se na zem a postavil nohu Robinsonovu na šíji svou, dávaje tím na jevo, že chce býti jeho otrokem.

Avšak našemu hrdinovi šlo více o to, by získal si přítele, než otroka, pročež zdvihl ho laskavě a snažil se všemožně, dáti mu na jevo, že mu neublíží, nýbrž naopak, že chce mu dobrodiní prokazovati.

Pokynul mu, by nejprve zahrabal obě mrtvoly, kdyby jich soudruhové snad je následovali neb hledali, by jich nenalezli. To bylo za čtvrt hodiny vykonáno, načež oba se odebrali do bytu Robinsonova.

Kapitola desátá.

Robinson a Pátek

Robinson uznával, že mu hrozí nebezpečí, neboť tušil, že divoši ukončivše hanebnou hostinu, půjdou hledati soudruhy své, jakož i uprchlíka. V tom případě pak bylo na snadě, že vypátrají obydlí jeho, vezmou je útokem a jej zavraždí i s jeho chráněncem.

Pomýšlel na útěk, ale kam měl prchnouti? Umínil si pak raději se brániti ze všech sil, a vzpomínka na Boha, jenž chrání nevinné, dodala mu síly dosti, by se odhodlal k obraně. Aby nebyl viděn, plížil se za křovím až k provazovému žebříku, i pokynul soudruhovi svému, by totéž učinil. Oba vešli do tvrze.

Divoch dával na jevo udivení, když užířel pohodlně zařízené obydlí ochránce svého, poněvadž cosi takového posud nebyl viděl.

Robinson posuňky mu oznámil, čeho se obává, i projevil zároveň úmysl brániti se všemožně.

Divoch mu rozuměl, osvědčoval posuňky hněv a chopiv sekeru, máchal jí hrozivě v tu stranu, kde byli nepřátelé, jako by je vyzýval k boji.

Robinson chválil udatnost jeho, i dal mu luk a píku, jichž byl během času shotovil několik, a postavil ho k otvoru, jímžto mohl přehlédnouti krajinu kolem hradu.

Sám pak ha druhé straně přistoupil k podobnému otvoru.

Asi po půl hodině zaslechl prudký řev, ale vzdálený. Oba chystali se k boji. Nastalo ticho pak a zase křik divoký, ale blíže. Zaslechl hlasy volající do lesa. Robinson očekával dychtivě, co se bude díti dále.

Až do večera stáli oba na stráži, i soudili pak, že divoši vrátili se domů. Robinson potom upravil večeři.

Poněvadž památný den, v který se ty věci přihodily, byl pátek, odhodlal se Robinson, zachránce svého pro tu památku nazývati Pátkem.

Byl to mladík vzrůstu pěkného asi dvacetiletý. Měl pleť lesklou, hnědočernou, vlas černý, ale ne kučeravý, jako vlas černočů, nos krátký, ale ne šploštilý; rty pak bílé jako slonová kost.

Za ozdabu měl v uších jakési škeble, i zdálo se, že na tu okrasu jest nemálo hrdým. Byl celý nahý; Robinson tedy vyřízl z kůže jakousi zástěru, kterou mu ovázal kolem beder.

Pátek projevoval mu všemožnou úctu, klekal před ním, jako byl prve učinil. Robinson měl z něho radost, i byl by ho raději objal, ale zdržel se toho z opatrnosti.

Uznal potřebu, dříve poznati toho druhu i ponechati ho zatím v stavu jakési poddanosti. Projevil, že ho chce chrániti, ale vyžaduje poslušnost bez výjimky.

Pátek porozuměl tomu výborně, poklekl opět a projevoval, že v Robinsonu uznává pána svého. Vzal píku, dal ji Robinsonovi do ruky, obrátiv hrot proti sobě, načež Robinson mu podal ruku i vyzval ho, by se posadil k večěři. Pátek poslechl i posadil se na zem k nohoun Robinsona.

Pátek zatím spal ve sklepě, kam si nanesl sena, z něhož si udělal lůžko.

Po osmiletém přebývání na ostrově nabyl Robinson společníka, i děkoval Bohu za toto dobrodiní.

Ráno druhého dne odebral se Robinson s Pátkem k místu, kde divoši odbývali hnusné hody. Když šli kolem místa, kde byli zahrabáni usmrcení divochové, projevil Pátek chuť vyhrabati je a požití.

Ale Robinson mu to rozhodně zakázal, a Pátek, ač nechápal toho rozkazu, podrobil se vůli pána svého. Na místě hrůzy spatřili ohryzené kosti lidské i krev, a Robinson poručil Pátkovi, by to vše zahrabal. Robinson myslil, že nalezne v popeli nějakou jiskru, ale zmýlil se.

Když zarmoucen tu stál, dával mu Pátek znamení nesrozumitelná, i chopil sekeru a běžel do lesa, odkud vrátil se záhy, nesa hrst trávy z které se kouřilo. Hnedle plápolal notný oheň. Pátek totiž v lese usekl dvě suché větve, jež třel tak obratně, že se vznály. Přiložil k nim suchou trávu a způsobem tím docílil ohně.

Vzali hořící oharek a pospíchali domů, kde rozdělali v kuchyni oheň.

Robinson přiložil několik zemáků, zabil mladou lamu a kus dal péci, kdežto jiný kus dal do hrnce vařiti. Když pak se vzdálil z jeskyně a voda vroucí se počala zdvihati, divil se tomu Pátek, mysle, že ve vodě se nalézá nějaké živé zvíře, a by nevystříkalo vodu, chtěl je chopiti a vstrčil ruku do vody. V tom okamžení vykřikl hrozně, tak že Robinson polekán se rychle vrátil, by spatřil, co se děje. Podivil se, vida Pátka jako šíleného skákati kolem s hroznými posuňky. S tíží dozvěděl se, co se přihodilo, a trvalo to

dlouho, než jej upokojil. Když byly pokrmy upraveny, nechtěl Pátek požití polévky, jižto považoval za nápoj okouzlený; pečeně a zemáků požil s chutí.

Po jídle uvažoval Robinson, jak nyní, máje pomocníka, zařídí svůj život. Odhodlal se, že bude pokračovati v pracích jako dosud, by nezlenošil. Uznával, že pracovitost jest zdrojem mnoha dobra, že odvrátila ho od mnohých vad i chyb.

Pociťoval jakousi spokojenost, že měl společníka, jakož i že nabyl zase ohně.

Aby pak nezvrátil se jeho úmysl, vyryl Robinson nad vchodem do své jeskyně dvě slova:

„Pracovitost a střídmost.“

Kapitola jedenáctá.

Učitel a učeň. První plavba

Ačkoliv Robinson se cítil nyní blaženějším nežli dříve, trápila ho nicméně jedna starost, že totiž divochové se vrátí na ostrov, by vyhledali soudruhy své, a že by dojíti mohlo k nemilému setkání s nimi.

Umínil si také opevniti ještě důkladněji svoje obydlí.

K tomu účelu jal se kopati příkop okolo svého hradu a z vykopané hlíny tvořiti násep.

Bylo to dílo pracné, avšak, maje společníka, nedal se Robinson odstrašiti a pracoval pilně od rána do večera s Pátkem. Při tom hleděl naučiti Pátka řeči své, by se s ním snáze mohl dohodnouti, a než uplynul půlrok, porozuměli si s dostatek.

Čím dále tím více bylo patrné, že Pátek je člověk dobromyslný a věrný, neznající lsti ni úskoku, který mimo to byl oddán pánovi svému láskou nejupřímnější.

Asi za čtyry neděle byly příkop i násep hotovy, tak že s klidnou myslí mohli hleděti vstříc nahodilému přepadení se strany divochův. Nežli by některý přelezl příkop a hradbu, byli by ho snadno skolili šípky, nebo píkami.

Jednoho dne vyšel si Robinson s Pátkem na procházku na břeh, i vystoupili na blízký kopec. Pátek ohlížel se pozorně kolem, i vypátral v dálce několik ostrovů; radostí nad tím jal se skákati, a když se ho Robinson tázal po příčině, odvětil, že tam jest jeho otčina a tam že bydlí jeho rodáci.

Robinson pocítil starost, že by snad Pátek ho opustil, by se odebral k svým rodákům, i pravil:

„Chtěl bys opět žíti mezi svými krajany?“

„Ach, ano,“ zvolal Pátek.

„Chtěl bys opět požívati s nimi lidského masa?“

„Ne,“ odvětil vážně Pátek, „poučil bych je, by nejedli více masa lidí, nýbrž jen masa zvířat a mléka.“

„A co kdyby snědli tebe?“ tázal se Robinson.

„To by neučinili.“

„Avšak požívají lidského masa.“

„Ano,“ řekl Pátek, „ale jen masa nepřátel zabitých.“

„Dovedl bys urobiť člun, v kterém by se mohlo tam plouti?“

„Ovšem.“

„Tedy si udělej člun a jeď k nim.“

Pátek se zarmoutil.

„Proč se rmoutíš?“ tázal se Robinson.

„Poněvadž se pán hněvá na mne.“

„Jak to?“

„Poněvadž mne vyhání.“

„Přeješ si přece vrátit se do své otčiny?“

„Ano, ale když by tam nebyl můj pán, nechce tam Pátek také býti.“

„Mne by lidé tvoji považovali za nepřítel a snědli.“

Pátek chopil sekeru, dal ji pánovi do ruky i nastavil hlavu.

„Co chceš?“ tázal se Robinson.

„By mne pán raději zabil, nežli vyhnal.“

Robinson byl tak mocně dojat, že mu vytryskly slzy z očí.

Objal Pátka, řka:

„Nestarej se, milý Pátku. Nehodlám se odloučiti od tebe, poněvadž tě upřímně miluji. Chtěl jsem toliko slyšeti, zdali mne také miluješ.“

Na to vedl ho Robinson k místu, kde po léta byl pracoval na lodi.

Vypravoval mu, jak dlouho se tou věcí zabýval. Pátek vrtěl hlavou i pravil, že práce ta rychleji se dá vykonat ohněm.

Z toho měl Robinson velikou radost. Ustanoveno zítra hned počítí dílo to.

Avšak v týž den nastaly obyčejné deště, které Robinson již znal, a jež trvaly měsíc i dva. V ten čas nebylo možno venku práci nějakou konati, poněvadž se téměř neustále jen lilo s oblak. Musili tedy zůstat doma.

Robinson konal s Pátkem různé práce. Jindy sedával večer sám ve tmě, nyní máje světlo i soudruha, hovořil s ním a pracoval.

Pátek ho naučil rozličným pracím, jež konají divoši; zejména ho učil plésti jakési koberce z lýčí, tak tenké a heboukné, že se jich mohlo užívat za oděv. Nadělali jich zásobu takou, by postačila na celý oblek pro ně oba. Robinson byl rád, že se zbaví neohebného, v teplé krajině obtížného oděvu z koží.

Pátek uměl také robiti z vláken různých rostlin provázky, jež byly lepší

a dokonalejší těch, které urobil Robinson. Z provázků těch dovedl zhotoviti síť; prací tou zabývali se oba po mnohé večery.

Robinson se pokusil také vyučovati v náboženství Pátka, který jako divoch neměl ponětí o křesťanství.

Pátek naslouchal pozorně těm řečím poučným a v krátké době pochopil nejhlavnější zásady křesťanského náboženství.

Robinson potom modlíval se vždy společně s Pátkem.

Takovým způsobem uplynula jim rychle doba dešťů; obloha se vyjasnila; mraky se rozptýlily.

Oba cítili se občerstveni vzduchem svěžejším, i přikročili statně k dílu, jež si byli předsevzali, nežli nastaly deště.

Pátek jal se kmen vypalovati, což dařilo se výborně, a Robinson se divil nemálo, že jemu to nenapadlo. On sám byl by ještě léta strávil při té práci, kterou nyní s Pátkem společně ukončili za několik měsíců. Chyběly posud plachty a vesla.

Pátek zhotovil z lýčí plachtu, Robinson zatím vyřezal vesla, i byli oba se svou prací v stejný čas hotovi. Ale nyní šlo o to, jak by dopravili sdělaný člun na vodu.

Na neštěstí bylo místo, kde člun srobili, několik tisíc kroků vzdáleno od břehu; i nastala otázka, jak ho tam dopraví. Odnéstí jej tam, nebo dovaliti, zdálo se nemožným.

Robinson vzpomněl si na válce, na které lidé nakládají těžká břemena, by je snáze dopravili s místa jednoho na druhé.

Zkusili to tedy, a hle, pokus vydařil se znamenitě; netrvalo to dlouho a člun nalézal se na vodě.

Umínili si hnedle příštího dne podniknouti plavbu k nedalekým ostrovům.

Kapitola dvanáctá.

Nezdařený pokus

Konali přípravy na cestu; nanesli do loďky potravin, co se jich tam vešlo. Pak nastala otázka, kam se mají plaviti. Pátek si přál na ostrov, jenž byl jeho domovem. Robinson pak se chtěl pustit do Ameriky, kde by zastihl Evropany.

Otčina Pátkova byla vzdálena jen několik mil, kdežto pevnina byla vzdálena více. Plavbou k ostrovům vzdálili se více od pevniny a měli před sebou delší a nebezpečnější cestu.

Robinson nerozuměl plavectví ani za mák; i byl nucen v ohledu tom spolehnouti se na Pátka. Po delším uvažování odhodlal se Robinson plouti v tu stranu, kde tušil pevninu.

Nastala chvíle odchodu. Robinson, poslav Pátka na břeh, odebral se na kopec, strmící nad jeho bytem, a zadumal se. Nemohl opustiti toto místo, aniž by ještě jednou uvážil vše, co ho tu potkalo.

Ohlížel se kolem, by popatřil ještě jednou na vše, co tuto byl vykonal. Loučení bylo mu nesnadným, a když užíval věrné lamy své, musil se odvrátit, by nepodleh mocným citům. Roztáhna ruce, zvolal: „S bohem, vy svědkové mého utrpení!“

Pohledna ještě k nebi, odcházeje, postřehl milého „Pola“, poletujícího po stromech. Zavolal ho, pták přiletěl a sedl si na rameno pána, jenž ho odnesl na břeh, kde čekal Pátek. Na to vsedli oba do člunu.

Bylo to třináctého listopadu, devátého roku, jež Robinson trávil na ostrově.

Počasí bylo překrásné, vítr příznivý. Přes to vše byl to skutek velmi smělý, odvážný, pustit se v malém člunu na širé moře; avšak Robinson nepodnikal cestu lehkomyšlně, i doufal proto, že se zdaří.

Sotva byli asi na třicet kroků od břehu, narazil člun na úskalí; byli nuceni obrátit člun a vykonati okliku větší, by se skalinám vyhnuli.

Když byli dospěli na konec úskalí, letěl člun s takovou rychlostí dále,

jakoby vichřice silná nadýmala mnohé plachty. Ulekli se i stáhli plachtu, myslíce, že to způsobil náhlý a prudký náraz větru.

Ale to nepomohlo; člun stejnou rychlostí hnal se dále, i postřehli s hrůzou, že je uchvátil mocný proud a síla neviditelná, neodolatelná hnala je rychle dále.

Ostrov jim pomalu mizel s očí a zdálo se, že zahynou, neboť na širém moři v malé kocábce se octnouti a nevědětí kam se obrátit, byla věc hrozná.

Pátek div si nezoufal i musil mu Robinson neustále domlouvati, aby vesloval, ačkoli to pranic nepomáhalo.

Konečně odhodil Pátek veslo, řka, že bude lépe, by skočili do vody a tak ušli zdoluhavé a trapné záhubě a smrti. Robinson mu domlouval pro jeho malomyslnost, připomínaje mu dobrotivost všemohoucího tvůrce, který jim snadno může pomoci z největší nouze. Pátek zahanben chopil se znovu vesla.

„Jest naší povinností,“ pravil Robinson, „bychom zachovali život svůj, pokud to možno. Bědování a nářek tu pranic nepomohou; tedy vzhůru ku práci, milý soudruhu.“

Proud je hnal vždy dále, takže viděli již jen vrcholky hor ostrova. Naděje ve spásu mizela víc a více.

Když pak Robinson sám ochabl v práci a veslo odložil, pozoroval, že člun již nepluje tak rychle.

Proud se tu dělil ve dvě ramena, z nichž jedno proudilo k severu, druhé, unášející člun Robinsonův, zatáčelo se k ostrovu.

„Vzhůru, Pátku,“ zvolal, „bůh nás zachránil.“

Pracovali znovu s napjetím všech sil a poněvadž jim vítr pomáhal, octli se hnedle na tiché hladině.

Ale ostrov již jen jako malý bod vznášel se u veliké dálce před jejich zraky. Veslovali pilně, vítr pak poháněl je notně, že uzřeli opět vrcholy na ostrově.

Avšak na neštěstí nastal náraz tak prudký, že oba padli a člun se zastavil.

Robinson rychle zkoumal veslem okolí člunu i skočil do vody a Pátek následoval jeho příkladu.

Člun uvázl na písčině, a po delším namáhání dopravili ho zase na vodu i plavili se opatrně dále, avšak trvalo to dlouho, než se dostali na vodu, by mohli rychleji plouti.

Ostrov již byl blízko a když slunce právě zapadalo, vystoupili na břeh, jsouce rádi, že ušli velikému nebezpečí.

Poklekli oba, by děkovali bohu za to, že je spasil před záhubou.

Poněvadž po celý den ničeho nepožili, posadili se na břehu, by povečeřeli. Na to vtáhli člun do zátoky a sebravše věci, které se v něm našly, vraceli se domů.

Pátek již dávno spal, kdežto Robinson ještě přemýšlel o té nehodě.

Zdálo se mu, že v tom vůle boží, by dokončil život na tom ostrově, poznávaje, že v tak malém člunu nelze podniknouti dalekou cestu a že se musí vzdáti naděje, že uzří opět vlast a milené rodiče.

Druhého dne ráno při snídání pravil Robinson:

„Nuže, Pátku, měl bys chuť, opětovati pokus včerejší?“

„Ne,“ řekl Pátek.

„Hodláš tedy skončiti se mnou život na tomto, ostrově?“

„Jen kdyby tu byl můj otec.“

Robinson vzpomněl si na své rodiče a pravil:

„Buď dobré myslí, jest-li v tom vůle boží, převezeme jej sem.“

Pátek vyskočil radostí i poklekl před Robinsonem a vzlykaje, nemohl pronésti ani slova.

Robinson tázal se ho, zdali bude možno, plouti k jeho domovu, aniž by je opět stihla nehoda.

Pátek odvětil, že si troufá v noci tam plouti, poněvadž cestu odtud sem na ostrov vykonal velmi často.

Robinson opětoval slib, že za krátký čas, až vykonány budou nutné práce zahradnické, poplují k Pátkovu domácímu ostrovu, by sem převezli otce jeho.

Kapitola třináctá.

Rozličné opravy

Bez prodlení jali se konati práce zahradnické. Podařilo se jim, shotoviti jakési hrábě a rýče.

Robinson rozdělil zahradu svou v pravidelné záhony, založil potřebné ploty, jakož i zvláštní zahradu kuchyňskou a zvláštní štěpnici.

Pěstovali zemáky a kukuřici, jež poskytlý hojnou sklizeň.

Ob čas rybařili, majíce řádné sítě, jež byl Pátek shotovil. Chytili vždy více ryb, nežli měli potřebí, a ty zbytečné vždy zase hodili do moře. Při tom se též koupávali a Robinson podivil se nemálo, vida, jakou zběhlost osvědčuje Pátek v plování. Zvláště v potápění, jakož i skákání do vody s veliké výše byl pravým mistrem.

Jindy zabývali se lovem a zase dokázal Pátek svou obratnost ve střelení. Stříleli ptáky a mladé lamy, ale nikdy ne více, než potřebovali.

Pátek mimo jiné mnohé vědomosti uměl z ovoce stromu jednoho, jenž slove chlebovník, upraviti zvláštní těsto, z kterého upekli chutný chléb. Také kakao naučil se Robinson od Pátka sušiti a mleti i vařiti s mlékem.

Robinson uvažoval o cestě, kterou hodlal podniknouti, a projevil obavy, zdali Pátkovi krajané nebudou se k němu chovati nepřátelsky. Pátek svatosvatě ho ujišťoval, že mu netřeba něčeho se báti.

Znaje Pátka pustil Robinson s myslí obavy a starosti, i konali přípravy na cestu. Napekli zemáků, nasbírali hojnost ořechů kokosových, citronů a klasů kukuřicových.

Také lamu jednu chtěli vzíti s sebou. Aby pak bylo vše připraveno pro cestu, kterou chtěli nastoupiti, a aby bez průtahu dne příštího na moře se mohli vydati, dopravili člun s břehu, kde se nalézal, na vodu.

Potom odebrali se domů na odpočinek, majíce v úmyslu ráno časně na cestu se vydati.

Kapitola čtrnáctá.

Bouře. Rozbitá loď

Robinson s Pátkem spali sotva hodinu, když je hrozné rachocení vyburcovalo ze spánku.

Robinson poznal, že to bouřka. Hrom bil ráz na ráz a vichřice prudká skučela děsně.

Pojednou vzchopil se Robinson i pravil Pátkovi: „Neslyšel's ničeho? Mně se zdálo, že zahoukla rána z děla?“ Pátek soudil, že to byl hrom, ale Robinson trval na tom, že to byla rána z děla, i byl velice rozčilen. Chopil oharek s krbu i pokynul Pátkovi, by ho následoval.

Robinson spěchal na vrchol hory, kde rozdělal notný oheň, by dal znamení lidem, jimž hrozilo snad nebezpečí.

Sotva oheň zaplápolal, spustil se nesmírný liják, jenž ho uhasil hned. Nebylo pomyslení, by ho znovu rozdělali, pročez vrátili se domů.

Bouře ráčila dále, hrom burácel a Robinson se domníval, že slyší opět a opět houkání děl, což ho rozčilovalo velice, neboť vzpomínal, že jest asi na blízkou loď, která by ho mohla převézt do Evropy.

Litoval velice, že nemohl nešťastníkům pomoci. Doufal, že bůh se smiluje nad nimi.

K ránu se bouře utišila. Robinson s Pátkem odebrali se na břeh, zdali neužří lodi nějaké. Ale co spatřili? Jejich člun byl bouří utržen a zahrán daleko na moře. Dlouholetá práce byla rázem zničena.

Pátek byl jako hromem omráčen; bědoval, rval si vlasy a bil se v prsa. Robinson pokoušel se ho těšiti, ale nebylo to snadnou věcí. Pátek stále bědoval, že nyní musí tu zůstat.

Robinson se ohlížel kolem, ale nikde nespatriť lodí, což ho velice mrzelo, poněvadž byla zmařena jeho naděje.

Vrátivše se domů oddali se práci obvyklé. Avšak Robinson nespustil loď s mysli. Nemaje pokoje vylezl na jeden vrch, odkud přehlédnouti mohl západní břeh. Nelze vylíčiti jeho radost, když nedaleko ostrova spatřil loď.

Rychle vrátil se domů, chopil zbraň a volal na Pátka: „Honem, jsou tu,

pojď za mnou,“ tak že Pátek uleknut se domníval, že jsou tu divoši, a chopiv se také zbraně, pádil za svým pánem.

Podivil se nemálo, když dospěli k místu, odkud lze bylo viděti loď.

Robinson projevoval nesmírnou radost nad tím, že nyní bude moci vrátiti se domů.

Poručil Pátkovi, by rozdělal notný oheň, by si ho na lodi povšimli. Čekali pak chvíli, ale nic se nehnulo.

Pátek nabídnul se, že doplove na loď. Robinson souhlasil.

Když připlul Pátek k lodi, uzřel žebřík a vylezl po něm nahoru.

Když pak pohledl na palubu, byl by málem skočil nazpět do vody. Spatřil černé zvíře, jaké posud nebyl viděl, které, když vešel na palubu, počalo podivným způsobem křičeti. Pojednou dostal Pátek ránu od zadu, že padl, a když se vzchopil, postřehl bílé rohaté zvíře, které chystalo se znovu napadnouti ho.

Poděšený Pátek nerozmýšlel se dlouho, i skočil do vody.

Pes, totiž ono černé zvíře, jež Pátek uzřel na palubě, skočil za ním a tím ho poplašil ještě více. Postrašený Pátek sotva doploval ku břehu.

Tam klesl u nohou Robinsona, který se snažil, by ho uchlácholil.

Když se poněkud zotavil, vypravoval, jaká rohatá obluda se nalézá na lodi.

Robinson soudil, že to nejspíše koza, i divil se, kde že jsou lidé. Na ostrov se nezachránili, mrtvoly jejich také nebylo viděti, pročez myslel, že v člunech doplavili se k blízkým ostrovům.

Po krátkém uvážení umínil si Robinson, zachrániti co bude možno s lodi, a k cíli tomu sestaviti několik vorů.

Při tom arci pomáhal Pátek vydatně a práce dařila se proto lépe, i byla dříve odbyta.

Oba pracovali do půlnoci, kdežto pro unavenost musili ustáti a popřáti si odpočinku.

Ulehli do trávy, usnuli, a procitli teprve ráno.

Kapitola patnáctá.

Postavení Robinsonovo se lepší

Časně z rána příštího dne počal Robinson se svým druhem pracovati tak pilně, že do večera byly vory hotovy. Svázali řady prken a nabyli tak snadno plavidla bezpečného, asi dvacet stop širokého a též tak dlouhého. Z opatrnosti zrobili vory na samém břehu, by je snadno dostali na vodu.

Asi za půl hodiny byli na lodi, z čehož měl Robinson velikou radost. Ale největší touha jeho nebyla splněna. Nenalezl na lodi ni človíčka živého.

Nezbývalo mu nic jiného, leč zachrániti náklad, pokud to bylo možno. O tom, zdali má k tomu právo, věci, které na lodi se nalézaly, vzíti s sebou, nemohlo býti pochybnosti.

Robinson si přál, by loď nebyla příliš poškozena, by na ní mohl podniknouti plavbu k pevnině, ač uznával, že to nebezpečno, bez plavců a s velikou lodí se pustiti na moře. Objel tedy loď kolem a poznal, že nelze pomysleti na to, dostati ji zase na vodu.

Bouře vehnala loď mezi dvě skály, kde uvázla tak, že se nemohla sem ani tam hnouti. Nezbývalo nic jiného, nežli ji ponechati v tom stavu, pokud by ji nerozbily vlny mořské.

Robinson tedy vystoupil na loď, by nahlédl, co všecko se na ní nalézá.

Pátek následoval ho ostýchavě, vzpomínaje na nehodu, která ho na lodi potkala, i polekal se nemálo, když uzřel opět ono zvíře rohaté. Ale nebylo tak čilé, jako ponejprv, nýbrž vysíleno hladem leželo na palubě. Robinson to pochopil ihned, a hledal nějakou potravu pro kozu, která ji také hltavě požírala. Pátek zatím obdivoval se podivné postavě zvířete neznámého.

Robinson potom prohledal loď, prohlížeje kajutu jednu po druhé; všude nalezl množství věcí, které měly proň nesmírnou cenu.

Bylyť tu veliké zásoby sucharů, rýže, mouky, žita, vína, prachu střelného, kulí a broků, byla tu děla, pušky, pistole, šavle; dále sekery, pilky, dláta, nebozezy, hoblíky, hřebíky, nože, nůžky, jehly, hrnce, mísy, talíře, lžice a různé jiné kuchyňské nářadí; také bedny s prádlem a šatstvem, punčochy, střevíce a jiné rozličné, Robinsonovi potřebné věci.

Pátek na to vše hleděl s ustrnutím, nevěda, k čemu to jest, avšak Robinson pociťoval radost nevýslovnou. Plakal až radostí.

Chtěl se konečně podívat i také do spodní části lodi, avšak to nebylo možno pro vodu, která velkou dírou byla do lodi vnikla.

Uvažoval, co má nejdříve odvézt, zdálo se mu brzo to, brzo ono potřebnější. Odhodlal se konečně vzít s sebou bednu prachu střelného a broků, pušky, pistole a šavle, úplné dva obleky, dva tucty košil, dvě sekery, dvě pilky, dva hoblíky, několik prutů železa, kladiva i jiné nástroje, knihy, papír, pera, inkoust, náčiní k rozdělání ohně, bednu se sucharem, něco plátna plachetního a kozu.

Neměl jí potřebí sice, ale nechtěl, aby snad na lodi bídně zahynula. Za to si nevímal věcí, které v Evropě mají největší cenu, totiž bedny se zlatem.

Poněvadž měl ještě času dosti, než by nastal příliv, jehož ku plavbě použití hodlal, umínil si jednou zase stolovati po způsobu evropském. Snesl uzené maso, slanečky, suchary, máslo a sýr i víno, načež usedl s Pátkem ke stolu.

Zvláště pochutnal si na chlebě, po kterém tak dlouho toužil.

Pátek nevěděl arci, ani k čemu slouží nůž a vidlička, i musil mu to Robinson teprve ukázati. Vína požití nechtěl, poněvadž příliš dráždilo chuť jeho, neboť byl zvyklý, pít vodu. Za to mu chutnaly suchary výborné.

Když nastal příliv, odrazili od lodi a přeplavili se ku břehu, kde skládali věci přivezené. Pátek byl zvědavým, k čemu slouží všechny ty věci.

Robinson nejprve oblekl se do šatů evropských, tak že ho Pátek ani nemohl poznati. Na to dal Pátkovi šaty plavecké i poučil ho, jak má každou část obléci.

Nešlo to tak rychle; ubohý divoch brzo to, brzo ono chopil a oblékal převráceně. Trvalo to hodnou chvíli, než byl řádně oblečen. Měl z toho velikou radost, jižto skákáním dal na jevo. Poznal zejména, že šat ten bude ho výborně chrániti před komáry. Střevíce pak se mu nelíbily a považoval je za zbytečné.

Rovněž divil se nemálo, když mu Robinson ukazoval, jak se užívá různého nářadí; nejprve pokusili se zrobiti pro svůj vor stožár, by na něm mohli připevniti plachtu a tak plavení se na voru snadnějším si učiniti.

Robinson potom vyslal Pátka domů, by podojil lamy. Nepřítomnosti Pátkovy použil Robinson, by vystřelil několikrát z pušky, a když pak se

vrátil Pátek, ukázal mu ptáka, jenž právě unášel chycenou rybu, řka: „Dej pozor, jak sletí.“

Sotva to dořekl, vystřelil a pták sřítíl se s povětří.

Úžas Pátkův nelze vylíčiti; jako by sám byl střelen, klesl na zem, pak se vztýčil na kolena i vztahoval ruce proti Robinsonovi, jako by chtěl prositi; mluvíti nemohl. Robinson nyní litoval, že Pátka tak polekal a překvapil, nevysvětliv mu dříve účinky střelné zbraně, pročež neotálel napraviti tu chybu. Nabil pušku, i dal ji Pátkovi do ruky s vyzváním, by vystřelil.

Ale poplašný divoch bál se příliš té zbraně a prosil pána, by to učinil sám. Robinson tedy určil si jakýsi cíl na sto kroků a vystřelil. Málem byl by Pátek zase klesl na zem, jak se ulekl rány, jakož i jejího účinku. Robinson mu vysvětlil, jak prospěšnou jim bude tato zbraň naproti divochům.

Pátek nabyt tím, co viděl na lodi, zvláštního pojmu o práci, vědomostech a též umění Evropanů, k nimž pociťoval veliké úcty, zejména pak vůči pánovi svému, k němuž choval se nyní ještě poníženeji.

Avšak zatím nastávala noc, jež učinila konec dnu tak bohatému na rozličné příhody.

Kapitola šestnáctá.

Nehoda stihne Robinsona

Robinson spal té noci velmi spokojeně, cítě se blaženým. Avšak při tom nezapomněl na boha, jemuž to vše děkoval. Také Pátka poučoval o té věci a zpíval s ním nábožné písně.

Věci z lodi přivezené ukryli prozatím do houští, kdyby přšelo. Potom jeli zase k lodi, s které vzali nejprvé mnoho prken, jež položili na vor, by na ně kladli věci a je tak zachránili před vodou, která šplouchala na vor.

Robinson opět vybíral nejpotřebnější a nejužitečnější věci. Umínil si tentokráte vzíti s sebou šest malých děl, jež považoval za velmi potřebné, již pro větší bezpečnost, jakož i ochranu své pevnosti.

Místo, kde ukryli věci s lodi vzaté, nalézalo se právě na té straně, kde divochové obyčejně na ostrov vystupovali. Robinson myslil si, když bude míti na pobřeží dělo, že by je pak snadno výstřely polekal v té míře, že by se vrátili.

Mimo děla naložil pak ještě pytel žita, ječmene i hrachu, bednu s hřebíky a šrouby, tucet seker, soudek s prachem, kule a broky, plachtu a brus, by mohl nabrousiti různé nástroje otupené.

Na ostrově bylo kamenů dosti, ale brusů tu nebylo. Ty jsou měkkí nežli kameny jiné.

Posud neshledal kamenů takových na ostrově, a přece jest brus velmi užitečnou a potřebnou věcí pro toho, kdo užívá nástrojů ostrých. Brus ten byl mu milejší nežli zlato nebo démanty, jichž si nevšímal. Nežli opustili loď, prohlédl ji Robinson opět důkladně i shledal, že voda v ní byla vystoupla a že vlny odtrhly mnohé lati a prkna.

Uznával, kdyby nastala bouřka, že trosky ty zničí naprosto, a za tou příčinou chtěl si pospíšiti, by co nejdříve odvezl věci nejvíce.

Na cestě, když pluli ku břehu, vzpomněl si Robinson, že chybil tím, že nevezal drahokamy s sebou. Uvažoval takto: Jest možno, že posud žije pán lodi a vrátí se, by nahlédl, zdali se dá něco zachrániti nebo ne.

Kdyby nastala bouře a zničila loď, poklady ony pak přišly na zmar, měl

bys zodpovědnost za to, žeš je nezachránil, ačkoli to bylo možno, žeš sebral jen věci sobě užitečné a ne ty, na kterých majiteli té lodi nejvíce záleží. Třeba na nich závisí blaho jeho i jeho rodiny. Robinsone, chybils a nejsi posud tak dokonalým člověkem, jakým bys měl býti.

Spěchal tedy, by znovu plul k lodi a napravil tu chybu.

V tu chvíli, kdy přirazili ku břehu, hrozilo jim velké nebezpečí; přední část voru zaryla se totiž do břehu a tím nadzdvihla se část zadní. Na štěstí tam stáli Robinson i Pátek a zachytili mnohé věci, jež byly by spadly do vody.

Robinson s Pátkem byli nuceni po kolena brodit se ve vodě při přenášení věcí těch.

Přes to vykonali záhy tu práci, a vrátili se opět k lodi, kde Robinson sebral soudek se zlatem a krabici s drahokamy, by je dopravil na vor. Tím upokojil svědomí své, a pak pomýšlel na své potřeby; tentokráte vzal s sebou několik trakařů, jež byly na lodi, něco šatstva i prádla, mnohé nářadí, svítílnu a spisy, jež našel v kajutě kapitánově. To vše přeplavili na břeh.

Potom pečoval Robinson nejprve o to, by uložil prach střelný, obávaje se deště, který by ho snadno pokazil.

Proto si umínil z plachty sdělati stan, pod nímž by skryl ty zásoby. Poněvadž měl nůžky, jehly i nitě, dařila se mu práce snadno i rychle, a to tím více, poněvadž mu Pátek také zdárně pomáhal. Do večera byl stan hotov.

Robinson chtěl ukázati Pátkovi účinky děla; nabil kuli do děla a zaměřil na moře, by Pátek viděl, kam až kule doletí.

Vypálil, a jakkoli Pátek střelením z pušky byl na ránu poněkud připraven, ulekl se přece nesmírně té rány a chvěl se po celém těle.

Kule tančila po hladině vodní, až zmizela v dálce nedohledné.

Pátek ujišťoval pána svého, že jedna taková rána postačí, by zahrnala tisíce krajanů jeho. Zejména že by je poplašil hrozný výbuch, jež by považovali za výraz hněvu svého boha.

Večer jal se Robinson prohlížeti spisy, jež přinesl z lodi, zdali by neseznal, komu loď náleží a kam ploula.

Ale na neštěstí nerozuměl knihám, psaným v řeči cizí. Litoval toho valně, že z mládí neučil se řečím cizím, avšak byla to marná lítost pozdní. Nicméně poněkud poznal směr plavby; shledal několik listů, určených pro ostrov Barbados, kde provozoval se čilý obchod s otroky.

Pověděl to Pátkovi, jenž neznal otroctví, pročž mu Robinson

vysvětloval hanebný tento obyčej, který za časů našich nadobro jest odstraněn.

Vypátral dále účet, z něhož vyrozuměl, že na lodi bylo asi sto otroků, jižto měli na ostrov Barbados býti dopraveni. Vypravoval to Pátkovi a připojil mínění, že snad nešťastníci tou bouřkou byli vyproštěni z okovů. Snad se v člunu zachránili na některý ostrov, kde by spokojeně mohli žíti. Pátek projevil souhlas.

„Nuže, Pátku,“ pravil Robinson, „tázal bys se opět, jaký užitek měla bouře, jež utrhla náš člun?“

Pátek zahanben sklopil oči.

„Ó, Pátku,“ pravil dále Robinson, „poznej z toho, jak moudře bůh vše řídí. Viz, jak bouře nahradila nám naši ztrátu. Viz tyto veliké zásoby potravin! — Jest arci smutné, že neštěstí cizích lidí má přispěti k našemu blahu. A což jestliže mnozí, jižto byli na lodi, nyní žijí spokojeněji nežli dříve? A to jest možné. Co soudíš o tom?“

Pátek uznal chybu svou a projevil nad ní lítost, pozdvihna ruce k bohu, by ho odprosil za nedůvěru projevenou a reptání.

Robinson uložil papíry, zlato i drahokamy pro ten případ, kdyby se dostal někdy do Evropy, a mohl vypátrat majitele té lodi i vrátiti mu je.

Po šest dní ještě jezdili k lodi, s níž odváželi, co se dalo. Tisíceř maličkosti, které jim byly užitečné a potřebné, odvezli s sebou.

Na lodi byl náklad zubů slonových, jež tam nechali, poněvadž nemohli jich k ničemu užítí. Také sudy kávy nechali na lodi, protože Robinson nechtěl zvykati mlsání a lahůdkám.

Za to utrhali prken, co mohli, jež odvezli, protože jim byla užitečna.

Také děla posud zbývající dopravili na břeh, i všechny věci železné, které ještě byly na lodi.

Osmnáctkrátě byli se plavili k lodi a nazpět šťastně, když tou dobou, kdy meškali na lodi, vznikala bouře. Spěchali tedy nazpět, doufajíce, že dostihnou břehu dříve, nežli bouře více se rozzuří.

Ale nepodařilo se jim to. Na půli cestě napadla je bouře provázená hromobitím a deštěm prudkým, při čemž válely se vlny přes vor a smetaly věci na voru se nalézající.

Plavci sami pak zachytili se pevně, tak že vlny je neodnesly, ačkoli jim chvílemi na loket vysoko přes hlavy šlehalý.

Konečně slabý vor nebyl s to, by odolal prudkosti nárazů vln, i rozpadl se.

Pátek hleděl se zachrániti plováním, Robinson pak se chytil trámu, s kterým zároveň zmítán vzhůru i dolů, až ho síly opustily. Vzkřikna, zmizel ve vlnách.

Na štěstí byl na blízku Pátek, jenž neotálel ku pomoci přispěti pánovi svému, jež také zachránil šťastně. Donesl ho na břeh omdlelého, kde jal se ho křísiti. Měl z toho velikou radost, když se mu to podařilo.

„Kde to jsem?“ šeptal Robinson, procitna z mdloby.

„V náručí mém, milý pane,“ odvětil Pátek.

Nastal výjev tklivý; Robinson děkoval ochránci svému, a ten nevěděl, co vše má počíti z radosti nad zachráněním pána svého.

Kapitola sedmnáctá.

Setí a sklizeň. Pluh

Spánkem, po celou noc trvajícím, okřál Robinson jak náleží, a ráno byl opět čilým, jako obyčejně.

Bouře řádila po celou noc; byl tedy zvědavým, co se stalo s lodí.

Když pak vyšlo slunce, poznal Robinson s lítostí, že loď na dobro zmizela. Několik prken a trámů přihnal vlny ku břehu. Robinson si vzpomínal s uspokojením, že se přičinil všemožně, by zachránil, co se dalo. Vědomí to blažilo ho.

Potom s Pátkem vtáhli všechny zbytky lodi na břeh, vědouce, že jim vesměs budou prospěšny.

Pak radili se, co a jak nyní mají dělati. Věci musily býti dopraveny do hradu či pevnosti jejich; aby pak věci nenechali nestřežené, měl vždy jeden z nich zůstat na stráž u nich.

Robinson nabil dělo, jež postavil na břeh pro případ nutné potřeby.

Nejprve odvezeny do pevnosti soudky s prachem a jiné věci, kterým škodí vlhko. Pudl při tom neustále provázel Robinsona, jenž použil ho tím způsobem, že ovázav mu provaz kolem těla, přiměl ho k tomu, že pomáhal táhnutím.

Pudl vpravil se záhy v úkol ten; mimo to mezi zuby nosil menší balíčky.

Robinson měl sedm lam, jichž použil také k přenášení břemen.

Poněvadž veškerá kořist nevešla se do obydlí, ani do sklepa Robinsonova, musili srobiti ve dvoře ještě stan, pod nímž skryli věci některé. Za osm dní bylo vše přeneseno až na část prken, jež prozatím skryli v houští.

Nyní nastalo Robinsonovi a Pátkovi tolik práce, že nevěděli, kterou mají dříve počítí. Robinson tedy uvažoval, co bude nejnnutnější; uznal, že potřebí nejdříve zříditi kůlnu, kde by uložil věci, které zatím nalézaly se pod stanem.

Nyní, kdy měl veškeré potřebné nástroje a mimo to schopného a zdárného pomocníka, nelekal se Robinson žádné práce.

Kůlna dosti prostranná a vhodná byla hnedla hotova.

Potom pomýšlel Robinson na to, zříditi si vchod do své pevnosti pohodlnější, nežli byl dosavadní po žebříku. Uznal, že bude nejlépe zařízení zdvihacího mostu.

Provedl ten záměr dosti rychle; potom postavili na hradbě dvě nabitá děla.

Nyní mohli pohlížeti klidně vstříc útoku divochů a měli také pohodlný vchod do svého obydlí.

Nastala doba sklizně. Robinson posekal kukuřici starým mečem, k vykopání zemáků užil motyky, již byl s lodi přinesl.

Robinson sklidil čtyry pytle kukuřice; sucharů měli na kolik měsíců. Potom chtěl Robinson péci chléb sám. Na lodi nalezl ruční mlýnek, ježž byl vzal s sebou. Zřízení peci působilo mu málo starostí.

Pokusil se pak v pečení chleba z mouky žitné i kukuřicové. Uznal, že chléb žitný jest lepší, chutnější, pročez umínil si zaseti žito místo kukuřice. Na ostrově jeho mohl do roka dvakráte síti a sklízeti.

Posud jim chyběl rýč železný, ježž na lodi nenalezli. Maje v úmyslu Robinson provozovati rolnické hospodářství v míře větší, umínil si zaříditi kovárnu, ve které by vyráběl rozličné nářadí.

Věc ta nebyla příliš nesnadná, poněvadž měl věci potřebné, jako značně velký měch, kovadlo, různé kleště a železa tolik, že by je asi nespotřeboval nikdy.

Předsevzetí to provedeno bez průtahu; rozšířením kuchyně nabyl kovárny, kde mohl pracovati zejména v čase dešťů.

Když narobil dosti rýčů, pokusil se Robinson sdělati pluh, a hle, podařilo se mu to výborně, z čehož měl nesmírnou radost.

Nebyltě to arci dokonalý pluh, jaké vídáme u nás; byl naopak prostý velice, avšak postačil potřebám, a více si Robinson nepřál.

Posud nevěděl, bude-li s to, by při orání použil lam svých.

Umínil si to zkusiti — a hle, výsledek byl překvapující.

Zvířata osvědčila učelivost i sílu a práce dařila se tak, jako by měl osly nebo voly.

Chyběly jim posud brány, při vzdělávání polí užitečné i nutně potřebné; aby tu vadu odstranil, pokusil se Robinson shotoviti brány, a provedl úmysl svůj také.

Po ukončení deště nasel Robinson něco žita, ječmene i hrachu a za pět

měsíců sklídl více nežli desetkrátě tolik, což postačilo jim déle než na půl roku.

Robinson byl opatrný hospodář, i hleděl míti všeho zásobu pro případ neúrody, nebo kdyby sklizeň byla zničena krupobitím nebo jinou nehodou.

K účelu tomu zřídili nad svou kolnou ještě jedno patro, které sloužilo jim za sýpku.

Zachráněná s lodi koza měla zatím dvě mlád'ata, tak že i tento druh živočichů byl na ostrově zastoupen.

Pudlík byl jim strážcem; papoušek zase příjemným společníkem. Lamy jim byly nyní vzácnější ještě, poněvadž jim dávaly mléko, máslo i sýr a pomáhaly jim vzdělávati pole.

Netrápilo nyní Robinsona nic více, nežli touha po domově a rodičích, jakož obava, že jsou jen dva, a že by jeden z nich mohl zemříti.

Ale nespokojenost považoval za hřích; modlíval se každý večer k bohu za blaho i požehnání pro své rodiče.

Kapitola osmnáctá.

Robinson s Pátkem zachrání oběti divochů

Trvalo by velmi dlouho vyličení všech prací, jež Robinson konal; postačí říci, že téměř všechna řemesla nápodobil.

Za stálé pracovitosti uplynulo půl roku, aniž byl by Pátek se odvážil, připomenouti pánovi slib ohledně cesty do jeho otčiny.

Robinson pak nezmiňoval se o tom schválně, poněvadž nemohl vyplniti přání svého přítele, pokud nevykonal všechny přípravy potřebné.

Když pak byl s tím hotov, zmínil se sám, by srobili opět člun, na kterém by převezli Pátkova otce.

Pátek měl z toho velikou radost; vděčnost svou pak za to projevoval způsobem dojemným.

Práce počala hned druhého dne, a poněvadž měli řádné sekery, jakož i jiné nástroje, dařila se mnohem rychleji a lépe nežli předešle.

Jednoho rána vyslal Robinson, sám zabýváje se domácími pracemi, Pátka na břeh, aby tam vyhledal nějakou želvu. Týž pak se vrátil záhy poděšen a tak unaven, že s tíží vyrazil ze sebe slova: „Jsou tu!“

„Kdo je tu?“ tázal se Robinson uleknut.

„Ó, pane, dva, tři, šest člunů.“

Pro strach ani nevzpomněl na počet.

Robinson rychle vylezl na kopec a shledal, že tomu tak; ku břehu přirazilo šest loděk, z nichž právě divoši vystupovali.

Slezl rychle i tázal se Pátka, zdali jest ochoten pomáhati mu v boji, kdyby došlo k tomu s divochy.

„S tělem i s duší,“ odvece Pátek, jenž byl se zotavil z leknutí.

„Nuže,“ pravil Robinson, „zkusíme to zdali přerušíme hanebné jejich úmysly. Povím ti ostatní pak, teď není času k mluvení, nýbrž k činu.“

Stáhl jedno dělo s hradby, čtyry pistole a dvě šavle. Zastrčil šavle za pás i vzavše tři pušky na ramena i vlekl za sebou dělo.

Pátek zavřel bránu i jeli k místu, odkud by rozvinuli činnost.

Robinson chtěl se přiblížiti, pokud to možno, lesem k divochům, by

ho tak snadno nespozorovali. Odtud pak hodlal vypáliti dělo i postrašiti tak lidožrouty a donutiti je, by upustili od svého předsevzetí.

Pátek souhlasil.

„Tím způsobem,“ pravil dále Robinson, „zachráníme nešťastníky bez krveprolití. Kdyby se to nezdařilo i strhl se boj, musíme dokázati, že jsme muži a dovedeme čeliti nepříteli. Ten, jenž vidí vše, ví, proč nasazujeme své životy, a bude nám pomocníkem.“

Dospěli téměř na konec lesa i postřehli, že nepřátelé sedí kolem ohně a požívají maso jednoho zajatce, kterého již byli skolili.

Jiný svázaný ležel na zemi a byl to běloch. Robinson to pozoroval skrze dalekohled, jež byl na lodi nalezl.

Měl chuť vyřítit se na nepřátely, avšak rozum to zrazoval.

Postavil dělo tak, aby kule letěla divochům nad hlavami a jim neublížila.

Poručiv Pátkovi, by dělal vše co on, odložil dvě pušky na zem a třetí podržel v ruce i vypálil dělo.

V okamžení, kdy zahoukla rána, padli mnozí divoši jako zabití na zem. Robinson a Pátek očekávali, co se bude díti dále. Většina divochů asi za půl minuty byla zase na nohou a bázlíví mezi nimi spěchali k člunům, srdnatější pak se chopili zbraně.

Na neštěstí nezahlédli ni blesku rány dělové, ni kule letící, nýbrž zaslechli pouze bouchnutí.

Proto se nelekli tak příliš, a když se ohlédli a nespátřili nic hrozivého, zotavili se záhy; prchající pak se vrátili; všickni pak řvali hrozně a máchajíce zbraněmi, jali se prováděti válečný tanec.

Robinson nevěděl, co má činiti.

Když pak divoši opět usedli a dva z nich se odebrali pro Evropana, nemohl se déle zdržeti; pohlédna na Pátka, pošeptal mu: „Ty v levo, já v právo; ve jménu Páně.“

Při těch slovech vystřelil z pušky a Pátek učinil totéž. Rána Pátkova účinkovala mocněji nežli Robinsonova; v levo kleslo pět, v pravo jen tři divoši. Tři byli zabití, pět bylo postřeleno.

Úžas ostatních nelze popsat; vzchopili se a pádili jedni sem, druzí tam, řvouce při tom hrozně.

Robinson chtěl se šavlí v ruce vrhnouti se na ně, když pozoroval, že se chystají k odporu a boji.

Chopil tedy druhou pušku; Pátek učinil totéž a vypálili zase stejně. Tentokráte padli jen dva, několik poraněných běhalo divoce kolem.

Z raněných padli ještě tři na zem, ač nebyli mrtvi.

„Nuže, Pátku,“ zvolal Robinson, chopiv třetí pušku; „na ně!“

Vyskočili z lesa; Robinson pádil nejprve k zajatci, by mu oznámil spásu. Pozoroval při tom, že někteří divoši chystají se ho napadnouti. Pokynul druhovi svému a ten příběhna vystřelil, načež jeden nepřítel klesl.

Robinson zatím nožem přerízl pouta zajatce i tázal se ho, kdo by byl. Zajatý odpověděl po latinsky:

„Christianus (křesťan), Hispanus (Španěl).“

Více pro unavenost nemohl promluvit.

Robinson měl s sebou pro všechny případy láhev s vínem i podal jí Španělu, by se napil a posilnil; zároveň mu podal pistoli se šavlí a vyzval ho, by jim pomohl skončiti boj.

Pátek zatím musil na rychle přinésti pušky, by je znovu nabíli.

Španěl maje v ruce pistoli a šavli, jako lev vrhl se na nepřátely a skolil ihned dva.

Pátek obdržel pušku nabitou, Robinson pak nabíjel ostatní. Došlo to k zápasu se šavlí, ve kterém Pátek vykonal divy udatenství a hnal celou tlupu divochů před sebou.

Pobil jich několik; někteří vskákali do vody, by plovali k člunům svým, jiní prchli do lesa.

Španěl musil podstoupiti krutý zápas s divochem, jenž naň zuřivě dorážel mlatem, že s tíží se mu ubránil.

Divoch jej konečně přemohl a povalil na zem i byl by ho skolil, avšak Robinson postřehl v čas toto nebezpečí a vrazil divochu kuli do hlavy.

Španěl vyskočil a chopiv pušku, běžel s Pátkem do lesa, by stíhal prchající divochy. Robinson zatím pozoroval, co počnou divoši v člunech.

Záhy vrátili se jeho soudruzi z lesa, oznamující, že tam není více divochů. Oba chtěli stíhati v člunech divochy, avšak Robinson, jenž nehodlal marně prolévati krev, zradil jim to.

„Ale vrátí se u větším počtu, necháme-li je prchnouti,“ řekl Pátek.

„Nuže,“ odpověděl Robinson, „my jsme také silnější o jednoho bojovníka, nežli jsme byli ráno, i můžeme podniknouti boj s notnou tlupou divochů, zejména vyčkáme-li útok jejich v pevnosti své.“

Robinson nechtěl divochy za to trestati, že požívají masa lidského,

poněvadž nevěděli, že to cos zlého, ba naopak považovali to za věc záslužnou.

Robinson proléval slzy, procházeje se po bojišti, by nabyl přesvědčení, zdali některý divoch žije posud a bylo-li by lze mu pomoci. Ale shledal jen mrtvé a umírající; bylo jich celkem jedenadvacet.

Z vítězů nebyl nikdo raněn, pouze Španěl pohmožděn pádem i měl bouli. Robinson byl tak zaneprázdněn a zaujat bojem, že neměl času, tázati se Španěla, jak se dostal do zajetí, ačkoli by to rád byl věděl.

Kapitola devatenáctá.

Shledání se Pátka s otcem

Robinson si umínil prohlédnouti jeden z člunů, jež divoši zanechali u břehu; přistoupil tedy k němu a podivil se nemálo, když v něm shledal člověka spoutaného na rukou i nohou, jako byl Španěl. Člověk ten zdál se býti více mrtev nežli živ. Robinson přerezal jeho pouta i hleděl mu pomoci na nohy, ale nešlo to snadno. Ubožák bědoval, mysle nejspíše, že nastává mu poprava.

Byl to divoch, pročež zavolal Robinson Pátka, by s ním rozmlouval. Sotva ho týž shlédl, udál se výstup, jemuž Robinson se velice podivil.

Pátek objal spoutaného líbal ho, křičel, smál se, plakal, tančil, bil se v prsa; tvářil se jako šílený. Trvalo to chvíli, nežli Robinson na opětované otázky obdržel od něho odpověď: můj otec.

Nelze vylíčiti radost syna toho řádného; dvacetkrát vskočil do člunu i vyskočil zase z něho.

Robinson měl v láhvi posud trochu vína i poručil Pátkovi, by jím natřel naběhlé údy otcovy.

Potom dal mu snídání, kterou měl v kapse; Pátek pak ji podal otcí; potom odkvapil.

Záhy se vrátil opět, nesa v jedné ruce džbán s vodou, v druhé kus chleba i sýra, jež odevzdal pánovi v náhradu za snídání.

Voda občerstvila znamenitě starce, jenž hynul žízní.

Potom Robinson dal také Španělovi chléb a sýr, by se posilnil, začož mu ten vroucně děkoval.

Poněvadž bolely ho údy, provazy dříve těsně svázané, velel Robinson Pátkovi, by mu je také natřel vínem.

Po chvíli odpočinku odneseni byli oba nemocní do hradu.

Robinson měl nesmírnou radost, že společnost jeho se rozmnožila o dva členy. Zatím co Pátek chystal lože pro hosty, ohřál Robinson trochu vína, by jím Pátek natřel jejich naběhlé údy. Pak povečeřili, načož odebrali se na odpočinek. Robinson nemohl dlouho usnouti, uvažuje nynější své postavení.

Pátek musil býti tlumočnickem mezi pánem svým, otcem i Španělem.

Tento totiž ztrávil asi půl roku mezi divochy i rozuměl poněkud řeči jejich.

Tím způsobem dověděl se Robinson, co vypravoval Španěl. Ten v krátkosti vypověděl, jak následuje:

„Naše loď byla určena pro obchod s otroky. Plavili jsme se od břehů afrických, kde jsme za zboží evropské vyměnili zlatá zrnka, kost slonovou a černé lidi. Černochoů naložili jsme sto, jež chtěli jsme dopravit na ostrov Barbados a tam prodati. Dvacet jich zemřelo, proto že byli stísněni jako slanečkové. Krutá, dlouhotrvající bouře zahнала nás ku břehům brasílským a poněvadž loď naše při tom byla proražena, netroufali jsme si, pustit se na širé moře, nýbrž plavili jsme se podél břehů pevniny. Pojednou napadla nás nová bouře od západu. Bouře ta zahнала nás daleko od pevniny a vehnala nás za doby noční na úskalí u jakéhos ostrova.

Vystřelili jsme několikráte z děl jsouce odhodláni, vytrvati na lodi, pokud to bude možno. Proto rozvázali jsme pouta černochoům, by nám pomohli vyčerpati vodu, která prudce vnikala do lodí. Avšak sotva že černoši byli volnými, zmocnili se člunů našich, by zachránili volnost svou a životy.

Co jsme měli počítí? Donutiti je k práci nemohli jsme, poněvadž nás bylo jen patnácte, jich pak osmdesát; mimo to zmocnili se mnozí z nich našich zbraní. Bez člunu zůstati na rozbité lodi bylo velice nebezpečné, — byla to očividná smrt. Odhodlali jsme se k prosbám u těch, jižto nedávno byli našimi otroky, žádající je, by zůstali buď, nebo nás vzali s sebou. Nelze mi, nezmíniti se o velikomyšlnosti otroků těch. Ačkoli jsme jednali s nimi krutě, nelidsky, dali se přes to obměkčiti a dovolili nám, bychom sestoupili k nim za tou podmínkou, že nevezmem s sebou nižádných zbraní. Přijavše tu podmínku vskákali jsme do člunů, jež byly tak přetíženy, že hrozila nám záhuba každého okamžení.

Snažili jsme se, bychom dospěli k blízkému ostrovu, avšak vítr se náhle obrátil a přes vše úsilí naše, přes všecko veslování hnal nás na širé moře. Nebylo pochybnosti, že zahyneme. Avšak k našemu největšímu udivení držely se čluny, houpající se mocně na vlnách vysokých, šťastně nad vodou, až jsme mimo nadání, aniž bychom byli ztratili jediného muže, byli zahnáni na ostrov nám zcela neznámý, jehož obyvatelé přijali nás vlídně.

Žili jsme u nich posud každý jak mohl, avšak bídě a nuzně, poněvadž

ubozí divoši sami neměli ničeho, leda ryby, jež nachytali, a něco ovoce, které na ostrově rostlo. Přes to vše sdíleli s námi, co měli, jakož nás poučovali, jak máme chytati ryby. Nejlépe dařilo se při tom našim černochům, poněvadž nebyli zvykli jinému způsobu života i byli mimo to nyní na svobodě.

Před několika dny byl ostrov ten přepaden jedním nepřátelským národem. Vše se chopilo zbraní, my pak považovali za svou povinnost, přispěti ku pomoci svým hostitelům. Bojoval jsem po straně tohoto poctivého starce, jenž jako lev, jemuž bylo mládě uzmuho, vnikal do řad nepřátel, kde byly nejhustší. Viděl jsem ho obklopena, chtěl jsem mu přispěti ku pomoci a měl jsem neštěstí, že jsem s ním zároveň byl zajat.

Dva dny a dvě noci ztrávili jsme v tom smutném zajetí spoutáni na ruku i nohou a nejedli jsme ani nepili. Neboť vše, co nám hodili, byly ryby shnilé, jež bylo moře vyvrhlo.

Raději jsme trpěli hlad, než bychom požili takové šeredy.

Dnes ráno odvěkli nás do člunů, bychom dle šeredného zvyku těch netvorů na některém jiném místě byli zavražděni a snědzeni. Tu pak prozřetelnost božská přivedla vás, šlechetní mužové, pro naši spásu, by nám prokázala dobrodiní, jež odplatiti vám nebude nikdy v moci naší.“

Španěl se zamlčel; slzy vděčnosti kanuly mu po lících.

Robinson měl z toho potěšení, že se potvrdilo tušení jeho, Pátek pak s ním zároveň obdivoval se moudrosti a dobrotě boží.

Na otázku, komu loď náležela, odvětil Španěl, že náklad obstarali dva kupci v Kadixu, z nichž jeden dal rozkaz, by na břehu africkém byli černoši zakoupeni; druhý pak, jemuž obchod tento se hnušil, nežádal za zboží své nic jiného, leda zrnka zlatá.

Robinson chopil Španěla za ruku, vedl ho do skladiště svého a do jeskyně, kde mu ukazoval věci zachráněné s lodi rozbité, čemuž se Španěl nemálo divil.

Pátek musil mu vypravovati, jak se to vše stalo, Španěl pak udivením nemohl ani slova pronésti.

Robinson tázal se potom, komu že náležely drahokamy, jakož i důstojnický oděv, jež našel na lodi.

Odověď zněla v ten způsob, že oboje zanechal anglický důstojník, jenž byl se dlouho zdržoval ve Východní Indii a vrací se do Anglie roznemohl se velice a byl ku své žádosti zanechán na pobřeží africkém. Tam

pak zemřel. Loď španělská vzala s sebou jeho pozůstalost, by ji dopravila na ostrov Barbados, odkud měla dodána býti do Anglie.

Robinson pak mu ukázal spisy z lodi zachráněné, v nichž Španěl našel nejen jméno kupce, jemuž náležela zlatá zrnka, nýbrž i jméno vdovy důstojníka, které měly odeslány býti drahokamy, jakož i šaty důstojníka, nebožtíka muže jejího. Robinson pak opatroval ty věci jako svátost.

Zatím nastal večer; namáhání toho dne a nebezpečí i svízele překonané vyčerpaly veškeré jejich síly, že měli potřebí spánku občerstvujícího, pročež odebrali se na odpočinek.

Kapitola dvacátá.

Nový přírost obyvatelstva, zákonodárství Robinsonovo

Příštího dne svolal Robinson veškeré obyvatele ostrova svého, by spojenými silami provedena byla práce, jež nestrpěla průtahu. Mrtvoly zabitých posud válely se na bojišti a byla podstatná obava, že hnitím jich vzniknou výpary, které by kazily vzduch. Vzavše tedy sekery, odebrali se k tomu hroznému místu. Nechtěli dělati hroby; k tomu byli by potřebovali lopat a rýčů. Oni chtěli nasekati dříví a udělati hranici, na které by spálili mrtvoly.

Tak to dělali Římané staří a jiní národové před dávnými časy a dělají posud někteří národové v Asii.

Robinson chtěl na svém ostrově, kde bylo dříví dosti, raději zavést tento způsob starodávný, nežli chovati se dle šeredného zvyku svých krajanů, jižto za onoho času byli tak nemoudří, že mrtvoly svých příbuzných pohřbívali uprostřed měst, ba i v kostelích, kdežto šířily tyto nákazu i záhubu mezi živými.

Bohužel děje se to podnes, což jest důkazem, jak nesnadno jest člověku odložití nějaký zlozvyk. Jestliže jsme nějakou zpozdilost nebo neřest si jaksi osvojili a dopustili, by se stala nám zvykem, ó, potom jest nesnadno, ji odložití, třeba že bychom poznali velmi dobře její škodlivost.

Každý ví, že výpary mrtvol jsou zhoubnými pro živé, přes to děje se stále, že mrtvoly pohřbíávají se na hřbitovech uprostřed nebo nedaleko města, nebo docela v kostelních sklepeních, kde je ani hlína nekryje. Snad uplyne ještě celý věk, než lidé vážně na to pomyslí, odložití tento šeredný zlozvyk.

Robinson to vše zrale uvážil a dospěl k úsudku shora zmíněnému. Když byl Robinson a jeho soudruzi provedli spálení mrtvol, odebrali se domů.

Pátek zatím poučoval otce svého o tom, že lidé vzdělaní nepožívají masa lidského, což stařec nemohl pochopiti. Pátek jal se vypravovati mu vše, co slyšel a čemu se naučil od pána svého, i docílil konečně tolik, že starci záhy zhnusil se tento zlozvyk. Starci tomu dal Robinson z ohledu toho, že

byl starší Pátka, tedy byl jaksi před ním, jméno Čtvrtek a tak ho budeme na dále nazývat.

Na to svolal Robinson všechny k poradě, při které musil Pátek zase býti tlumočnickem. On sám pak, jakožto hlava celé společnosti, zahájil schůzi slovy těmito:

„Milí přátelé! Máme veškeré věci potřebné ku klidnému a spokojenému žití. Ale mne ta věc nebude těšiti, pokud budou lidé, kteří by k tomu měli větší právo a kteří přes to trpí nedostatek a bídu. Míním vaše krajany, evropský příteli, Španěly, kteří zůstali mezi divochy. Přeji si tedy, by mi každý z vás pověděl, jak bychom to provedli nejlépe, by tito ubožáci byli s námi spojeni.“

Zamlčel se, očekáváje, jak projeví jednotlivci svoje mínění.

Španěl se nabízel, že v jednom z člunů, jež tu zanechali divoši, sám poplaví se na ostrov, by přepravil sem krajany své. K témuž podniku nabízel síly své Čtvrtek. Pátek zase radil, by starý otec zůstal tu, on sám pak provázal Španěla.

Tak vznikl jakýsi ušlechtilý zápas, poněvadž jeden přes druhého chtěl se odvážiti života svého, Robinson pak byl nucen učiniti nález rozhodující, jemuž ostatní se podrobili. Rozsudek vypadl v ten smysl, že mají na cestu se vydati Čtvrtek a Španěl, Pátek pak že má zůstat u něho.

Byl by měl vlastně poslati Pátka, ale toho miloval příliš i nechtěl ho vydati nebezpečí, které by s ním nesdílel, mimo to pak stařec znal lépe moře nežli jeho syn a byl také plavcem zkušenějším. Španěl pak musil s sebou, poněvadž rodáci jeho na pouhé pozvání Robinsonovo byli by sotva přišli.

Ustanoveno tedy, by oni dva nastoupili tu cestu co nejdříve. Dříve pak musilo býti postaráno o to, by přiměřené větší pole bylo vzděláno, jakož i oseto, poněvadž větší počet obyvatelstva spotřeboval denně také větší množství potravin.

Proto na čas nějaký stali se všickni rolníky a poněvadž každý se přičinil a snažil poctivě, dařila se také práce výborně. Po čtrnácti dnech bylo vše vykonáno i činěny opravdové přípravy na cesty.

Nežli Španěl tu cestu nastoupil, podal Robinsonovi důkaz své poctivosti a vděčnosti, který zároveň posloužil za důkaz obezřelosti jeho. Privil totiž, že jeho krajané byli jako on prostí plavci, tedy lidé bez vyššího vzdělání, a že je nezná s dostatek, by se zaručil za jejich dobré smýšlení.

Proto radil Robinsonovi, by jakožto pán ostrova určil nejprve jisté

podmínky, za jakými hodlá je přijati, a že kdo neschválí tyto podmínky, nesmí jeti s sebou.

Robinson měl radost z takovéto věrnosti nového přítele svého a proto též uposlechl rady jeho. Určil podmínky tyto:

Kdo chce žíti na ostrově Robinsonově i býti účastným výhod a pohodlí, jež on poskytuje, musí se zavázati:

1. že plniti bude ve všem vůli rádného pána ostrova i podrobí se všem zákonům a nařízením, jež uzná týž za vhodné a dobré pro blaho osady;

2. že bude žíti cnostně, střídme i bude pilným, poněvadž lenoch, hejřil a vůbec ničema na ostrově nemůže se trpěti;

3. že se zdrží všelikých hádek i různic, a kdyby se přihodila nějaká urážka, že nechce býti soudcem ve své vlastní při, nýbrž že stížnost svou přednese pánu ostrova nebo tomu, jež tento určí za soudce;

4. že bez reptání bude konati veškeré práce, jež vyžaduje blaho celé společnosti, a pro případ potřeby že pánu ostrova přispěje ku pomoci těm i životem svým;

5. že se všemi postaví se proti muži tomu, jenž by se osmělil jeden nebo druhý tento rozkaz překročiti, by takový člověk buď se navrátil na cestu zákona, nebo byl navždy vyloučen z ostrova.

Napomíná se každý, by tyto články zrale uvážil a podepsal jméno své na místě přísahy jen tehdáž, jestliže jest odhodlán vždy a ve všem řídit se těmito články.

Robinson.

Tento spis musil Španěl nejprve přeložiti do své mateřštiny a bylo umluveno, že vezme s sebou péro a inkoust, by jej dal svým rodákům podepsati dříve, nežli opustí ostrov.

Potom vyhlédli si ten lepší z obou člunů a konali přípravy na cestu. V člunu tom arci nemohli se přeplaviti všichni Španělové, avšak člun ten byl určen také jen pro cestu tam. Cestu zpáteční mohli vykonati v člunech s rozbité lodi, které, jak Španěl tvrdil, nalézaly se posud v dobrém stavu. Když byli dopravili do člunu dostatečné zásoby potravin a když nastal vítr příznivý, rozloučili se cestující tklivě s Robinsonem a Pátkem i nastoupili cestu.

Pátek byl náramně sklíčen bolem, že se musil odloučiti od svého otce. Již večer před jeho odchodem plakal dlouho i nemohl pro zármutek ničeho

ani požití. Když pak rozloučení skutečně nadešlo, nebyl k upokojení. Neustále objímal otce svého, zavlažuje obličej jeho svými slzami.

Starý musil se mu vymknouti násilně; ale když otec byl již v člunu a ten odrazil od břehu, vskočil Pátek za ním do vody a plovat po boku člunu vzlykaje stále „s bohem“. Potom vrátil se na břeh, usedl na jednom kopci a vzlykaje i pláče zíral tak dlouho za člunem, pokud mu nezmizel s očí. Robinson, jenž měl v úmyslu pobaviti ho neb obveseliti, použil největší části dne k procházkám v pohorské krajině a k lovu. Nebyli ještě daleko, když pudlík, jenž běžel za nimi, zastavil se u paty skály porostlé i jal se mocně štěkati. Když se přiblížili k tomu místu, shledali ve skále díru jen tak velikou, že bylo lze vlézt do ní, avšak ne vejíti.

Robinson, jenž rád prozkoumal věc, která vzbudila jeho pozornost, poručil průvodci svému, by se pokusil, zdali by tam nevezl. Pátek poslechl.

Avšak sotva byl prostrčil hlavu otvorem, vzkřikl hrozně, skočil nazpátek a nedbaje volání Robinsonova, pádil odtud jako šílený. Když ho na konec Robinson dohonil, tázal se ho, co jej polekalo i přimělo k útěku.

„Ach, ach,“ odpověděl Pátek, jenž mohl s tíží mluvit, „prchněme co nejrychleji, milý pane; v díře oné jest hrozná obluda, jež má veliké žhoucí oči, tlamu pak velikou tak, že by nás mohla najednou oba pohltnouti.“

„Nu, nu, to by byla arci pořádná tlama,“ odpověděl Robinson, „ale na tu věc musím se přece podívat.“

„Ach, ach,“ zvolal Pátek poklekna před ním, „nečinite toho. Sežralo by vás to a pak by neměl ubohý Pátek žádného pána.“

Robinson odvětil, usmívaje se, zdali to jeho sežralo. Když Pátek nemohl cos takého říci, velel mu Robinson, by šel domů a přinesl mu svítilnu. Sám se vrátil k díře, kde se postavil na stráž s nabitou puškou v ruce.

„Což pak to může býti,“ myslil si, „což hrozného spatřil asi Pátek? Šelmu nějakou lítou? Či jest to tygr, pardál neb cosi podobného? Kdyby to bylo, pak bych jednal nepředložené, leza tam. Ale kdyby takové šelmy byly na ostrově, byl bych je dávno zpozoroval a pak by nebyl Pátek se vrátil neporušen. Ne, ne, to není; bázlivost jeho jej polekala, že viděl, co není. Musím to zkusiti, bych toho dobrého hochy vyléčil z té bázně dětinské.“

Zatím přišel Pátek s hořící svítilnou a se slzami v očích opět se snažil pána svého pohnouti, by se neodvažoval v takové nebezpečí, v kterém by zahynul. Ale Robinson neznal bázně, když byl věc nějakou zrale uvážil, i nedal se odvrátiti od svého úmyslu. Vyzval Pátka, by se nebál, chopil hořící

svítilnu levou a nabitou pistolí pravou rukou a kráčel zmužile k otvoru. Sotva tam vstrčil hlavu, když při slabé záři svítilny vskutku uviděl něco, co mu samému nahnalo strachu. Ale proto nehodlal prchnouti, nýbrž posvítí si, by neznámou obludu si prohlédl. I poznal, že to není nic jiného než lama, jež stáším a vysílením právě dodělávala.

Když se náležitě ohlédl a neuzřel nic jiného, nežli zvíře to neškodné, vlezl do díry, volaje na Pátka by ho následoval.

Pátek se chvěl jako list osykový; nicméně nemohl opustit pána svého. Vzhopil se tedy, by tam vlezl za ním, a spatřil s udivením, jak se zmýlil ohledně velikosti očí a tlamy toho zvířete.

„Vidíš, Pátku,“ domlouval mu Robinson, „jak bázeň může nás sklamat! Kde jsou veliké oči ohnivě? Kde jest ohromná tlama, kterou jsi viděl?“

„Zdálo se mi, že ji vidím,“ odvětil Pátek, „byl bych na to chtěl přísahati.“

„Nepochybuji, že se ti to zdálo,“ řekl Robinson, „ale mělš uvážiti, že bázlivost nás přčasto klame. Věz, že takovýmto způsobem vznikly veškeré babské pověsti o strašidlech a podobných obludách. Původci takových zpozdilých povídaček byly staré baby nebo jim podobní bázliví muži, kteří jako ty se domnívali, že něco vidí, co není, a potom jako ty tvrdili, že vskutku viděli něco. Budiž mužem, Pátku; budoucně raději dvakráte nahlédni a vypuď ze srdce svého všecku zpozdilou bázeň.“

Pátek slíbil vše možné. Stará lama zatím dodělala, načež Robinson s Pátkem ji vyhodili a zahrabali. Na to prohlíželi pozorně místo, v kterém se nalézali, a shledali, že to příjemná i prostranná jeskyně, která jim poskytnouti mohla mnohý prospěch. Byla jakoby vytesána, suchá i chladná, stěny zdály se z křišťálu odrážejíce světlo svítilny, jako nějaké zrcadlo.

Robinson si umínil, že jeskyně použije za sklep, jakož i za útulek před vedrem přílišným a že tu uloží věci, jež nesnesou velkého horka. Na štěstí nebyla vzdálena od jich obydlí, než asi čtvrt hodiny. Pátek vyslán domů, by přinesl potřebné nástroje. Počali hned rozšiřovati vchod a robiti dvře, jimiž by jeskyně se zavírala. Práce ta jim poskytla příjemné zaměstnání v čase, kdy ostatní byli vzdáleni.

Kapitola jedenadvacátá.

Odbojníci

Uplynulo osm dní; vyslanci se nevraceli, což Robinsonovi způsobovalo starosti.

Pátek přes den vyběhl nejméně dvacetkrát na vrch nebo ku břehu i napínal zrak, co jen mohl, aniž byl by ušel něco. Jednou ráno, kdy Robinson pracoval ještě doma, přiběhl zpívaje a volaje na pána svého již z daleka: „Přicházejí.“

Robinson nemálo potěšen tou zprávou, chopil dalekohled a vystoupil na vrch.

Ušel v dále značně dosti veliký člun, plující směrem k ostrovu, a když byl déle nahlížel skrze dalekohled, vrtěl hlavou a pravil: „Pátku, mně se zdá, že není vše v pořádku.“

Pátek zbledl.

Robinson nahlédl opět a opět v tu stranu i byl velice zaražen. Nemoha déle pochybovati, sdělil udivení své s milým Pátkem, řka:

„To nejsou Španělé s tvým otcem; toť anglický člun. Velká to šalupa, v které jsou ozbrojení Angličané, jak pozoruji.“

Pátek se chvěl na celém těle.

„Pojď,“ pravil Robinson ubíraje se na jiný vrch, odkud bylo možno lépe přehlédnouti severní břeh.

Sotva tam dospěli, sotva se rozhlédli po moři, ustrnuli podivením. V dále asi půl míle spatřili zakotvený veliký koráb.

Udivení, bázeň a radost vystřídaly se v tu chvíli rychle v duši Robinsonově. Měl radost z lodi, která snad měla přispěti k jeho vysvobození.

Udivení a bázeň pocítoval, když pomyslí, za jakou asi příčinou loď ta se přiblížila k ostrovu. Bouří sem zahrána nebyla, neboť po kolik neděl nebyla bouřka. Aby tudy vedla její cesta, nedalo se též předpokládati, neboť což bylo by pohnulo plavce anglického, plouti do krajiny, kde neměli Angličané osad a kde též neprovozoval se nížádný obchod?

V Robinsonovi vznikla obava, že by to mohli býtí námořští loupežníci. Tyto pochybnosti a úsudky projevil Pátkovi.

„Jací to jsou lidé?“ tázal se Pátek.

Robinson na to odpověděl:

„Jsou lidé někteří, jižto byli z mládí tak špatně vychováni, že krádež nepovažují za zločin. Tito bídníci neostýchají se, jiným lidem tajně nebo násilím odnítí majetek i přivlastniti jej sobě. Děje-li se to na pevnině, slovou tací lidé zloději nebo loupežníci; děje-li se to na moři, nazývají se loupežníky mořskými.“

Zdálo se sice, že lidé v člunu jsou Angličané, avšak Robinson si myslil: kdož ví, zdali ti lotři, jsou-li to loupežníci mořští, nezmocnili se násilně lodi anglické a nepřevlékli se za Angličany.

V prvních letech, jež trávil na ostrově tomto, byl by považoval za štěstí, kdyby mořští loupežníci byli ostrov navštívili a jej třeba jako otroka s sebou odvěkli. Byl by rád býval tomu, že se opět dostane mezi lidi.

Ale nyní, kdy se poměry jeho zlepšily a postavení jeho bylo téměř výhodné, lekal ho pomyslení, padnouti do rukou takové sběři.

Sdělil s Pátkem obavy tyto, načež odešel s ním, maje v úmyslu z daleka pozorovati počínání lidí, kteří se blížili v člunu.

Postavil se s Pátkem na návrší křovím porostlé, odkud mohli pozorovati vše, aniž by sami byli viděni.

Postřehli, že šalupa, v které se nalézalo jedenáct mužů, přirazila ku břehu asi na čtvrt hodiny daleko od nich.

Mužstvo vystoupilo na břeh. Mezi těmi bylo osm ozbrojenců, tři pak neměli zbraně.

Tito byli spoutáni a když všickni vešli na břeh, sňata byla jim pouta. Z posuňků jednoho z těch vycházelo patrně na jevo, že prosí ozbrojence, neboť poklekl před nimi velmi zkroušeně.

Ostatní dva vztahovali ob čas ruce k nebi, jako by prosili boha za pomoc a spásu.

Robinson byl tím pohledem tak pomaten, že nevěděl, co má o tom souditi.

Pátek přistoupil k němu s výrazem sebevědomí značného řka:

„Vidíš, pane, že rodáci tvoji také požívají zajatě.“

„Ale ne,“ odtušil nevrle Robinson, „toho neučiní.“

Pozoroval pak dále pomocí dalekohledu, co se bude dítí.

S hrůzou patřil na to, že někteří z ozbrojenců opět a opět mečem hrozili zajatému, jenž klečel před nimi. Na konec zpozoroval, že tři zajatí zůstali sami, kdežto ostatní se rozběhli po lese.

Onino tři usedli na tomže místě, i zdálo se, že je napadá zoufalství. Robinson při tom si vzpomněl na onen čas, kdy žil bídne na tomto ostrově, pročť si umínil, že poskytne pomoci těmto nešťastníkům, jestliže jí budou hodni, nechť se děje cokoliv. Nařídil tedy Pátkovi, aby přinesl pušek, pistolí, šavlí a střeliva, co jen unese.

Robinson zůstal na svém stanovišti, by pozoroval, co se bude díti dále. Když byly věci potřebné na místě, pozorovali oba naši přátelé, že potulující se plavci ulehli, ten tu, onen jinde do stínu, by se prospali za doby poledního vedra.

Robinson čekal ještě aspoň čtvrt hodiny, načež odhodlaně předstoupil před tři nešťastníky, jižto posud seděli na tomže místě. Byli k němu obráceni zády a zalekli se, jako by hrom byl vedle nich udeřil, když Robinson je oslovil: „Kdo jste?“

Vyskočili, jakoby chtěli prchnouti, avšak Robinson ihned zvolal, by se nebáli, že je chce zachrániti.

„Pak jste spadl zrovna s nebe,“ pravil udiven jeden z nich a smekl uctivě klobouk.

„Všecka pomoc pochází od boha,“ pravil Robinson, „avšak, milí přátelé, povězte mi rychle, jaká vás potkala nehoda i jak bych vám pomohl.“

„Já jsem kapitánem lodi,“ odvece onen, „tento jest můj kormidelník a tenhle cestující,“ dodal ukazuje na soudruhy. „Plavčíci moji spikli se proti mně, chtějí se zmocniti lodi. Mne a tyto dva poctivce, kteří jim v tom chtěli brániti, z počátku hodlali zavraždit, ale na konec dali se uprositi, že nám darovali život. Ale tato milost horší jest smrti, neboť dovezli nás na pustý ostrov, kde bídne zahyneme.“

„Dvě podmínky,“ odvětil Robinson, „a já nasadím život pro vaši spásu.“

„Které to jsou podmínky, šlechtný muži?“ tázal se kapitán.

„Předně, byste, pokud dlíte na ostrově tomto, ve všem se podrobili mé vůli,“ řekl Robinson, „a za druhé, že mi slíbíte převézt mne a druha mého do Anglie, podaří-li se mi, zachrániti vám loď.“

„My, loď a vše, co jest na ní,“ odušil kapitán, „jest vám k službám.“

„Dobrá tedy,“ řekl Robinson, „tu máte každý pušku a meč, které vám svěřuji za tou podmínkou, byste jich neužili dříve, pokud neuznám toho

potřebu. Vaši vrahové spí nyní a sice po různu; zkusme to, podaří-li se nám, zmocnit se jich bez krveprolití.“

Odešli; Pátek sebral provazy, jimiž oni tři mužové byli spoutáni na rukou a nohou. Přiblížili se k prvnímu zbojníku, jenž ležel na obličejí a spal tak tvrdě, že mu svázali nohy a ruce i vstrčili šátek do úst, nežli procitl.

Poručili mu, by ležel tiše, jinak že mu vrazí kuli do hlavy. Položili ho tak, by nemohl viděti ostatní svoje soudruhy. Tímž způsobem přemohli druhého; štěstí jim přálo, čili bůh chránil nevinnost a trestal zločin.

Ostatní ničemové, až na dva, jižto procitli v tu chvíli, byli přemoženi.

„Lotři,“ volal na ně Robinson, „pohledněte na soudruhy své, vizte naši přesilu a složte ihned zbraň. Otálení nejmenší připraví vás o hlavu.“

„Ach, milost, milost, pane kapitáne!“ zvolali oni, zahodili zbraň a poklekli. Byli svázáni též a dovedeni do nové jeskyně, kde byli uvězněni.

Řečeno jim, že kdo z nich by se pokusil, vyraziti chatrné dveře, bude zastřelen od stráže k jeskyni postavené.

Odejmuty jim také všechny nože.

Robinson, Pátek a noví jejich spojenci odebrali se k šalupě, jižto vytáhli na břeh, a vysekali do dna jejího díru, tak že prozatím nebyla k potřebě.

Tušili, že od lodi odrazí člun jiný, když se první nevrátí. Chtěli zabrániti, by tento nemohl prvéjší vzítí s sebou.

Jak očekávali, stalo se. Okolo třetí hodiny odpoledne vypáleno na lodi dělo, což bylo znamením plavcům na ostrově, by se vrátili. Když to znamení po třikráte opětováno bez úspěchu, plavil se opravdu jiný člun k ostrovu.

Robinson odebral se na horu, by pozoroval a rozvážil, co se dítí má dále.

Člun přirazil k ostrovu. Plavci přiblížili se k prvéjšímu člunu i divili se, že jest na břehu a děravý. Ohlíželi se kolem i volali soudruhy, ale marně, nikdo se neozval.

Nově příšlých bylo deset, a byli všickni úplně ozbrojeni.

Robinson dozvěděl se od kapitána, že mezi uvězněnými nalézají se tři muži poctiví, kteří jen ze strachu před ostatními účastnili se vzpoury, poslal pro ně Pátka s kormidelníkem, by je rychle přivedli.

Když přišli, tázal se jich kapitán, vytykáje jim hanebnost jejich, zdali mu chtějí věrně sloužiti, když jim odpustí.

„Až do smrti,“ zvolali oni pokleknuvše.

Kapitán pravil dále:

„Znal jsem vás jako muže řádné; domnívám se, že jste neměli účastenství ve vzpouře, a že napravíte, co se stalo, tím větší věrností.“

Tři tito plavci plakali radostí a vděčností, líbajíce ruce kapitánovi. Ten jim odevzdal zbraně a kázal, by ve všem poslechlí vůdce společného.

Mužstvo z člunu druhého zatím volalo i strílelo, by svolalo soudruhy rozptýlené.

Vidouce pak, že jest vše marné, a že nastává večer, odrazili od břehu i zakotvili se v dálce asi sto kroků. Nastala obava, že se vrátí na loď a ta že odpluje, ponechávajíc soudruhy zmizelé osudu.

Kapitán i Robinson obávali se toho.

Robinson měl nápad, který přislíboval dobrý výsledek.

Poručil Pátkovi a jednomu plavci, by vešli do lesa, jenž byl člunu na blízkou, a tam volali na soudruhy v člunu. Když by pak seznali, že ti se blíží, měli se vzdáliti a soudruhy vlákati co možná nejdále. Sami pak měli se vrátiti jinou cestou.

Lest tato měla výsledek žádoucí.

Lidé v člunu, slyšíce volání, vrátili se k ostrovu a majíce pušky v rukou pádili k místu, kde bylo voláno.

Dva zůstali na stráži u člunu.

Pátek a jeho průvodce provedli úkol svůj znamenitě, i vlákali plavce asi na půl míle do lesa. S největší pak rychlostí vrátili se k svým velitelům.

Robinson zatím sdělil s kapitánem návrh, by hleděli bez krveprolití celé společnosti se zmocniti.

Zatím nastala tma. Robinson v tichosti postoupil k člunu, a přiblížil se k němu až na dvacet kroků, aniž by strážce byly něco zpozorovaly. Pojednou vyřítili se s velikým křikem a lomozem i hrozili strážcům smrtí a záhubou, jestliže se hnou neb zprotiví.

Oba plavci volali milost, načež byli spoutáni.

Na to vtažen i druhý člun na břeh. Pak se skryli v blízkém houští, by vyčkali příchod ostatních.

Ti se vraceli, ne všickni najednou, nýbrž po různu, i byli unaveni blouděním dlouho trvajícím.

Divili se nemálo, když nenalezli člunu.

Bylo jich pět. Jeden z plavců kajících byl vyslán k nim, by se jich tázal, chtějí-li odložit zbraň a se podrobiti. Neučiní-li toho, že stojí asi na třicet kroků odtud padesát mužů, vyslaných náměstkem ostrova, by je všechny

postříleli. Člun že jest vzat, soudruzi jejich zajati, a že jim nezbyvá leč smrt a zajetí.

Robinson velel průvodcům, by notně rachotili zbraní, aby slova plavce zdála se spíše pravdivými.

„Smíme doufatí odpuštění?“ tázal se jeden, jemuž odpověděl kapitán takto:

„Tomase Smithe, znáš můj hlas; odložíte-li zbraně, bude vám život darován, vyjma Atkinse.“

To byl jeden z průvodců vzpoury.

Všickni zahodili zbraň, Atkins pak zvolal:

„Ach, pro milosrdenství boží, milost, pane kapitáne! Však jsou všickni tak vinni tak jako já. Ó, milost, milost!“

Kapitán odvětil, že nemůže ničeho více učiniti, leda se zaň přimluviti u náměstka. Výsledek že dlužno vyčkati. Potom byli plavci spoutáni.

Zatím přišli tři poslední a když viděli, co se stalo, nezpěchovali se i dali se spoutati.

Předstoupili kapitán a Robinson, jenž považován za pobočníka náměstka. Kapitán vyhledal mezi zajatými ty, o nichž soudil, že litují chyby své.

Ti dovedeni do hradu, ostatní do jeskyně. Z těch, již byli v jeskyni, dal povolati dva, o nichž soudil, že litují svého provinění.

Kapitola dvaadvacátá.

Vysvobození Robinsona

Blížilo se rozhodnutí v životě Robinsona důležité. Buďto jeho utrpení se skončilo, nebo na dlouhý čas, snad na vždy byl nucen vzdáti se naděje, že přiblíží se loď k jeho ostrovu, i byl by pak trávil život svůj na tomto ostrově až do smrti.

Nastala rozhodná otázka, zdali se podaří, by kapitán opět byl pánem na své lodi. Jestliže by se to nestalo, musil Robinson vzdáti se vši naděje na své vysvobození.

Plavců, na milost přijatých, jižto se shromáždili před hradem, bylo deset. Robinson oznámil jim jménem náměstka ostrova, že jim bude odpuštěno jejich provinění, dopomohou-li řádnému pánu zase k lodi.

Všickni svatosvatě příslibovali, že ochotně a věrně splní tuto podmínku, načež dodal Robinson, že tím zachrání životy nejen sobě, nýbrž i zajatým soudruhům, jižto, kdyby loď nebyla získána, druhého dne vesměs budou oběšeni.

Nález ten oznámen též ostatním zajatým. Potom svoláni všickni společně, by se dorozuměli.

Zatím spravena díra v člunu, načež oba čluny dopraveny na vodu. Potom rozděleno mužstvo, jemuž v jednom člunu velel kapitán, v druhém kormidelník. Opatření vesměs zbraní a střelivem a pak odplouli.

Nebyla to snad bázeň, že Robinson nejel s nimi, nýbrž že zůstal na ostrově. Opatrnost velela tak, by bděl nad zajatými, kteří by za jeho nepřítomnosti snadno se mohli vzbouřiti a pevnosti jeho zmocniti.

Na to arci nemohl dopustiti, by pozbyl bezpečného sídla, v němž nalezaly se veškeré jeho pomůcky a potřeby životní.

Kapitán sám radil mu, by k ochraně svého obydlí zůstal s Pátkem na ostrově.

Robinson očekávaje rozhodnutí osudu svého, byl trápen hroznou nejistotou a nepokojem.

Tu se posadil v jeskyni své, tu zase vylezl na vrch, by naslouchal, zdali něco uslyší s lodí.

Ačkoli po celý den ničeho nepožil, nepocítoval přec hladu. Nepokoj jeho se zmáhal, když se neozývalo umluvené znamení, totiž tři rány z děl, jimiž kapitán slíbil, že mu ohlásí šťastný výsledek.

Blížila se půlnoc, znamení posud nezaznělo.

Vzpomněl si na poučení, které nedávno sám dával Pátkovi, že v pochybných případech máme se připravit na to nejhorší, avšak doufat i v to nejlepší.

Dle této zásady předpokládal Robinson, že výprava nebude mít úspěchu, a důvěrou v boha se opásaje, chystal se, by snesl i tuto ránu osudu.

Vzdával se již veškeré naděje v dobrý úspěch, když tu pojednou zaslechl ránu z děla.

Robinson se vzchopil a naslouchal bedlivě, zdali se neklamal, a hle, zahoukla rána druhá i třetí. Nyní nepochyboval, že výprava na loď se zdařila, a že se blíží jeho vysvobození.

Spěchal dolů, kde objímal Pátka, prolévaje slzy radosti.

„Co se stalo, pane?“ tázal se Pátek, nechápaje počínání Robinsonovo.

Robinson radostí přemožen, nemohl než vzlykati: „Ach, Pátku!“

Ubohý Pátek domníval se již, že jeho ubohý pán minul se s rozumem; pročež pravil:

„Ulehni, pane,“ i vzal ho za ruku, by ho uvedl do jeskyně.

„Spátí mám v tuto chvíli, milý Pátku, kdy splnilo nebe moje nejnroučnější přání? Neslyšels tři rány z děl, které nám ohlašují, že kapitán jest pánem na lodi?“

Pátek nyní chápal vše, a měl také velikou radost, jižto mu ztrpčovalo pomýšlení, že na vždy má opustiti otčinu; ačkoli zase těšil se na to, že uzří země, o kterých byl slyšel tak mnohé podivné věci.

Robinson radostí rozčilen, pocítoval hrozný nepokoj. Tu vylezl na vrch a poklekna, děkoval bohu za vysvobození; pak sestoupil, objímal Pátka, mluvil o své otčině, i jal se skládati své věci.

Tak uplynula noc, aniž by byl Robinson oka zamhouřil.

Jakmile nastal den, pohlížel Robinson k místu, kde byla loď zakotvena. Bylo ještě šero i čekal netrpělivě, až bude jasné světlo.

Chvilé ta nastala, avšak běda, jaké bylo jeho leknutí, když neuzřel loď na místě, na kterém se nalezala.

Zmizela. Vzkřikl leknutím a téměř bez vědomí opřel se tělem o strom.

Pátek přiběhl a nemohl pochopiti, co se stalo jeho pánovi. Ten pak vztáhl ruku k moři, i pravil hlasem slabým:

„Nahlédni tam.“

Pátek poslechl i pochopil, co se stalo pánovi.

Robinson poskytuje nám příklad, jak potřebí ovládati vášně své.

Kdyby se nebyl prve tak nesmírně radoval, nebyl by se nyní tak příliš zarmoutil, poznávaje, že trpělivě snášeti osud, jest povinností křesťana i tenkrát, když jeho naděje byla zmařena.

Kdežto Robinson stál zničen a Pátek mu domlouval, by se upokojil, zaslechli s jiné strany šumot kroků lidských.

Ohlédnouce se, spatřili kapitána s jedním mužem kráčet do kopce. Jediným skokem byl Robinson v jeho náručí.

Uzřel zároveň loď v zátocě při západním břehu, a jeho starost pojednou zmizela.

Poznal, že kapitán dopravil loď do zátoky, kde se mohla bezpečně a pohodlně zakotviti.

Po delším objetí počal vypravovati kapitán, jak se mu dařilo. Osud mu přál v té míře, že se zmocnil lodi, aniž by byl jediný člověk zabit nebo raněn, poněvadž za tmy dostali se snadno na loď. Nejhorší zbojníci chtěli se sice brániti, ale jejich odpor byl marný; byli přemoženi a svázáni.

Kapitán pak opětně děkoval vroucně Robinsonu, řka:

„Vaše opatrnost, muži šlechetný, zachránila mne i mou loď. Hle, tamo jest, náleží vám. Poroučejte, co se s ní má státi.“

Poručil pak přinésti občerstvení nějaké, jež byl vzal s sebou s lodi, a všickni posnídali spokojeně. Robinson zatím vypravoval kapitánovi svoje příhody, nad nimiž ten projevil udivení.

Kapitán pak požádal Robinsona, by mu pověděl, co pro něj má učiniti, načež Robinson odvětil:

„Mimo to, co jsem vám oznámil včera, mám ještě trojí žádost a sice, byste prodlel tu tak dlouho, až se vrátí otec Pátkův se Španěly, pak byste vzal na loď také tyto Španěly a zastavil se v Kadixu, kde je složíte. Konečně žádám, byste daroval život i nejhorším zbojníkům a místo trestu je zanechal na tomto ostrově, poněvadž to uznávám za nejlepší prostředek k polepšení jejich.“

Kapitán slíbil vše to učiniti, dal si předvésti nejhorší buřiče a zvěstoval jim osud, který na ně čeká.

Měli z toho radost, vědouce, že dle zákona propadli životem. Robinson jim dal naučení, jak mají hospodařiti, i slíbil jim, že jim ponechá veškeré zásoby, nástroje i zvířata.

Domlouval jim, by svornými byli, pracovitými a nábožnými, řka, že budou-li tak žíti, povede se jim na ostrově dosti dobře.

Zatím přiběhl Pátek unaven oznamuje, že přijel otec se Španěly, jižto právě vystupují na břeh.

Všickni se vzbopili, by jim šli vstříc, ale Pátek letěl napřed a vše objímal již otce svého, když přibyli ostatní.

S udivením pozoroval Robinson mezi příchozími také dvě ženštiny a na otázku, v ohledu tom danou Čtvrtkoví, dozvěděl se, že to jsou ženy Španělů, jež tito si vyvolili mezi ženštinami domácími.

Tito dva Španělové žádali Robinsona, by jim dovolil zůstatí na ostrově, o kterém byli slyšeli tak mnohé pěkné věci. Robinson ochotně k tomu svolil i těšilo ho velice, když uslyšel, že jsou to dva řádní muži, neboť doufal, že oni postarají se, by ostatní vedli život spořádaný, a proto je hodlal jaksi povýšiti nad ostatní.

Svolal tedy všechny, by jim ohlásil svůj úmysl. Bylo tu šest Angličanů a dva Španělové se ženami.

„Žádný z vás nebude snad popírati mi právo k tomuto ostrovu a že jím naložiti mohu dle své vůle. Přeji, by se vám všem, kdož tu zůstanete, dobře vedlo, a k tomu cíli ustanovuji, by tito dva Španělové byli mými zástupci a místo mne pány ostrova. Vy ostatní je máte poslouchati. Oni bydleti budou v mém hradě a míti pod mocí zbraně a veškeré nástroje. Nicméně mají vám z toho půjčiti, čeho vám bude potřebí, s tou podmínkou, že se budete vždy řádně chovati. V čas nebezpečí máte státi svorně při sobě; práce polní konejte společně, o sklizeň pak se rozdělte. Snad se sem někdy vrátím, třeba bych dokončil život na tomto ostrově, který se mi stal milým. Běda tomu, kdo by se prohřešil proti mým rozkazům. Dal bych jej posaditi do malého člunu a vyhnal na moře za bouřlivého počasí.“

Všichni s tím souhlasili a slíbili poslušnost.

Na to určil Robinson věci, které hodlal vzíti s sebou. Byly to: Šat, který si byl shotovil z kůže, dále zbraň, totiž puška, luk a sekera kamenná, papoušek Pol, pudlík a dvě lamy, nástroje, které byl shotovil sám, a pak zlatá

zrnka, drahokamy a veliká hruda zlata, jižto kdysi našel. Když to vše bylo naloženo na loď a vítr byl příznivý, určen odjezd na příští den.

Robinson s Pátkem připravili hostinu ku počtě všech. Upravili to nejlepší, co měli, a sice tak dobře, že kapitán se obdivoval kuchařskému umění Robinsona.

Kapitán pak sám poručil přinésti s lodi mnoho potravin a rozličné nástroje, které rozdělil mezi ty, kdož měli na ostrově zůstatí.

K večeru se odebral Robinson na kopec, by vzpomínal na minulost, na všechny svoje příhody a by vzdal ještě jednou díky bohu za všechna dobrodiní, jež mu byl prokázal.

Nastal okamžik loučení; Robinson ještě jednou napomínal všechny, kdo na ostrově zůstali, by žili svorně a řádně, i dal jim s bohem a provázen Pátkem a Čtvrtekem odebral se na loď. Vítr byl příznivý a hnal loď rychle dále; Robinson stoje na palubě zíral stále na ostrov, kde byl ztrávil dvanácte roků i zkusil mnohé svízele i radosti.

Když pak ostrov zmizel, vzdal ještě jednou díky bohu, načež opustil palubu, odebrav se do kajuty kapitánovy.

Plavba dařila se výborně; za 24 dny byli v Kadixu, kde zanechali Španěly. Robinson vešel také do města, by hledal kupce, jemuž patřil zlatý písek. Nalezl ho i poznal s radostí, že ho vytrhl z veliké nesnáze, neboť ztráta lodi způsobila jeho úpadek. Zlatem tím pomohl si zase k zámožnosti i chtěl část zlata postoupiti Robinsonovi, avšak ten zamítl rozhodně každý dar. Plavili se potom do Anglie, ale na té cestě roznemohl se nebezpečně starý Čtvrtek a přes všeliké léčení a pomáhání zemřel.

Že Pátek naříkal a bědoval náramně, dovtipí se každý snadno. Též obě lamy zahynuly na cestě.

Loď přirazila ku břehu v Portsmouthu, známém to anglickém přístavě. Robinson tu hledal vdovu po důstojníkovi, které měl odevzdati drahokamy. Nalezl ji v bídném postavení v největší chudobě. Těšilo ho velice, že byl s to, by konec učinil tomuto stavu odevzdávaje jí drahokamy. Že měla ubohá žena velikou radost, netřeba podotýkati.

V přístavu nalézala se právě loď, která měla plouti do Hamburku, pročez vstoupil Robinson s Pátkem na ni a plavili se šťastně dále. Dostali se až k ústí Labe; Robinsonovi bušilo srdce mocně radostí.

Avšak tou dobou nastala prudká bouře, jež přes všechno namáhání loď zahнала na písčinu tak mocně, že byla valně porouchána. Voda valila se do

ní takovým proudem, že lidem sotva zbylo tolik času, by k zachránění svých životů vskákali do člunů.

Robinson s tíží zachránil holý život. Pudlák jeho skočil za ním a Pol se mu usadil na rameně. Později se dozvěděl, že nalezeny byly jeho stínidlo a šat z kože shotovený; avšak hruda zlata byla ztracena.

Byl zase chudým — avšak proto se nermoutil. Jsa odhodlán pracovati pilně a žítí střídmě, jako na ostrově, mohl snadno postrádati zlata.

Konečně dostal se do Hamburku. Plakal radostí, když uzel věže toho města, i toužil, by co nejdříve octl se v náručí mileného otce. Dověděl se na cestě již, že jeho dobrá matka byla zemřela, již oplakával velice.

Když vplouli do přístavu, vyskočil Robinson na břeh i byl by radostí líbal domácí půdu, kdyby se nebyl styděl před lidmi. Zašel do hostince, odkud vyslal posla k otci svému, by ho připravil na svůj příchod.

Užil té opatrnosti, by snad přílišná radost otce nezabila. Potom spěchal známými ulicemi k domu otcovskému a záhy octl se v náručí otcovu.

„Otče — synu,“ to bylo vše, co mohli oba pronésti. Mlčky, plačíc radostí, objímali se.

Pátek s udivením pohlížel na vše, co se naskytovalo jeho zrakům.

Zpráva, že Robinson se vrátil, rozšířila se jako blesk po městě. Všickni známí chtěli ho viděti. Nebylo pomoci, Robinson musil neustále vypravovati příhody svoje. Vždy na konec dodal:

„Rodičové, jestliže milujete dítky své, zvykejte je záhy práci a střídmosti.“

Když byly také dítky přítomny, napomínal je takto:

„Milé dítky, poslouvejte svých rodičů a představených; učte se pilně všemu, k čemu máte příležitost. Bojte se boha i strážte se zahálky, která jest původem všeho zlého.“

Robinsonův otec byl obchodníkem i přál si, by syn jeho provozoval též tuto živnost, ale Robinson nemaje k tomu chuti, poněvadž byl zvyklý práci namahavé, žádal, by směl se učiti řemeslu truhlářskému. Otec tomu nebránil, načež Robinson i s Pátkem vstoupili do učení u jednoho truhláře a než uplynul rok, přiučili se tomu řemeslu v takové míře, že mohli sami státi se mistry.

Založili potom dílnu společnou a zůstali po celý život svůj přátely nerozlučnými.

Práce jim byla druhou přirozeností, tak že nebyli s to, by jen půl dne zaháleli.

Aby pak nezapomněli na život poustevnický na ostrově, určili si jeden den v týdnu, kde žili, pokud to šlo, tímže způsobem, jak byli zvykli o samotě.

Oba byli pilní, svorní, úslužní a zejména velice nábožní.

Bůh pak jim žehnal i propůjčoval zdaru veškerým jejich podnikům.

V spokojenosti žil tak Robinson několik roků, až nastal zase náhlý převrat v jeho živobytí. Potkalo ho neštěstí; jeho staříčkový otec rozloučil se s tímto světem. Rána ta působila naň hrozně; cítil se opět samotným a stará nepokojná krev procitla v něm poznovu, touha po cestování.

Nerozmýšlel se dlouho, uspořádal domácí své záležitosti a chystal se na cestu. Měl v úmyslu navštívit svůj ostrov a k cíli tomu vypravil zvláštní loď. Opatřil si mnohé věci potřebné obyvatelům ostrova, zejména vyzval mnohé řemeslníky, by s ním na ostrov se odebrali.

Vzal s sebou také hojné zásoby plátna, hotových oděvů, klobouků, obuvi, náradí domácího, zbraně střelné, prachu a potřebného náboje. Vše to dal dopravit na loď, na kterou pak vstoupil s Pátkem, a vydal se na cestu.

Štěstí jim přálo a cesta dařila se jim výborně. Jednoho dne oznamoval strážník, že vidí nedaleko veliký oheň a že slyšel několik ran z děl.

Nebylo pochybnosti, že hoří nějaká loď, i spěchali k místu, by přispěli ku pomoci nešťastným, což nebylo věcí snadnou pro přílišnou tmu, poněvadž to bylo v noci. Uzřeli konečně, jak hořící loď vyletěla do povětří.

Ráno, když nastalo světlo, zpozorovali dva čluny po moři bloudící, lidmi přeplněné. Pluli k nim a přijali na loď lidi v člunech se nalezající.

Od nich se dověděli, že to byla loď francouzská; lidé po vypuknutí ohně, jež uhasiti nemohli, zachránili se v člunech a čekali rána, doufajíce v spásu, poněvadž zaslechli střelení z děl i soudili, že nějaká loď jest na blízku.

Nelze vylíčiti radost ubožáků těch, již tak z nenadání byli vysvobozeni z veliké nouze; vděčnost jejich byla převeliká. Prosili Robinsona, by je složil na novém Foundlandu, což on také učinil.

Jeden kněz a čtyři plavci z lodi francouzské prosili Robinsona, by je vzal s sebou na svůj ostrov, kteréžto žádosti on ochotně vyhověl.

Potom plavil se k západní Indii, kdežto příhoda podobná je potkala. Slyšeli rány z děl. Zpozorovali, že loď veliká bloudí po moři.

Když se k ní přiblížili, zpozorovali, že nemá stožárů ani plachet. Připluli

k ní záhy. Dověděli se pak, že loď ta bouřkou připravena o stožáry a zahrána byla v tyto končiny, že dlouho již bloudí po moři a lidé nemajíce potravin, že mrou takřka hladem.

Robinson velel jim dáti potravy, mnoholi měli potřebí, a zůstal se svou lodí při nich, pokud by si nezřídili stožár a plachty, při čemž jim s lidem svým statně pomáhal.

Jednoho mladíka vzal Robinson na jeho žádost s sebou na svůj ostrov. Dorazili tam bez dalších nehod a vplouli do zálivu i dali obyvatelům znamení třemi ranami z děl. V člunu pak odplul Robinson s Pátkem a několika muži na ostrov. Robinson uzřel tu Španěla, jemuž byl zachránil kdysi život a jenž slul Fernandez.

Týž nepoznal Robinsona, teprve když on jej oslovil: „Pane, což mne již neznáte?“ vzpamatoval se, rozevřel náručí i jal se objímati Robinsona. Potom ho vedl do jeho někdejšího obydlí. Robinson sotva mohl to místo poznati, jak se změnilo. Okolí celé bylo porostlé hustým lesem. Robinson jsa dychtiv zvědět, co se na ostrově přihodilo za jeho nepřítomnosti, vyptával se na to Španěla.

Závěrek.

Dějiny osady Robinsonovy

Fernandez jal se vypravovati takto:

„Záhy po vašem odchodu počaly rúznice mezi námi Španěly a Angličany, kteří byli lidé zlí a škodili nám, kde jen mohli. Udály se časté rúznice a potyčky pro věci malicherné.

Při jedné takové rúznici jali se Angličané stříleti na nás, což mělo za následek, že jsme se na ně obořili, přemohli je, svázali a vzali jim zbraně. Potom jsme je propustili; Angličané potloukali se po ostrově, a za několik dní vrátili se k Španělům prosíce, by přijati byli na milost. Avšak mír netrval dlouho, staré sváry propukly znovu.

Jednou v noci zaslechli osadníci lomoz zvláštní, i vylezše na kopec, uzřeli oheň.

Viděli také, že množství divochů prohání se po ostrově. Co měli nyní počítí?

Vypravili jednoho z divochů, jenž byl u nich jako sluha, by se vydal na zvědy.

Když se vrátil, vypravoval, že jsou to dvě strany nepřátelské, jež náhodou sešly se na ostrově, by tu odbývaly vítězné hody, a že se tu nepochybně srazí.

Stalo se tak, strhl se prudký boj a konečně strana, jež nalezala se nedaleko obydlí Španělů, počala couvati, z čehož měli strach osadníci, by nebyli vypátráni.

Nestalo se tak; poražení divochové seběhli se na břehu, vskákali do svých člunů a vzdálili se, za nimi pak vítězové opustili ostrov.

Tři divoši, kteří zabloudili až k obydlí Španělů, byli zajati a stali se otroky.

Ti pak zavdali novou příčinu k rúznicím. Angličan jeden bez příčiny týral otroka, jehož se zastal Španěl, i vznikla z toho všeobecná pranice, ve které Angličané byli přemoženi.

Nastala otázka, co se má s nimi státi. Mnozí soudili, by utraceni byli,

avšak na konec ustanoveno, že mají býti vyloučeni ze společnosti. Angličané vyžádali si, by směli na loďce odebrati se na jiný ostrov, nebo na pevninu. Přání tomu vyhověno. Španělové byli rádi, že se jich zbavili, a že budou nyní žíti v pokoji. Avšak radost ta netrvala dlouho. Angličané vrátili se záhy a přivezli s sebou osm divochů, pět ženských a tři mužské, jež na jednom ostrově koupili jako otroky za rozličné maličkosti.

Tato společnost usadila se v odlehlé části ostrova, kde si zřídila boudy.

Mezi tím stalo se několikrát, že připluli na ostrov divoši, by tu odbývali obyčejné hody své, čehož si obyvatelé nevšímali. Jednou po takové návštěvě odebrali se Španělé k místu, kde hody byly odbývány, i našli tu tři spící divochy. Co měli s nimi počítí? Nezbyvalo nic jiného, nežli je vzíti s sebou.

Po krátkém pak čase jeden z těchto otroků zmizel a tím způsobil osadníkům nemalou starost. Jestliže dostal se mezi krajany své a vyhradil jim, že na ostrově bydlí běloši a sice v počtu nevelkém, dalo se očekávati, že divoši osadníky přepadnou.

Za nějaký čas připlulo na ostrov asi padesát divochů, kteří se hned rozběhli na všechny strany i počali hledati, což svědčilo, že vědí o zdejším obyvatelstvu.

Osada Angličanů napadena nejprve a zničena. Angličané ještě v čas se zachránili. Dva z nich skryli se v dutém stromě, a když ubírala se tudy tlupa divochů, mezi nimiž poznali uprchlého otroka, vypálili na ně pušky. Divochové, jižto nebyli mrtvi neb raněni, dali se na útěk.

Záhy potom, vystoupivše na horu, pozorovali osadníci, že divochové vsedali do svých člunů a chystají se k odchodu.

Po nějakém čase objevilo se celé loďstvo s divochy u ostrova; 28 člunů přibýlo sem, v nichž nalézalo se nejméně 250 divochů. To poplašilo nemálo osadníky. Poněvadž to bylo v noci, měli aspoň trochu času připravit se k boji. Zahnali stáda svá do jeskyně lesní a kde mohli, uklidili veškeré stopy, jež by je snad vyhradily.

Druhého dne ráno rozdělili se osadníci a jeden oddíl v lese číhal na divochy, jimž způsobil notnou porážku.

Nastala noc jasná; osadníci umínili si přepadnouti divochy a z tří stran se vyřítiti na ně s křikem a střelbou. Mezi divochy nastal poplach i zmatek veliký; rozprchli se na všechny strany.

Noci té pak nastala prudká bouře, která zničila jejich čluny a tak odňata

jim možnost spasiti se útekem. Skryli se kde mohli na ostrově; jeden z nich byl zajat a zkrotnul záhy, když viděl, že se mu nic nestane.

Toho použili osadníci za jednatele s krajany jeho. Kteří z divochů zůstali na živě, usadili se ve východní části ostrova na vykázaném místě. Potom žili v pokoji Evropané, jakož také Indiáni.“

Tím ukončil Španěl vypravování. Robinson potom velel dopravit na ostrov zboží přivezené i jal se je rozdávat.

Nejmilejší věcí osadníkům bylo prádlo, vítaným přírůstkem pak jim byli rozliční řemeslníci, kteří bez meškání dali se do práce a zhotovili zejména potřebné domácí nářadí.

Velmi vítány byly osadníkům též zásoby zbraně i střeliva pro příští potřebu a bezpečnost.

Ostrov měl tři osady; španělskou, jejíž středem byl hrad Robinsonův a jež tvořila jaksi hlavní město; pak anglickou a konečně indiánskou. Ostrov byl značně zalidněn; Robinson pak mohl se považovati za původce toho všeho.

Když byl náležitě uspořádal záležitosti na ostrově, kde se zdržel asi měsíc, chystal se k odchodu, slíbiv osadníkům, že z Brazílie, kam se odebrati hodlal, pošle jim opět ku podpoře věci potřebné, zejména pak domácí zvířata, dobytek, krávy, ovce, prasata a jiné.

Nastoupil pak vskutku cestu do Brazílie, kam se dostal šťastně, i splnil slib daný osadníkům a poslav jim zásoby slíbené, vydal se na cestu domů.

Zastavil se v mnohých městech a zemích, až pak se vrátil zase s Pátkem do Hamburku, kde se potom oddali opět dřívějšímu způsobu života.

Dožili se ve zdraví vysokého stáří; pozdní věky ještě ctíti budou památku mužů, kteří dali ostatním příklad, čeho potřebí činiti, by člověk žil na světě spokojeně a dosáhl věčné blaženosti.